

לכך אמרינן הותר הראשון הותר כולם, וכן דוק בלישנא דשאלה דנקט אדם שנדר אנקט לשון נדר, משמע דעשה נדר גמור ואמר הרי עלי שלא לעש' דבר זה, ואם אעשה אתן גם פשוט ולא ניתק הנדר ובטל האיסור בל יחל בנתינת הפשוט, ולכך לא מתחיל חיוב הפשוט עד אחר שעבר הנדר, ודומה להא דלעיל⁷², דנשבע שלא ידבר עם פלו' ואח"כ נשבע אם ישאל על השבועה יהא אסור לשתות יין, וניחם הרי זה נשאל על שבועה ראשונה שאין מתיר שבועה שנייה שעדיין לא חלו. ה"נ לא חייב הפשוט עד אחר שעבר, וע"ז מסופק בעל השאלה כיון דלא מצי להתיר הפשוט עד אחר שיעבור הנדר, א"כ בכל פעם צריך שאלה לחכם או שמא כו'. אבל פשיטא לי מתי שעבר הנדר ח' שחייב ליתן הפשוט שכבר נתחייב, ולא מועיל לזה שום התרה, ולא ההתרה מועיל לבטל בל יחל, אע"ג דכבר עבר, דלגבי איסור' דלשמים מועיל התרה גם אחר שעבר כאשר כתבתי, אפי' שוחט קרבן לחוץ ונתחייב כרת מועיל התרה ויהיה חולין ופטור, וכן פ"ג דשבועות⁷³ אמר רבא נשבע על ככר ואוכל, אם נשתייר ממנו כזית נשאל עליה כו'. מגו דמהני שאלה אכזית בתר' כו', אמימר אמר אפי' אכלה כולה נשאל עליה אי במזיד מחוסר מלקות אי בשוגג איכא קרבן, או שמא תחת נתינת הפשוט איפשר חשיב שיור או מה שאמר בכל פעם איכא שיור וכה"ג. מ"מ נא הודיעני באיזה ספר מצאת התשובה, או מה שנכתב לפני התשובה, או לאחריו בסיומא של ההוא תשובה ג"כ הודיעני אם הוא מענין זה, כי לא נהירא כלל שהפשט הכי לפי משמעות לפום ריהטא, או שום תלמיד הגיה והעתיק, ואמינא לאו מר ברי' דרבנן חתים עליו. ומה שכתבתה איך למצא פתח לחרטה לנדרו, זה לא צריך פנים, כי מסתמה ההוא גברא מתחרט מעיקרא בחרטה גמורה, לכך א"צ לומר לו, רק אילו ידעת' וזכרת אחרי דבר שקשה לקיים האי נדר של רכובה שמא אתה צריך לרכוב לדבר שתולה בו מחייתה, או דבר מצוה וכה"ג, בברור אין לי פנאי להאריך יותר כי ישבתי כל היום אחר שינת צהרים, וכתבתי כל הלילה כל הנ"ל, ושויתי כגדי מסנקן⁷⁴, ונגד דעתי להרבות יציאות של פיזורו של ציר לעכבו יותר, ולולי זה דקדקתי יותר בזה הענין, אם מועיל שאלה לענייני צדקה, אע"ג דלא דומה לעובדא דידן כאשר כתבת, מ"מ צריך להשהות הציר עד חצות עד שהעתיק לי הנער על הסדר מה שכתבתה, וכן יגדל שמך לעד.

כנ' אהר' מש"ה טרוד משה לוי מינץ.

סימן עד

(כאשר א) בא לפני הגר' יוסף מחמתו, ומ' רוזלן מחמתה ומחמת בנה ואלק, מחמ' תביעו'

סעיפים

(ה) מי שעובר על נדרו ויש עדיין שיורא הן מלקות או קרבן וכה"ג שיש לו התרה.
(א) עסק ריב בא לפני, אשה ששמה רוזלן חי' לה כמה מיני תביעות מחמת עצמה ומחמת בניה על

- 72 טור יו"ד ס"ס רכ"ט. 73 כז, ב.
74 פסחים ג, ב. כגדי עייף — רש"י שם.
עד כדי להקל על המעיין : (א) חלקתי התשובה למספר התביעות כדי לאפשר השוואה קלה לסיכום דברי רבינו בסוף תשובתו. (ב) אספתי שמות האנשים העיקריים המופיעים בתשובה וקשרי
- המשפחה שביניהם : 1. יוסף — דוד רוזלן (אחי אביה) ובן דודו של קויפמן. 2. קויפמן — [איש אישפורק] — בעלה הראשון של רוזלן. 3. שמואל [שהמיר דתו רח"ל], ואלק — בני רוזלן וקויפמן. 4. מירלן [ו"ל] שפרינצל, סערלין — בנותיהם של רוזלן וקויפמן. 5. יוסף רומהילט — בעלה של מירלן

שיש לזה ע"ז, ובקשו ממני לדון ביניהם על כל תביעות וערעורים שהיו ביניהם עד היום הזה, ודרשתי ושאלתי את שניהם מהו דברי ריבונותם, כ"א היה דבר קל אתרצה לדון ביניהם, כדי שלא יהא מדת הדין לוקה באתרא הדין, כי מ"ה מהר"ר ענשכ"ן¹ ש"י, סילק את עצמו מזה הטעם דיהב למילתא, ואמרו לי שיש תביעות הרבה מאוד, תילי תילים מכמה ימים ושנים, חדשים וגם ישנים שיש לזה ע"ז. וכאשר שמעתי הדברים והמשא כבד, מיאנתי לקבל עלי לדון עליהם, כי לא היה לי פנאי כ"כ מצד למודי ומצד החורגני שלי, ויתר עניינים המוטל עלי. ואמרתי להם תבחרו דיינים, זה יברור לו אחד וזה יברור לו אחד, וברצון אהיה אב"ד, ותשכירו סופרים ודיינים כדי שיקל עלי טרחכם, כי איך אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם². וזה ממאנים לעשות, באמרם שע"י ב"ד נמשך הדבר זמן אחר זמן ברוב יציא' וכה"ג, ולא שוה להם כלל לעשות. ואמרו לי מוטב להם לשלם לי שכר טרחי ושכר בטילה במילוי, מלדון בסדר ב"ד. מ"מ לא נתרציתי להם, ובעבור זה נתבטל התמיד ערב ובוקר³, עד שנתרבה לזות שפתים בפי ההמון, באמרם לית דין ולית דיינא באולמא, והוי זילותא לכל בר בי רב, תלמיד עם צורב, עד שנתרציתי להם להיות דין שלהם אני לבד, ברוב הפצרתם ומטעם הנ"ל. וכן קבלו עליהם בקשר אמיץ בחומר קניין, ובחרם חמור, ובשבועה דאורייתא, לשמור לעשות ולקיים ככל אשר אני פוסק ביניה, הן שאני עצמי פוסק, או אשאל דבר המשפט מאחרים, הכל קבלו עליהם בחומר הנ"ל. וכן אח"כ קיבל רבי יוסף לפני הב"ד בע"פ בחומר הנ"ל, שרוצה להשתדל עם אשתו מרת פערלין, שכל תביעות שתובעת מרת רוזלן מחמת' ומחמת בנה הנ"ל על אשתו פערלין, שצריכה אשתו לקיים. ובכן קבלתי טענות בכתב ובע"פ, כפי הצורך והענין, והעתירו עלי דבריהם, ותוספת דברים יש שלא לצורך, ויש שחזרו ככפתור ופרת, וכאופן בגלגליהם באים דרך ארוכה, ואני אבא בדרך קצרה, כ"א באתי להאריך על כל התביעות ולהתווכח על דבריהם לפי מיעוט שכלי, קט היריעה מהכיל, ומרוב' יהא בדיבור, ונלאה בו הקורא, לכן קצרת. ומ"מ אבאר על כן אחד במקומו, דבר דבור על אופניו, די סיפוקא לפי דעתי ושכלי, הלא מצער היא ותחי נפשי. אך אם אשכח או אדלג על מקצת לפסוק לבאר כפי צריכות, הן דבר או חצי דבר, בזה לא יגרע כח שלהם ולא יזיק לאחד מבעלי הדינים, ואפסוק או אבאר אח"כ אם אזכרנו, או יזכירוני אחד מבעלי הדינים כשאמסור להם פסק שלי בפה ובלשון. וכן אבאר כ"ד על

ס ע י פ י מ

דודה ר' יוסף איך שירד לנכסיהם, ונבה מבעלי הובו' את שלהם, וכן יש בידו ממון שהוא שלהם ומחזיק בהם. וכן ר' יוסף יש לו ג"כ מיני תביעות על בת אחיו רוזלן הנ"ל ועל בניה והם בערך מאה תביעות משני הצדדים.

- בת רוזלן [ונתרחק]. 6. פערלן — אשתו של יוסף-1.
 7. שפרינץ — אשתו של שמואל-3. 8. יוסף הלוי נורלינגן — בעלה השני של רוזלן. 9. לעמלין — אביו של יוסף-1, ושל אברהם [ושל מהר"ב?].
 10. הנ' ברוך — חתנו של לעמלין [גיסו של יוסף-1]. 11. מהר"י מרגלית — חתנו של הנ' ברוך. 12. מאיר — גיסו של קויפמן. 13. מרים — אשתו של מאיר. 14. מהר"ב — דודה של רוזלן.
 1 הרב אשר בר' ישעיה, ראה עליו באוצר הגדולים חלק ז' עמ' שמ"א אות קכ"א, ולעיל בס' ע"ג.
 2 ע"פ דברים א, יב.
 3 עיין לקמן סי' ק"ב מתי מותר לבטל תפילות כדי שיעשה הדין.

סידורו ומקומו איש על מעניהו, ואיש על דגלו, באותות ובראיה אי"ה, אך ד"ת ל"י⁴, מה שנראה לי לע"ד אשא דעי, לבאר ולהאיר, בעזרת אשר לארץ מאיר. יערוך לבבי, לחדש קרבי, להורות כשורה, כדין וכתורה.

ומעתה אתחיל ואומר, כאשר תובעת רוזלן את דודה יוסף, שירד תוך הנכסים שלה, ושל יתומי' שלא ברשות. ובקש' ממנו חשבון כו', ויוסף השיב שירד ברשות, ורוצה להראות את זה, עם הכתבים שכתבו לו רוזלן כו'. אמת הדבר שימצא כמה פעמים בכתבי רוזלן, שכתבה שיוסף היה לה ניה טפי לגבות החובות מאיש נכרי, כדאי' בסי' א' וז"ל⁵, ליבר אונקיל וכו' איך וויל אין דער וואכין דוד אויזלינגן הין אב שיקן כו' דו ער מיין חובות מאן, דו איך דר מיט די מסים ביצאל, אבר דוא ברינגשט מיר מיין חובות בז איין ווען איין אנדר. אבר ווילטו עז ניט טון כו'. עכ"ל. וכה"ג כתבה כמה פעמי'. יש להשיב ע"ז דאינה ראייה, כי בו בפע' היה שמואל יוד"י, והוא היה עיקר המוציא והמכניס, רק יוסף וירד⁶ יסייע(ו) לו. וכה"ג משמע בסי' ג' בכתבים שנתנה לי רוזלן, שיוסף עצמו כתב ליוסף גורלינג⁶, איך שרוזלן לא רצתה ליתן לו הרשאה ובוזה בעוד שמואל יוד"י, אף ע"ג דהיו עסקיו רעים, כאשר הוכיח סופו על תחילתו, וז"ל⁷, ליבר ה"ר יוסף, איר דרפט מיך ניט ושט מונין, וואו איך קאן טון וויל גערן טון, אבר איר וואלן אונ' הון מיר ניט וואלן טרויאן, איך שרייב צום פעשטן רוזלן דו ער אזו שפילט זיא זולט מיר איין גיוולט שיקן, אונ' זולט איין עצה לזשן הער שרייבן דש מען אים ניקש געב, דא האבט איר מיר ניט וועלן פאלגן עכ"ל. וכן נמצא כתוב שירד ברשות בסימן י"ט, אחר שעקר (נ"ל שכפר) שמואל, שכתב שמואל ליוסף ליקח המפתיחות על בית החורף, ולילך תוך החדר ליתן המשכונות לפדות. גם על זה יש לחלק, וכן נמצא בסי' י"א שכתב יוסף גורלינגן מחמת אשתו ליוסף אחר שהמיר שמואל, שיטיב עמה להחזיק כל מה שבידו לחזקת' וז"ל⁸ זא ביט דיר רוזלן אונ' מאנט דיר אלז איר אונקיל מאנן, זול דש דו דו איר אונ' אירן ווייזן זולשט בווארגן וואו זיא נאך אין דיינר הנט, אונ' איר חובות, אונ' וואש זיא צו ווירד"א הוט, עכ"ל. וכן איתא בסימן כ"ב, אחר שהמיר שמואל וזה לשונו⁹, אונ' טוא אז איך דיר גטרויא אונ' ביזארג מיר דו מיין דו איך צו ווירדא פון ווען דוא בישט דאך איין נאמן דריבר כו' עכ"ל. אומר אני אע"ג דאין בידו הרשאה, מ"מ לפי תואר העניין, מוכח דהיה רצונה בכמה עניינים, כאשר היה אהבה שלימה ביניהם בעת ההיא, בפרט בהתעוררות הקלקול ע"י ממיר והשליך

4 = דין תורה לא ידענא.

5 = דודי היקר וכו'. אני רוצה לשלוח השבוע את דוד אויזלינגן שם, כדי שיתבע לי את חובותי [שחייבים לי] כדי שאוכל לשלם המיסים בכסף, אבל אתה מכניס לי את חובותי [צ"ל : טוב] מאיש אחר. אבל אם אינך רוצה לעשות זאת וכו'.

*5 = Fürth, מקומו של יוסף, דודה של רוזלן. 6 הוזכר לעיל סי' ל"ג. והוא בעלה השני של רוזלן.

7 = הר' יוסף היקר, אינך צריך לזרוז אותי בחזקה, מה שביכולתי לעשות אעשה ברצון אבל

אתה לא רוצה ולא רצית לבטוח בי, אני כותב לטובת רוזלן שהוא משחק כך שתשלח לי הרשאה, ותגרום שיכתבו לי מהעיצה לכאן, שלא יתנו לו כלום. ואז לא רצית לציית לי.

8 = כך מבקשת ממך רוזלן ודורשת ממך, כפי שמוטל על דודה, שתשמור על הראיות שלה, ומה שיש לה עדיין תחת ידך, ואת חובותיה, ומה שיש לה בוירד"א [בעיר Fürth].

9 = ועשה כפי שאני מאמינה לך וסדר לי את שלי מה שיש לי בוירד"א. שהרי אתה נאמן ולכן כו'.

הממון לאיבוד, היה שהייה אסורה להגית הממון באגפרות¹⁰, והיה מוטל על כל בן ברית להציל כל מה דאיפשר להצילו, ויוסף הוא השליט לדון ולטרוח להחזיק הממון ברשות ובבקשתו, והוא היה אגרטלר^{10*} שלה לדון במקומה, לפני משפט נורלינגן וכן מסתמא נמי כל מה שגבה יוסף בעת ההיא משעת העיכוב עד גמר הפסק דין היה רצונה. אכן צריך לדקדק, על כל גביית כל אחד באיזה זמן היה, אם יש גבייה היה בשעת גביית המס, כאשר היה עדיין שמואל יודי, ואם יש בשעת העיכוב ע"י נתינת המומר לגלח, ואם יש אחר גמר המשפט כשהותר העיכוב. ומדינה היה לו ליוסף לכתוב כ"ד בשעת קבלת המעות בידו, על איזה זמן היה.

(א) מחמת החוב יורג לויפ, תובעת רוזלן את יוסף להגיד כמה קיבל עבור הריבית, כי הקרן היה י"ג זהו וריבית. והוא הודה שקיבל י"ג זהו וחצי עבור הכל קרן וריבית, והוא אומר שעש' הטוב בכל יכולתו והוא טוען ברי והיא שמא. אומר אני שר' יוסף צריך לעשות שבועה שלא קבל יותר, ועשה הטוב בכל יכולתו, אע"ג דטען ברי והיא שמא, הלא תנן¹¹, אלו נשבעין בלא טענת, השותפין והאפוטר' והאשה הנשואת ונותנת בתוך הבית ובן הבית. ומפרשי¹², שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא, משום דמורה היתירה דטרחתה קמיה כו'. אע"ג דפרש"י¹³ וז"ל אפוטרופסי' שהיו מתעסקים בממון אדם להכני' להוציא כו' אבל בנכסי יתומים פלוגתא דתנאים היא בהניזקין עכ"ל. הא עובדא דידן נמי הכי הוא, דלא נתמנה לא מפי ב"ד, ולא מאבי היתומים, רק שכתבה לו רוזלן להטיב עמה ולהציל את שלה ושל בניה. אע"ג דאמר¹³, והוא שיש כפירת הטענה שתי כסף, ה"נ כן הוא, דהיא טענת שמא קיבל יותר מ"ג זהו וחצי, ונתנה טעם לדבריה כי החוב עמד זמן רב, ומדינה היה הרבית יותר מרביעית של זהובים, אלא שטענת שמא, והוא מודה מקצת, וז"ל רש"י¹⁴, והוא שיש טענת בנכסי' ב' כסף, וזה מודה לו מקצת דקרובה הוא לשבועה דאורייתא, אלא שטענת שמא היא עכ"ל. ומזה א"צ להאריך בעובדא דידן, כי בלאו הכי איכא חיוב שבועה במילתא אחרנית, בטענה דלקמן, ויש לגלגל האי טענה תוך אותה שבועות, כי מסקי' שם¹⁵, לכל מגלגלים. ובסיומא דמילתא, אי"ה אסדר כל השבועות וגילגולים, דבר דבר על אופניו ומכוננו, וכן אדרש אחר הדבר באיזה זמן היה גבייה זו כדלעיל, אם היה בשעת העיכוב או לא, כי לא מצינו בפירוש שרויזלן ממנה אותו לגבות החובות לידו, כאשר ביארתי. אך מה שטען יוסף, שלא ידע כמה היה הקרן, מפני אריכת הזמן, לבי מהסס כי מי שעוסק בשל אחרים, להכניס ולהוציא בפרט בנכסי היתומי', היה נכון ודינא שיכתוב הכל בספר הזכרון. כל דבר באר היטב, קרן וריבית, כמה קרן כמה ריבית, ובאיזה זמן, וכמה שהוציא, משום חשד ולזות שפתי'. ומה שאומרת רוזלן, שתצפה לשורת הדין, לשאל להגוי כמה מעות נתן ליוסף, דשמא יאמר הגוי שנתן יותר ליוסף ממה שהודה. אמינא, דזהו נכון ודינה, אך ישביענו הגוי שיאמר האמת וילך יוסף ומורשה של רוזלן אצל הגוי, ויקחו שני אנשים או אחד ממוצע עמהם, ואותו אחד או שנים יסדרו איך יאמרו לגוי, אבל אחד מהם אל ילך לגוי יחידי,

10 גיטין נח, ב — גזילה. 10* = מורשה. 13 שם מח, ב ד"ה והאפוטרופין.

11 שבועות מה, א. 14 שם ד"ה שיש.

12 שם מח, ב. 15 שם מט, א.

לדבר עמו ש"ד מזה, לא הם ולא שום אדם בעבורם, בלתי עו"מ¹⁶ כאשר קבלו עליהם. ואם הגוי מודה לדברי ר' יוסף, טוב ומטיב וקם דינא כאשר פסקתי לעיל, ואם הגוי אומר שנתן לו יותר, אז אמר יוסף להגוי, ולא נתת לי רק כך וכך להכחישו, ושדבריו כנים ואמיתים, ושהגוי משקר או טעה את עצמו, או שכתן וכה"ג, לפי אשר יסדרו האחד או השניים ההולכים עמהם לגוי.

(ב) ומחמת החוב מארטי"ן מיי"ר מאוישפורק, אשר תובעת רוזלן הי"ב זהוב שקבל יוסף מן הגוי, גם (היה בערך כ' זהובים, כי החוב היה בתחילה י"ח)^{16*} תובע' ממנו ההיזק שגרם לה, לעשות חשבון שלא ברשות, וקלקל החוב. כי הריבית היה בערך כ' זהובים, כי החוב היה בתחילה י"ח זהו', ויוסף עשה חשבון על כ"ה זהו', והכניס את עצמו בדבר. וכאשר באתה רוזלן לתבוע החוב מן הגוי, אז אמר הגוי שנתן י"ב זהו' ליוסף, ונעשה החשבון על כ"ה זהו', והמותר י"ג זהו' רוצה לשלם ולא יותר, וכאשר היא תובעת כל החוב, אז מגזם הגוי ליוסף עבור שקבל הי"ב זהו', ואז בא אל רוזלן אשתו ובנו, ומגזמים שלא תתבע יותר, פן תגרום היזק להם, וע"י כן שחששה על היזק יוסף, לא רצתה לדחוק הגוי לשלם כל החוב, וקבלה הי"ג זהו' מן הגוי, ולא יותר. אך היה בדעתה לתבוע מן יוסף בדין ההיזק שגרם לה. גם אמרה רוזלן שהכתב לא היה ביד יוסף, ומ"מ שלא ברשות הכניס את עצמו בדבר. והשיב יוסף, הוא התעסק בחוב בראשונה, והכתב היה בידו בו בפעם, ועשה לה הטוב בכל יכולתו עם החשבון, ועם קבלת המעות. ומה שאומר הגוי שנתן לו י"ב זהו', אמר הוא שלא קיבל רק י"א זהו' וחצי, ואיפשר החצי זהו' הוציא על החוב. ומה שאמרה רוזלן, שגורם לה היזק עם החשבון שלו, אמר יוסף, אם לא היה נותן לה החשבון, מדוע החזירה הכתב לגוי, דאח"כ הוציא מידו ונתן אותו לרוזלן, ה"ל למימר לגוי אין רצוני בחשבון של יוסף. ומה שאמר שאין הכתב היה בידה, א"כ היה הכתב ביד שמואל, אז היה מעוכב ע"י המשפט, אז הוי כמציל מפי ארי, ועשה הטוב שיוכל לעשות. אומר אני, כל אחד (ש)טען חובותיו וזכות חבריו, רוזלן אומרת שהכתב לא בא לעולם ליד יוסף, א"כ לפי זה מה היזק יכול לגרום לה, דחשבון של יוסף כמאן דלית', כיון שאין לו שום כח, אע"ג דאמרה רוזלן דהגוי סבורים דכל ענינ' (נחת ביה) [נחתכים] על פיו, מ"מ יש לו כח להזיק טפי כשהי' הכתב בידו משאין הכתב בידו וק"ל. וכן זה שאומר יוסף הכתב היה בידו, א"כ יש לו כח להרע או להטיב ולהזיק, ומעתה אם גרם לה היזק עליו לסלקו, אע"ג דטען מדוע החזירה רוזלן הכתב, זה אינה כ"כ טעם, דאמר' הגוי לא רצה לעשות חשבון אחר, כיון שיוסף היה הכתב בידו בעת ההיא, והיה לו כח לעשות עם החוב כרצונו וק"ל.

נ"ל דאם היה זה המעשה שאין לברר אם היה כתב חוב ביד יוסף אם לא, ואמר יוסף שעשה הכל בציווייה ובטובת' וכו', כאשר טען אז היה דינא שצריך יוסף לישיבע שהוא כדבריו, כאשר טען, שעשה הכל בציווייה ועשה הטוב בכל יכולתו. אע"ג דאיתא במרדכי ב)

ס ע פ י מ

(ב) מי שפטר חוב של חבריו אינו נאמן אפילו ע"י מינו לומר ברשותך פטרת.

פרק החובל¹⁷, בתשובת מהר"ם, דאדם הפוטר חובות של חברו, דאינו נאמן אפילו ע"י מיגו, לומר אתה אמרת לי לפטרו במיגו דאיבעי אומר לא פטרת, דמיגו במקום עדים הוא, דאנן סהדי דאין אדם גותן רשות לפטור חובו. מ"מ בעובדא דידן שיש ליוסף גתנת טעם שעשה להציל כו', היה נא[מ]ן בשבועה כדפרי^{17*}. אך מ"מ צריך לדקדק על הענין, אם יש לברר באיזה זמן היה החשבון וגבי' החוב הי"ב זהובי', אם היה בשעת העיכוב, או היה דברי יוסף טעם לשבח, אבל אם היה קודם העיכוב, או אחר התרת העיכוב, או גתנת טעם הוי לפגם. אך דקדקתי בהכתבי' שנתנה לי רוזלן, ומצאתי בסי' כ"ב כתב שכתב יוסף לרוזלן, ושאל את פיה אם רצונה לקבל י"ג זהו' ולפטור החוב, וז"ל¹⁸ ווישט רוזלן דז מאיר אישט פון אוישפרק קומן אונ' האט מיר וועלן געבן י"ג זהו' דוך וואלט ער מירש גיט געבן איך גיב אים דען דיא שולד בריב אונ' איין קוויטונג פון דיר דרום אישט עז דיר עבן זו שיק מיר דיא שולד בריב אונ' איין קוויטונג פון דיר זו גיפאלט דז געלט כו' עכ"ל. וכן מצאתי בכתבים שנתן יוסף לידי, לאמץ זכותו ולאמת דבריו שכתב' לו רוזלן עם שאר כתבים. ומצאתי בסי' ב' תשובה על כתב הנ"ל אשר מבואר בו, שאין רצונה של רוזלן חשבון זה, וכן מיחה בו בפ' שלא ליתן הכתב לגוי עבור הי"ג זהו'. גם טעה רוזלן ששגגה בידה, שאמרה שהכתב לא בא לעולם ליד יוסף, הלא קבלו עליהם שלא לטעון רמאו' ושקר, כי גם מוכח מתוך אותו כתב של רוזלן שהכתב חוב היה ביד יוסף, וז"ל¹⁹ הכתב, וויש אז דוא מיר שרייבשט פון דעם מאיר פון אוישפרק וויא ער וויל געבן י"ג זהו' אונ' וויל דין שולד בריב האבן אונ' איין קוויטונג, וויא קון איך דיר דרויף ענטוורן, דער שולד בריב דער שטיט י"ח זהובי' קרן איך ווייש גיט אוב ער הוט דראן געבן ער הוט מיר גישט דראן געבן ווידר קרן ווידר ריב דרום גיב אים די בריב גיט צו לוזן אום דז געלט וכו' עכ"ל. הרי כתיב בו^{19*} וויא ער וויל געבן י"ג זהו' וכו', דרום גיב אים דיא בריב גיט צו לוזן אום דז געלט. ש"מ דלא רצתה לקבל הי"ג זהו', ומיחה בידו שלא ליתן הכתבים. ושגגה מאד ביד יוסף לטעון מה שלא נמצ', הלא קבלו עליהם שלא לטעון טענת רמאות ושקר. אמרי' בפ"ב דב"מ²⁰, חזקה לא מייתי אינש חובה לנפשיה, והוא עצמו הוציא כתב זה. מ"מ אשמע תשובת יוסף, אם יש מענה לשון בפיו למתוך הדבר בטעם נכון המספיק, ולא בשינוי דחוק, ואם יתרחץ יוסף בטעם נכון, קם דינא שיכול לישבע כדפרישית. אז פשיטא אתביעת רוזלן שתובעת ההיזק שעשה לה עם חשבוננו.

לקבל את שטר החוב ושובר, איך אוכל לענות לך על זה? בשטר החוב כתוב י"ח זהובים קרן, אינני יודעת אם נתן לי על חשבון זה. הוא לא נתן לי לא על חשבון קרן ולא ע"ח ריבית, לכן אל תתן לו את השטר כדי להשאיר לו את הכסף וכו'.

^{19*} = שהוא רוצה לתת י"ג זהובים וכו', לכן אל תתן לו את השטר להשאיר לו את הכסף.

²⁰ כח, ב. ולפנינו — מסתברא לא מייתי אינש חובתא לנפשיה.

¹⁷ ב"ק סי' צ"ו.

^{17*} דברי רבינו הובאו בכנה"ג הי"ח מהדו"ב סי' שפ"ב בהגה"ט אות י'.

¹⁸ = דעי רוזלן, שמאיר בא מאישפרק, והציע לי י"ג זהובים, אבל לא רצה לתת אותם לי, אלא אם כן אתן לו את שטר החוב ושובר ממך. לכן אם את מסכימה, שלחי לי את שטר החוב ושובר ממך, ואז יפול הכסף [לידך].

¹⁹ = המכתב שבו אתה כותב לי על מאיר מאישפרק, שהוא רוצה לתת י"ג זהובים ורוצה

ואת"ל שלא יכול לתרץ, או שלא רצה לישבע, מ"מ לא מלאני לבי לידון על יוסף לשלם לה ההיזק, אע"ג דאיתא בתשובה דלעיל²¹ שיש להעריך החוב כפי אשר בטוח כפי אשר שווה למכור, ולא כל החוב, ג) וכן איתא נמי בתשובה פ' הפרה²¹, וכן איתא בפ"ק ב"מ²², בדיבור ויחלוקו נמי לדמי ע"ש, ש"מ דמ"מ צריך לשלם לפי שוויו, א"כ היה לי למי, ה"נ נעריך החוב שמא שוה יותר מכ"ה זהו, מ"מ שאני הכא שהקרן לא היה רק י"ח זהו, ונתחשב על כ"ה זהו, וכל ריבית ראוי הוא, ולא מוחזק, לכן אין ראוי לחייבו על הרבית שהיה ראוי לבא²²*, וגם היה רבית ו' זהובי בלאו הכי.

(ג) ומה שאמרה רוזלן, שרצתה לתבוע מן הגוי הי"ב זהו ויותר הריבית, ויוסף מתרה שלא תתבעו, כי עשה הכל בציוויה, ונעשה ערב לגוי שלא תתבע עוד את הגוי. וגם אמר יוסף, הי"ב זהובי, לא רצה ליתן, רק רצה להחזיק בידו מחמת תביעות שיש לו על רוזלן, ומחמת כן יהיה הוא נאמן במיגו על תביעותיו כדמבואר בטענותיו. אמר אני אפי' אם מתרץ יוסף הדבר, ועשה השבועה הנ"ל מ"מ אם יש כח ביד מ' רוזלן להוציא הי"ב זהו מיד הגוי, אז בטל מיגו שלו, אז הוא יתן הי"ב זהו, אי יש לה רשות לתבוע מן הגוי, דאפילו אם מדה רוזלן ליוסף שעשה הכל בציוויה, כאשר טען יוסף, מ"מ עמ"כ לא נתנה לו רשות להחזיק בשלו ולהיות נאמן על תביעות נגדה, מכ"ש עתה שאינה מדה וכאשר איתא בכתב שלה. ומעתה מה שהתרה יוסף ברוזלן שלא תתבע עוד הגוי, כי עשה הכל בציוויה, וכן נעשה ערב בציוויה, אין ממש בהתראה זו, כאשר ביארתי דיש כתב דאית ביה איפכא. ואפי' אי דלינא הכתב מהכא, ורוזלן אומרת שלא עשה בציוויה, אז היה דינא, אם יכול יוסף לברר שהוא כדבריו, אז אין רשות למרת רוזלן לתבוע הגוי עוד, ואם אין לו עדו' או ראיה, אז לאו כל כמיני' שעשה בציוויה ונעשה ערב כדי לקלקל החוב שלה, ובפרט הכא שקיבל הי"ב זהו ורוצה להחזיק בהן כדלעיל, א"כ הוא, לא שבקת שום חוב לשום יהודי, כל אחד ילך ויגבה חובות חבירו, ויאמר שיש לו תביעת עליו או יקח החוב מן הגוי ויפטר הגוי, ויאמר שנעשה ערב, מכ"ש עתה שיש כתב שמסייע לה. ומ"מ תשבעי רוזלן, שמעולם לא נתנה לו רשות לתבוע חוב זה, ולא בקשה להיות ערב שלה לפטור הגוי, וכן תכלול תוך השבועה, שמה שגבתה הי"ג זהו מן הגוי, לא קבלה לפטור הגוי לגמרי, רק דעתה לתבוע יוסף בד"י, ולטובתו קיבלה שלא יבא יוסף לידי היזק, אבל לא היה דעתה למחול על הגוי, אך נראה דנכון לפנים משורת הדין, אם יבא ליוסף שום היזק אם תובעת רוזלן הגוי, סברא הוא שלא תתבעי לגרום לו היזק, ואז ממילא פטורה רוזלן משבועה זו.

(ד) ומה שאמר הגוי שנתן י"ב זהו, ויוסף אמר שהיו רק י"א וחצי, ואמר אפשר שהוציא חצי זהו ע"ז, אומר אני על אותו חצי זהו צריך יוסף לישבע שהוציא לטובתה ע"ז, אז א"צ לשלם אותו חצי זהוב, אף ע"ג דהיה הדין נותן, שהיה לו לבאר ולכתוב כ"ד היכן

ס ע י פ י מ

ג) מי שפטר חוב של חברו שחייב לשלם כפי שוויו של חוב אשר הוא בטוח ולא כל החוב.

21 במרדכי ב"ק סי' נ"ה.
22 ז, ב בתוד"ה ויחלוקו.
*22 הובאו דבריו בכנה"ג חו"מ מהדו"ב סי' שפ"ב בהגה"ט אות ו'.

הוציא, ועל מה ועל מי, כי מאן דאית ליה פקדון בידו, צריך ד' לדקדק בו מאוד מאוד, כדי להחזירו לבעליו, ועונשו מרובה, כדאיתא בתוס' פרק השולח²³, גבי ההוא איתתא דנענשו על שגשבעה הנה סם המות כו', ומקשי' בתוס'²⁴ אמאי מיענשו, הא אנוסה היא, ואמרינן האדם בשבועה פרט לאונס כי הא דרב כהנא ורב אשי וכו', ומתצי גבי פקדון ה"ל למידק ולמיוהר טפי, וה"ל לאסוקי אדעתיה דאיתא לידי שבועה ע"ש. אכן במרדכי פ"ג דשבועות²⁵ איתא עוד תירוץ ע"ש.

(ה) ומחמת החוב ליגהרט ואילך תובעת רוזלן מיוסף י"א זהו, ואמרה שרצתה לברר ע"י עדות הגוי שקיבל אותו, ויוסף אמר שלא קיבל רק ששה זהובים, ובנה שמואל קיבל המותר, ונתן הכתב להגוי, אומר אני שיוסף צריך לישבע שלא קיבל רק ו' זהו, אך אם הגוי אמר עדו' שנתן, אז צריך יוסף לומר לגוי כו', כאש' ביארתי לעיל הכל (יוסף) בתביעת יור"ג לויפ"א (א).

(ו) ומחמת החוב שטעפנט אם שוי"ץ²⁵ הוי"ו, אמר יוסף שלא קבל רק ו' זהו, ועשה הטוב בכל יכולתו, ורוזלן אומרת שמן הדין יהיה יותר, וגם הגוי אמר בפ' שנתן יותר ליוסף, ג"כ ישבע יוסף שלא קבל רק ו' זהו, וכן ג"כ כאן אם הגוי העיד שנתן לו יות', אז צריך יוסף (יותר) לומר לפני הגוי כו', כדלעיל.

(ז) ומחמת החוב ויגשטרלוד, אמר יוסף שלא קיבל רק ב' זהו אחר פגירת הגוי, ורוזלן אומרת לפי הנר' יהיה יותר, ורצתה לתבוע המותר, ויוסף אמר שהו' רצונו שתובע' המותר, ואומר אני כיון דבלאו הכי יש חיוב שבועה, יש לכלול גם זה תוך השבועה, שלא קבל יותר מב' זהו.

(ח) ומחמת הקוט משי שהיה בשותפות שניהם, ואמר שמכר אותו עבור ל"ב זהו, והוציא ג' זהו ע"ז להודיע לגזלן מחמת יראתו כו', ורוזלן אמר' לאו דרך להוצי' כ"כ הרבה, וכן שמא מכר אותו ביוקר טפי מל"ב זהו. אמר אני מאחר שהוא של גזלן, אומדנה הוא שצריך לעשות יותר מדינה, ושותף הוא היורד ברשות כו', לכך ישבע יוסף שהוציא ג' זהו ע"ז, ושלא מכרו רק עבור ל"ב זהו.

(ט) ומחמת החוב יורג בילונג, אמר' רוזלן ששמעה מן הגוי שנתן ליוסף ד' זהו, ויוסף אמר שלא נתן לו רק ג' זהו, אומר אני גם צריך יוסף לשבע שלא קיבל רק ג' זהו, אך אם אמר הגוי נתתי לך ד' זהו צריך יוסף לומר לפני הגוי כו', כדלעיל.

(י) ומחמת הדי' שריונים שאמרה רוזלן שהניחה בתוך הבית, ואמרת שרצתה לברר, שהודת פערלין שמכרה שנים, שלקחה מן החדר, מתי שאשמע הברור אפסוק אי"ה. ורוזלן תובע כל השריונים מיוסף, ויוסף השיב שלא הפקיד לו מאומה, וגוים היו יוצאים ונכנסים. וכן לא היה לו רשות ליקח ש"ד מן החדר מחמת העיכוב. אומר אני, בזה טעה יוסף, וגם שכת מה

ס ע י פ י ם

(ד) מי שיש בידו פקדון, בקל נענש וצריך ליוהר כו טפי משבועה.

23 גיטין לה, א. ועיי"ש בדק"ס לשורה 8.
24 שם ד"ה לא היו.
25 סימן תשנ"ה.
*25 = בית הוצעה.

שכתב בכתב אשר כתב שמואל בבית יוסף בסי' מ"ו אשר לו בעצמו נתן יוסף. וז"ל ²⁶ אונ' לאש מיך ווישן אוב מיין אונקיל קיין פנציר ור קויפט הט עכ"ל. אע"ג דאין ראייה גמורה, מ"מ הוכחה גדולה איכא, ואאת"ל דכן הוא כדבריו, צריך לישבע על זה ולכלול שלא לקת משלה ש"ד, וג"כ אשתו צריכה לישבע מאחר דג"כ הם נכנסים ויוצאים, ויתר טעמים ואבארה גם השבועה בסוף הענין אי"ה.

(יא) ומחמת הי"ט זהו, שהם ביד פערלן שנשארו בידה מהנדונה שמואל ואשתו שפרינץ, והודת' פערלן שעשת' עם קאפמן, הוא בעלה ראשון של רוזלן, אביו של שמואל הממיר, עד שנשא בידה הי"ט זהו, ואמרה שמזה הוציא' ב' זהובים לצורך בנות רוזלן, ועתה טען יוסף, מאחר דהנכסים של הממיר שמואל, רוצה לזכות בו מן ההפקר, כי נכסי משומד כל הקודם בהן זכה. והשיבה רוזלן שהמעות שביד פערלן לא היו של שמואל, אלא של בעלה קויפמן [ו]שלה, כי כאשר הניח בנדונה הזוג ביד פערלן נעשו תיקונים שיתנו לקויפמן הנדונה, כדמוכת בשטרות. מעתה האריכו בדברים כל אחד וא' בתוס' ביאור. אך עיקר זכותו של יוסף, מחמת הכתב שכתב' רוזלן ליתן המעות לשמואל בהיותו יודי בעת ההיא, ומאותה שעה היו המעות של שמואל, וכשממיר הוה המעות הפקר, ועתה רוצה לזכות בו מן ההפקר. ורוזלן השיב' שהמעות הן שלה ושל קויפמן, אך היא היתה חייבת לבנה מצד אחר, וכתב' לפערלן ליתן המעות לבנה, וכאשר מיאנה פערלן מליתן או נתנה לבנה הי"ט זהו ממקום אחר, מעתה היו המעות שלה ושל קויפמן כבראשונה. אומר אני, מאחר דמוכת מתוך השטרות, שהמעות הן של קויפמן ואשתו רוזלן, ולא בא יוסף, כי אם מצד הודאה של רוזלן, מה שכתבה לפערלן, כאשר טען יוסף, ובא בטענת שמא, כאשר מבואר בטענה ע"ש. לכן אין בו זכות ליוסף, ביי"ט זהו' מצד הודאת' שהוא טען שמא ואולי, והיא טוענת ברי וודאי, שנתנה לשמואל שלו מצד אחר, א"כ אותו י"ט זהו' הם לא יצאו מעולם מחזקת הראשונה, והם של קויפמן ורוזלן.

ומה שבא יוסף לדקדק בלישנא הכתב שכתבה רוזלן, וז"ל ²⁷ דיא י"ט זהו' די פערלן אום שולדיג אישט עכ"ל, א"כ כתבה שהם שלו, ומאחר דהודאת, אם כן אע"ג דהמעות הם בתחילה של קויפמן ורוזלן, אולי אחר כך נתנה קויפמן לבנו, או רוזלן נתנה אח"כ לבנה. דאם כדברי רוזלן, ה"ל למיכתב ²⁸, די י"ט זהו' די מיין זיין די גיב שמואל, או כה"ג ה"ל למיכתב, כך דעת יוסף. ז"א דברים של טעם, כי אין דרך נשים לדקדק בלשונם, אפי' מאן דדייק, מ"מ מאחר דיוסף הוא ואשתו באהבה עם רוזלן, לא עלתה בדעת' שיבא לידי ערעור לדייק בלישנא. ויוסף טען בעצמו על כתב קויפמן שמא לא דק, ה"ב ל"ש. ועוד כ"ש וק"ו הוא, דכתב קויפמן היה דרך צוואה, כשרוצה לילך למדינת הים, ואז דרך לדקדק, מ"מ טען יוסף שמא לא דק, מכ"ש הכא. אך אפשר גם יש צדדים איפכא, מאחר שהוא בהול על הילוכו, לא דק כדאמר' גבי גט ²⁸*, חזרו לומר אף המפרש ויוצא בשיר', כל' היכא דאמר כתבו אע"ג דלא אמר תנו כו'. מ"מ יש לחלק, דלא אמר דטעה, רק קיצר לשונו, אבל לעולם מידק דייק ויתר חילוקים.

26 = והודע נא לי, אם דודי לא מכר שריזן. 28 = י"ט זהובים השייכים לי, אותם תן
27 = י"ט זהובים אלו, פערלן חייבת לו. לשמואל. *28 משנה גיטין סה, ב.

(ועודה) יש ליישב דלשון אדם כך, מאחר שהיא נתנה לבנה כשעשתה עמו חשבון, נקראים הם שלו, כי סמכא דעתה של רוזלן, שפערלן אינה ממאנת כלל מליתן לו. עוד אם באתה לדקדק, יש משמעות איפכא דסוף דבריה וז"ל²⁹, איך האב אים זיין געלט דרויף ביצאלט עכ"ל. ואם כדברי יוסף שקויפמן נתנו לשמואל כשעשה חשבון עם פערלן, אם כן מה צריכה רוזלן להזכיר זה, וכה"ג אשכחן טובא, דיכול אדם ליישב דבריו, כדאמרי' בפרק ח"ה³⁰, אפי' בפני ב"ד ולא אמרי' חוזר וטוען (גם) [גבי] זה אמר של אבותי וזה של אבותי כו', הדר אמר אין של אבותיך כו' והא דאמרי של אבותי דסמכא עלי כאבותי.

ומ"ש (י) יוסף, שרצה לזכות בו מצד הפקר, לפי סברתו דהמעות הן של (מאיר) [ממיר], ונקט בדעתו מיד כשהמיר הוי הפק', ולכך הוא זכה בהן, ואע"ג דהמשומ' עדיין חי. האי דינא הואיל ואתא לידן נימא ביה מלתא, דאאת"ל דהמעות הם של (מאיר) [ממיר], לא מצי נימא לזכות בו משום הפקר, דדוקא משמת המשומד אז שייך בו זכייה מצד הפקר, אם שלח בו יד בחיי המשומד, או שיש עדים לנפקד שתבעו ממנו המשומד, ומיאן בו ליתן ואמר שרוצה לזכות בו, אז זכה בו לאחר מות המשומד, וא"צ ליתן ליורשיו. אבל כל זמן שהי' חי, אין לו בו שום זכייה, שמא יחזור בתשובה. כדמשמע בתשובות רש"י במרדכי בפ"ב דקדושין³¹, דדוקא כשמת המשומד אז תובעים הקרובים הנכסים. וז"ל³² דכך היה המעשה, וה"ה לא מת גמי ה"מ להם למיתבע, מיד, כשנשתמד פקע זכות המשומד מן אותה נכסים וחשבי כמת, א"כ אז מיד נפלו הנכסים קמי יורשים, ולא מצי שום נפקד לזכות בהן. אע"כ צ"ל כל הזמן שהמשומד חי, הנכסים עדיין בחזקתו, ולכך אם בחייו אמר הנפקד שרוצה לזכות בו או לגזולו, ולא רצה להחזיר לו אז זכה לאחר מיתה, והוא קודם ליורשיו, דזכותו מתחל' מחייו. וכן איתא בהדי' בטור ח"ה³³, אפי' על ירושה שנפלה למשומד מאביו, שלא יתן הירושה ליד בני המשומד שהם יורשים בנכסים, כ"א ליתן ליד ב"ד ואם יחזור בתשובה יתנו לו. מכ"ש נכסי משומד עצמו, שלא זכה בהן הנפקד מחייו, ויהא מונח עד שמת. ואיתא (ז) בא"ז³⁴, בשם המיימו' כל היכא דאיתא יהא מונח, זהו הפשט ביד ב"ד, ולא ביד הנפקד. וכן איתא שם גם בטור ח"ה³⁵, שני מעשים ע"ש, דמוכח דלא יזכה בהם שום אדם כל זמן שהמשומד חי. וכן עובדא דידן נמי, אפי' לפי דעתו של יוסף שרוצה לזכות בו מאחר שנשתמד, ליתא דהא לא עלה בדעתו לזכות בו עתה בשעת הטענות והקטט' שהוא זמן רב אחר המירתו, א"כ זכו בו היורשים. ומ"מ אשאל אותו לפי טעותו, אם יש לו עדים שאמר

ס ע י פ י ם

- (ה) יכול אדם ליישב דבריו להי' טוען וחוזר וטוען.
 (ו) מי שיש בידו נכסי משומד ורוצה לזכות בהן מצד הפקר, ולא יתן ליורשי משומד.
 (ז) בכל מקום שהוזכר יהא מונח, פירוש ביד ב"ד ולא ביד הנפקד.

29 = שלמתי לו על כך את כספו. 32 צ"ל : וא"ל = ואין לומר.
 30 ב"ב לא, א. 33 סי' רפ"ג.
 31 צ"ל בפ"א סי' תצ"ב. ומקורה בתשובות רש"י 34 הביאו במרדכי ב"מ סוף סימן רע"ד. ועיין (אלפנביין) סי' קע"ד. וחילוקו של רבינו הועתק באו"ז פסקי ב"מ סי' קי"ח. ולהלכה הובא ברמ"א בכנה"ג חו"מ מהדו"ב סי' רפ"ג הגב"י אות ו'. חו"מ סי' ש'.

קודם לכן שרצה לזכות בהן לאחר שנשתמ', אע"ג דלא צריך. הוא. ומה שטען יוסף ששלחו כבר בהן אשתו יד, לפי דברי רוולין עצמה, ובוה עשתה חזקה בנכסי שמואל, והוי כמו דאיתא בתשובת רש"י. אין הנדון דומה לראי', והוי כמאן דליתא, כי כששלחה יד בנדוניי' הזוג היו אותה מעות מונחים בחזקת קויפמן ואשתו, גם שמואל היה יודי בו בפעם, ושליחות ידיה עשתה שצריכה למעות ודעתה כשיש לה מעות, ואח"כ נעשה החשבון עם קויפמן, ונשארת חייבת י"ט זהו'. ומעתה אא"ת דהו' כדברי יוסף, שאח"כ נתנו קויפמן או רוולין המעו' לשמואל, לא מצינו שעשתה או פערלין בו שום חזקה, לגרוע כח וזכות היורשים. ועוד אא"ת ל' דכן הוא, דנתנה לשמואל, זהו' (') פי' לחזקת הזוג, כלומר לשמואל ואשתו, א"כ כשהמיר אין ברירה לומר אילו המעו' היו של שמואל ולא של שפרינץ, תאמר אילו המעות היו של שפרינץ, כי המעות היו מנדוניי' שניהם, ואין ברירה לומר חצייה של שמואל או כה"ג, שמא כולם היו של שפרינץ. ועוד הד' מאו' שהיו ביד פערלין, היו ג' מאות של שפרינץ, ומאה של שמואל, מעתה אם באנו לחשבון הוי ג' חלקים של שפרינץ. ועוד גלוי וידוע, ששמואל היו עסקיו רעים ואיבד את שלו בשחוק, ובשאר איבו' ממון, יותר מחלקו שיש לו בנדוניית' או ירושת' לפי הנראה ומשמע מהכתבים, מ"מ צ"ע העד יש לו חלק ונחלה בירושתו. ועוד, כל נכסי המשומד היו של שפרינץ, מחמת שחייב לה מזונות ושאר תנאי כתוב', וכן כתוב' גופא חייב לשלם מיד כשהמיר³⁴. ומזה א"צ להאריך בו, כל זה לא כתבתי רק לרווחא דמילתא. לכן צריכה פערלין לישיבע שהוציאה הב' זהו' לצורך בנותיה של רוולין, והי"ז זהו' של רוולין הם.

ומ"ש יוסף, אא"ת ל' דלא זכה בהמעות מצד הפקר, מ"מ רוצה להחזיק בהן מחמת חיובה שחייבת לו רוולין, ויהא נאמן להחזיק בהן מכח מיגו, דין זה אבאר לקמן אי"ה.

(יב) מתמ' החוב ויטרינן שהיה של שניהם בשותפות, ויוסף עשה חשבון עמו, שלא בפני ממונה שלה שהיה עמה בעיר, ג"כ תיקן כתב חוב על שמו לבד, ולא צירף רוולין לתוך הכתב או ממונה שלה. בזה עשה יוסף שלא כנכון. אך ח' מ"ש שרוצה להחזיק בהשטר חוב מחמת תביעות, אמ' אני אם גלוי וידוע שהחוב היה בשותפות אין לו חזקה ואין מועיל תפיסתו, כדאית' במרדכי פ' הבית והעליי'³⁵, וז"ל כל דבר הידוע הבא מכח שותפות אין לזה שמונח ברשותו כח לטעון לקחתי ממך אם לא בראי' כי כח שניהם שוים בו כו'. עכ"ל. וזה מיירי במילתא דמצי בעלמא לטעון לקוח בידי, מכ"ש שטרות דאין נקנין במסירה ט) או במשיכה, כדאיתא פ' המוכר את הספינה³⁶, אמר רב פפא האי מאן דזבין שטרא לחבריה צריך למכתיב ליה קנה הוא וכל שיעבודה כו'. עכ"ל ע"ש. וכן אית' באלפס פ' הכותב³⁷, על ההיא איתתא דאפקי' גבה מלוג' דשטרא כו', וז"ל דמלוג' דשטרא לא יכלה למימר

ס ע י פ י ם

ח) שותפים לא מצוי למחזיק מה שכירו שהוא של שניהם. ט) שמרות אין נקנין במסירה או במשיכה.

³⁴ בכנה"ג אבהע"ז סי' צ"ג בהגב"י אות ג' הדין. ועיין שלטי הגבורים ב"מ פרק ט' (סז, א). הביא דברי הרמב"ם בתשובה שהמנהג להגבות מיד הכתובה לאשת משומד, אע"פ שאין זה מן ³⁵ ב"מ סי' ת"י. ³⁶ ב"ב עו, ב. ³⁷ כתובות פ"ט (מג, א).

לקוחים הן בידי דאם אמרה לקוחים הן בידי אמרי' לה אחוי שטרא, דק"ל אין אותיות נקני' במסיר'. ופר"ת³⁸ שם דאינה נאמנת במיגו דאיבעי קלתי' או במיגו דאיבעי אמרה חזרתי לך, דאי קלתי' בגור' או תחזירה אותו לא יכלה לגבות מהן. אך ר"י³⁹ פ"י בענין אחר, ע"ש, ופליג עם האלפס. הלכך אם ידוע דשותפות הן, צריך להוציא ש"ח מרשותו להיות יד וכת שניהם שוים בה, ויתבעו החוב בשותפות, וישבע יוסף שלא קיבל יותר מאילו ה' זהו' שאמר, ועשה הטוב בכל יכולתו לצורך שניהם בלי עו"מ, וינכה מה שהוצי' על החוב בשבועה. והה' זהו' יחזיק בידו כמו שאר שגבה משלה. אך כאש' ביארתי לתביעה שלו, אז אבאר אותו תפיסה עם שאר אשר תפס. אכן אם יש יכולת למרת רוזלן, לתבוע את שלה מן הגוי' גם אות' ה' זהו', אז אזלא מיגו שלו כאשר ביארתי לעיל בחוב של מארטשיין מאיר³⁹* על ה"ב זהו', (ב) וכן דינא כל מה שגבה יוסף, אם יכולה להוציא אותה גבייה מגוי בטל מיגו שלו, עם אותו תפיסה. ומעתה א"צ לבאר דבר זה עוד על כל דבר וטענה, ותן לחכם וכו'.

(יג) ומחמת החוב מ' זהו' של גונדלווין, אמר יוסף שהם היו בשותפות בשעה, שכל אחד הלוח כ' זהו'. ורוזלן אמרה שהחוב שלה הכל, רק ליוסף יש בו ה' זהו', ורצתה לתבוע כל החוב, ויוסף הביא ראייה לדבריו מה שנכתב בכתב גלחות ההדאנו של משומד, שקו' משטרמינט', שהודה המשומד דהחוב הוא חצי של יוסף. מזה אינה ראייה כלל, כי דברי המשומד לא מעלה ולא מוריד, מטעם דיהבי אינהו גופייהו למילתא, ויתר טעמים. לכן אומר אני, אם אין ליוסף שום ראייה שהיו שותפים בחוב בשוה, לאו כל כמיני' דיוסף לכלול חוב זה עם שאר תביעות שהיו לו על (גלוי) [גונדלווין] ולפשר בדמים קלילא לקלקל חוב שלה, ויש לה רשות לתבוע חוב זה. ומה שאמר יוסף מאחר שהמורשה שלה הולך עמו לפני העיצה, כשרוצה להתווכח עם הגוי' עם שאר יהודים, וגם הפשרה נעשית לפניו, א"כ ודאי ניח' ליה הפשרה, מדלא התרה בו שלא יעשה הפשרה, לכך מתרה יוסף ברוזלן שלא תתבעי החוב עוד לקלקל הפשרה שלו. והמורשה השיב, שלא ידע כשהלך עמו שרוצה לתבוע חוב זה, וגם מעול' לא ניח' ליה, ג"כ כאשר שמע שתבע חוב זה מתמיה ע"ז נגד חבירו כו'. ומה שלא התרה בו כבר מושבע כו'. אומר אני ע"ז לא שייך לומר שתיקה כהודאה דמיא, מכמה טעמים. ועוד י) אפילו דיבור כה"ג אינו מועיל, אא"כ אמר לו ע"מ, כדתנן בסוף החובל⁴⁰, האומר לחבירו קרע את כסותי ושבר את כדי חייב, ע"מ לפטור פטור. ועוד אפי' אם ממונה של רוזלן רוצה למחול, מצי אמרת היא אין רצונה וכו', כי לתקוני שדרתיך כו', כי לא בא שמה לפני העיצה מחמת רוזלן לדון שמה מחמתה וק"ל. ומעתה יש נתר חילוקים הצריכים ביאור, וכן הוא, לפי דבר שניהם אין הגוי' חייב המ' זהו' כפל, וא"כ אם תובע' רוזלן החוב כאשר אמרה שיש לה כתב מן הגוי', אז מקלקלת את יוסף החוב שלו הט' זהו', ואם הוא תובע הט' זהו' הוא מקלקל החוב שלה מ' זהו'. ומעתה אומר אני, אפילו לפי דברי יוסף,

סעיפים

(י) האומר לחבירו קרע כסותי ולא א"ל ע"מ לפטור חייב לשלם.

38 במרדכי שם סי' רי"ח.

39 * לעיל — מארטין מייר.

39 בתוס' שם דף פה, א ד"ה אית.

הט' זהו' הם חצי של רוזלן, דהיינו ד' זהובים וחצי כדאיתא בטענות. וכן לפי דברי רוזלן, ה' זהו' של יוסף בהחוב לפי הודאות'. לכן יא) אומר אני, דיוסף יהיה בשב ואל תעשה, אם רוזלן רצתה לתבוע החוב, כי כשגובה רוזלן החוב, מרויח יוסף חצי זהו', דהיא צריכה ליתן לו ה' זהו', ואם יוסף תובע החוב שלו, ואז אין לו כ"א ד' זהו' וחצי דהיינו החצי של ט' זהובים. ואיתא בתלמוד בכמה דוכתי⁴¹, דכופין על מדת סדום כגון בזה נהנה וזה לא חסר, מכ"ש דכופים שלא יאמר אדם, תמות נפשי עם פלשתים, לקלקל את שלו כדי לקלקל את חברו. מ"ת, הרי יוסף חסר, דאם גבה המ' זהו' רוצה להחזיק בחלק' מחמת מיגו שלו, הלא ביארתי לעיל היכא דלא יכול להוציא בלעד' בטל המיגו שלו. והכא כיון דהוא מודה שהט' זהו' חצייה שלה לא יכול להוציאם, אם רצתה היא לעכבי, ולכן נמי כשגבתה רוזלן המ' זהו' צריכים ליתן ליוסף חלקו, ולא מצי' למימר שרצתה להחזיק מחמת החיוב שלה שחייב לה יוסף, להיות נאמן במיגו. ואתישב בדבר איזה זמן יהיה יוסף בשב ואל תעשה לתבוע הט' זהו' לפי התואר, ומתי שיבא אותו הזמן ולא גבתה רוזלן החוב (אך) [אז] יש לה ברירה ליתן ליוסף חלקו בהט' זהו', כדי שיש לה פגאי לתבוע המ' זהו' בשעת הכשר או להניח ליוסף לתבוע הט' זהו'.

ומה שאמר יוסף מאחר שאמר מורשה שלה איך שאמר הגוי לפני המשפט שפרע כל החוב ליוסף, ואמר יוסף דהא ליתא, ולכך צריך הוא לילך אל הגוי להתווכח עמו על ככה שלא קבל חלקו של קויפמן. בזה הדין עמו, אך אני רוצה לכלול תוך השבועה שצריך יוסף לעשות, שלא ידבר שפת יתר דבר המזיק לה שלא לצורך, רק להוכיח לגוי שלא קיבל חלקו של קויפמן, ואמנה להם איש נאמן או שנים, שילכו עם יוסף ועם המורשה כשילכו לגוי להתווכח, ועל פיהם ידברו הנראה נכון וסברא לאותן שני אנשים. ולא ילך זה להגוי לדבר ש"ד מזה, כאשר קבלו עליהם מתחיל' הטענו' יוסף ורוזלן, הם וכל הגלויים אליהם, שלא לילך לשום גוי להשתדל או לדבר מחובו' אשר הם דנים עתה בו לפני, וכן קבלו עליה' בחרם חמור ובגזרותי. ומה שאמר יוסף מאחר שהוציאה כתב מן הגוי על המ' זהו', ומכל מקום פישר הוא עמו, דבר זה הוי כמו גניבה, ונוגע בו בגופו ובמאודו, לכן צריך הוא להציל את גפשו כפי כל רצונו. אומר אני דזה אינו, דמה סכנה יש לו בזה, דאאת"ל דתבע כל החוב אין בו סכנה, כי הוא לא ידע שהגוי נתן ג"כ כתב לרוזלן על אות' חוב, הלא גם הגוי עצמו טעה, שפישר עם יוסף, וגם כן כתב לרוזלן על החוב, והוא אינו חייב אלא פעם אחת, וכבר פסקתי שיש לו רשות לילך להגוי ולהתווכח עמו שלא קבל חלקו של קויפמן, אם כן מה יש לו עוד חשש. אם אתברר לי אח"כ דיש לו ליוסף צריכותה לילך לגוי אז אסדר גם הדבר כנכון, אבל קודם לכן יזהר בחומר הנ"ל שלא ילך אל הגוי זה או לגוי אחר, וכן גם מורשה של רוזלן וכל הגלויים אליהם כאשר קבלו עליהם. אך יוסף אמר לי לא לפני⁴¹ מהר"ר ענשכין שי', איך שהפשרה שעשה עם אותו הגוי עבור שלשים ושנים זהו' לא נחתם, וחשש

ס ע י פ י ם

יא) כופין על מדת סדום.

⁴¹ משמע שבחלק מהדין השתתף מהר"ר ענשכין.

41 ב"ק כ, ב. ב"ב יב, ב.

פן יודע להגוי האי חלוקים שביניהם, וילבוש הגוי רוח אחרת ויסוג אחור ויקלקל אז כל החוב, ובקשוני להתיר לו בחשאי לפעול שיחתום הפשרה וכן קבל עליו בפנינו, על כן התרתי לו לגמור הענין שיחתום הפשרה כדי להציל מיד הגוי ממונו, אך לא יפעול שום פעולה או לא יעשה שום מעשה או דיבור רק זה בחומר שקיבל עליו. אכן רוזלן צריכה לישבע, שדבריה כנים ואמיתים, שלא ידעה ושלא שמעה כלל מבעלה, שהחוב הוא חציה של יוסף. גם רוזלן צריכה לקרות הכתב שיש לה על המ' זהו, לפני יוסף ב' או ג' פעמי'. וכן אם יש ליוסף גם כתבים מן הגוי על חוב זה יקרא אותו לפני מורשה של רוזלן. ולבי אמר לי שאירע בזה יותר חלוקים דביארתי ולא בארתי, לכן אם נתחדש דבר שלא מפורש בפסק זה או בא דבר הנולד, אז יביאון הדבר (חלקה 42 ליד מורשה שלה. גם תובעת ההפסד אשר) לפני ואפרשנו אז אי"ה.

(יד) מחמת החוב של אלכסנדריא, (ועבר) [דביבר] ושאל⁴³, אשר תובעת רוזלן ליתן⁴⁴ גרם לה פערלין אשת יוסף שהחזירה המשכונ' לגוי והחזיק הגוי בידו הטו' (בע"ב) [ביבר] שבהם, ויוסף השיב שרוצה להחזיק במשכנות מחמת חיוב שחייב' לו רוזלן. ומה שאמרה שפערלין החזירה המשכנות להגוי וגרמה ההפסד וכו', אמרה פערלין, קויפמן עצמו החזיר המשכנות להגוי, ואמרה רוזלן שרצתה לתבוע חלקה מן הביבר, ואמר יוסף יהי כן. אמר אני אם יכול' רוזלן לתבוע מן הגוי כל החוב שעומדים הביבר והשאל כדי להוציא חלקה מיד יוסף, אז יכולה לעשות כדי להציל את שלה מיד יוסף (אז יכולה) ובטל מיגו שלו כדפ"ל. ואם לאו יחזיק בידו מחמת מיגו שלו כאשר אבאר בתביע' יוסף אי"ה. גם יכול' לתבוע חלקה מן הביבר שהחזיק הגוי בידו כאשר אמר(ה) יוסף שהוא רצונו.

(טו) ומה שתובע' רוזלן ההפסד שהחזירה לגוי המשכונ', ופערלין אמרה אדרב' קויפמן החזיר אותה, ע"ז א"צ פערלן לישבע, כי (אפשר) [אפילו] החזירה פערלן לא הוי פשיעה, כיון דהגוי תקיף העיר, דלפעמים צריך לעשות ויתור נגדו בכה"ג שלא להטעין שנאת הגוי עליו, וכיון דיש לה בהמשכון חלקה, וחציה שלה, מוכיח מלתא דצריך שעה היתה וכה"ג צריך שותף לעשות לפי התואר והעניין.

(טז) מחמת החוב על העירון אלכסנדר שכתוב בו ג' זהו' ונפרע עד י' זהובים, והוא בשותפות קויפמן ויוסף בהחוב, ואמרה רוזלן שאמר העירון שנתן ה' זהו' ליוסף, וגם רבית בערך י' זהו' או י"ב, ותובעת רוזלן חלקה מקרן ורבית. גם אמרה שגרם לה היזק שפישר עם הגוי בלי רשות, ויוסף השיב שלא קיבל ה' זהו', אך רוצה לשאול את אשתו אם (ש)קבלה, והשיבה גם היא שלא קיבלה. ואמר יוסף שלא נתן לו הגוי שום ריבית, וקיבל עליו בפני הב"ד להכשיר עדותו של גוי על הריבית, מה שאמר שנתן לו, יהי כן ויהיה חייב לה חלקה, אך יהיה בידו להחזיק אותו מעות, כמו שאר מעות שתפס בנכסי רוזלן מחמת תביעותיו. לכן אומר אני ארצה למנו' להם איש נאמן או שנים שילך עמהם לפני הגוים וישאלו ממנו הדבר אם נתן הדבר הנ"ל ליוסף אם לאו, או כמה הוא נתן לו, ולא ילך יוסף או מורשה של רוזלן אל הגוי לדבר עמו מאומה מזה כאשר כתבתי (יג) לעיל בעניין (גולדווי"ן) [גונדלוויין],

42 נשתרבה בטעות לכאן, וצ"ל לקמן. *43 כאן שייך כנראה הקטע דלעיל מהערה 42.

43 = פרוה וצעיף.

וכאשר קיימו וקבלו עליהם. ומעתה אמרה רוזלן שרצתה לתבוע חלקה של ה' זהו' מן הגוי, כיון שאמר יוסף שלא קבלה, וכן תובע(ו)ת שיוציא הכתב מידו להיות מונח מכאן ואילך בחזקת שניהם, ויוסף השיב מאחר שהגוי תקיף המקום על כן אתרה בה שלא תתבעי הגוי לקלקל הקהילה. ועוד ניתן הכתב בידו ברשו' קויפמן, גם נתמנה ע"פ מרים לתבוע החוב, כי הכתב נכתב על שם בעלה מאיר ז"ל, והאריכו בדבריו. אומר אני מאחר דידוע שהחוב הוא של שניהן, הדין עם רוזלן שיש לה כת ורשו' לתבוע את שלה, וגם יב) צריך יוסף להוציא את הכתב מידו, ולהיות מונח מכאן ואילך בחזקת שניהם, כי יוסף אינו נאמן לומר לקוח הוא בידו, כאשר כתבתי לעיל בעניין כתב ויטרין, ואאת"ל שכבר היה הכתב בידו ברשו' קויפמן, היינו משום ההיא שעתה היו באהבה זה עם זה, אבל עתה מצי למטען דדמית עלי כאריא רביא, וכה"ג איתא במרדכי פרק הבית והעלייה⁴⁴, בתשובה מהר"ם, דשותפים שיש להם חוב יחד והאחד רוצה להתרחק ולהוציא השטר עמו שחביריו מעכב עליו, ה"נ עובדא דידן הקרובי' נעשו רחוקים, ומצי מעכב עליו להיות השטר מונח בחזקת שניהם. ועוד שמ' האמת כן שנתן לו הגוי ה' זהו', וא"כ אין לו רשות לתבוע ויעשה דחייה שלא תגבה רוזלן את שלה לעולם, ואין שייך להאמינו ע"ז עוד, ועו' דמה שנתנו קויפמן לו רשות להיות הכתב בידו, בטל כי כשמת קויפמן נפלו הנכסים קמי יתמי, והם אמרו אין רצוננו שיהא שלנו בידך. ומה שאמר יוסף מאחר שמרים ממנה אותו לתבוע הוא ולא אחר, לכן אין נכון לעשותו שקרן לצרף אחר עמו לתבוע החוב, זהו דברי רירו' ותואנות, וא"צ להשיב עליהם, אך כיון שאמרה רוזלן שכתב בצואת קויפמן שיוסף חייב ה' זהו' וחייב לה חלקה, לכן אם אינה יכול' להוציא חלקה מן ה' זהובי' מן הגוי, אז ישבע יוסף שלא קבלו. ומדינא מצי רוזלן להשביע יוסף מיד, כדי שלא צריכה לדון עם הגוי, אך גימוקים וטעמים עמדי ע"ז שלא להטיל השבועה קודם לכן על יוסף.

(יז) מחמת חתיכת זהב השוה ז' זהו', שאמרה רוזלן שאבדה בחדרה, ויוסף יצא ונכנס, והודה שיש בידו טבעת זהוב ושתי קופות במטבעות. ושק קטן בגרוטאו' כסף, ואמר' דהא איתא בידו, וה"ה אידך, והשיב יוסף שכבר יצאו ונכנסו יוסף רומה"ל ושמאל וכשנסתלקו הם, בקש' ממנו רוזלן להציל את שלה, וכן עשה, וחתיכת זהב אין בידו, אך שמע משמואל שאמר שנפל ממנו וכו'. אומר אני יש לכלול תוך שאר שבועו', שצריך יוסף לישבע, שאין בידו האי חתיכת זהב ולא בא לרשותו מעולם וכן שלא יקח מן הקופות או מן השק מאומה כאשר אסדר השבועה ויהא הקופות והשק בידו מחמת תביעות שלו כאשר אבאר אי"ה.

(יח) ומחמת החוב של מאיר שהם שותפים בו, ונפרע הקרן, ואמר' רוזלן שהכתב ביד יוסף, ובקש' חלק' מהרבית אם גבה הוא גם הרבית, ואם לא גבה הרבית אז תובעת ליתן הכתב עדיין לחזקת שניהם, ויוסף אמר אדרבה הכתב ביד רוזלן, וביקש חלקו מן הרבית כו'.

ס ע י פ י מ

יב) שני שותפים שיש להם שטר חוב בשותפות, יכול אחד לכופף חבירו שיוציא השטר מידו ולהניח בחזקת שניהם.

אומר יג) אני, כל אחד יקבל שלא היה הכתב בידו ולא פשע בו ולא ידע היכן הוא, ושלא קבל מאומה מן הרבית, וכן יש לכלול לכל א' וא' לתוך שבועתו, אע"ג דאילו ואלו באים לידי שבועת שוא הא ק"ל דל"י הלכת' כבן ננס⁴⁵. ועוד שמא שמואל אבדו וכה"ג.

יט) ומחמת החוב של קיסטרליין, שאמרה הגויה שנתנה לאחיה המעות כדי ליתן ליוסף, ויוסף אומר להד"ם, אין ליוסף חיוב שבועה או קבלה אפילו ע"י גלגול, ויכולה רוזלן לתבוע הגויה.

כ) ומחמת הסכין שקנה יוסף מקויפמן עבור זהב, ותובעת רוזלן אותו זהב, ויוסף השיב שפרע את הזהב לקויפמן, גם זה יש לכלול תוך שבועתו.

כא) ומחמת התבוא' שתובעת רוזלן ג' זהר', כי מצאה בצווא' קויפמן שקנה תבואה לשניהם עבור ו' זהר', ויוסף עדין חייב לו חלקו דהוא ג' זהר', ויוסף ואשתו השיבו להד"ם. גם את זה יכלול תוך שבועותיו.

כב) כאשר תובע' רוזלן שמצאה כתב יד של קויפמן שחייב לו זהב שהלוח לו לכעור⁴⁶, ויוסף השיב שלא ידע מזה גם יש לכלול זה שלא חייב לו זהב מחמת הכעור.

כג) ואשר תובע' רוזלן מיוסף שמצאה עוד בכתיבת קויפמן שמסר לו סכין עבור זהב, ויוסף השיב שלא ידע מזה דבר, אדרבה עשה חשבון עם קויפמן שהוא חייב לו כ"ה זהר'. אומר אני שגם את זה יש לכלול תוך שבועתו, אכן צריך לדקדק מתי נעשה החשבון, כי יוסף אמר שזה תשובות על כל תביעות שמצאה כתיבת יד קויפמן, וצריך לשאל יוסף מתי נעשה החשבון, כי יוסף תבע בתביעתו מה שפיזר עבור שניהם ושמא אותו פיזר היה ג"כ באותו חשבון.

כד) ואשר תובעת רוזלן מיוסף, שמצאה בכתיב יד קויפמן, אשר כתב שפירש ממנה, איך ששניהם מזוג⁴⁷ לכעור אחד כלי בעכר⁴⁷ * שמשקלו ו' לוט, ואותה כסף חייב לו יוסף עדיין, והשיב יוסף אדרבה הוא חייב, כי עשה החשבון עמו כדלעיל, גם זה יש לכלול תוך שבועתו. כה) ואשר תובעת רוזלן מיוסף שהיה לו כתב על גוי קלינגליק שניידר, ד' זהר' קרן, ותובעת אם הכת' בידו שיתן לה, והשיב יוסף שלא ידע מזה כלום. גם זה יש לכלול תוך שבועתו, שלא ידע מזה כלום, ואין הכתב ברשותו ולא נתן אותו לפדות.

כו) ואשר תובעת רוזלן מיוסף, איך שהניח' בחדר' כוס של קרוסטלין, וסבורה לברר ע"י שונלן שיוסף לקח הכוס, ומזוג לגוי. ויוסף השי' שלא ידע מזה מאומה, ולא ראה שום כוס בחדרה לפי ידיעותו, צריך לשאל מרת שונלן אם אמרה כדברי רוזלן, אז יש לכלול תוך שבועת יוסף שהוא כדבריו, ולא לקח מחדרה שום כוס. אך אם שונלן לא ידעת מזה, אז א"צ לכלול זה תוך שבועת יוסף. מ"מ יש לשאל פערלן (ו) מה שידעה פערלן מזה. ופערלן כתב' מזה שהיה שם כוס ונשבר. ולא יכולנו להבין על בוריו כתב פערלן.

ס ע י פ י ם

יג) לית הלכתא כבן ננס שחייש לשבועת שוא.

47 הביאו מתנה. ועיין בתשבי ערך מזג.

47* גביע.

45 שבועות מה, א.

46 = כומר.

(כז) ואשר תובע' רוזלן מיוסף שיש בידו חוב על גוי פרידיגר המחזיק י"ד זהו', שהוא של שניהם בשותפות, ויוסף השיב שרוצה לחפש אחר הכתב, אם הוא עדין בידו, או רוצה להוציאה לחזקת שניהם. גם זה יש לכלול תוך שבועתו ולהחמיר עליו מאחר שהוא בשותפות, וישבע שאין בידו וברשותו אותו כתב, ולא ידע היכן הוא, וגם לא גבה מאותו חוב מאומה, בלתי עו"מ⁴⁸.

(כח) ואשר תובעת רוזלן מיוסף מחמת הכתב שהיה לה על גויה שווענקן המחזיק ב' זהו' קרן אם אותו כתב בידו שיתן לה, והשיב יוסף שמעולם לא היה לו אותו כתב מאות' גויה, גם זה יש לכלול תוך שבועתו.

(כט) ואשר תובעת רוזלן יוסף מחמת החוב אולברעכט אופה שהניחה בחדרה העומד ד' זהובים קרן וסבורה היא שיוסף או אשתו נתנו לפדות, ויוסף השיב שלא ידע מזה מאומה, אבל רצה להראות בכתב אשר כתב שמואל לבתו ליתן המשכונות לפדות, וכן עשה חילוף עבור המעות אח"כ כו', אמר אני האמת כתב שמואל לבתו ליתן המשכונות לפדות. אבל כתב ג"כ לבתו של יוסף, ליקח המפתחו' וליתן אותה לאביה ליתן המשכונות לפדות, וז"ל צווי⁴⁹ שלישי"ל כו' די נאם אונ' גיב זי מיינס אונקיל אונ' הייש אין דיא משכונות צו לונן געבן עכ"ל ע"ש בסי' י"ט. לכן גם זה יש לכלול תוך שבועת יוסף ובשבועת פערלן שאינה ברשות' המשכונות של אותו אולברעכט אופה וגם המעות מן אותן המשכונות אינן ברשותו, בלתי ערמה ומרמה.

(ל) ומחמת הזהב אונגרי"ש, אשר תובעת רוזלן מיוסף שלקח מן הגוי, ויוסף השיב שלא ידע בוודאי, אך כמדומה לו שלקח זהו' לעשו' טבעת לבת רוזלין, ואמר שרוצה לשאול את אשתו, וכן השיבה היא וגם הוא שלקח הזהב בשליחות רוזלן, לעשות הטבעת לבתה. זה יש גם לכלול תוך שבועתו שכן הוא שלקח הזהב בשליחו' כאשר טען והגיע הטבעת לבתה. אך אם אמר שאינו יודע בבירור ושרוצה לשאול את אשתו, אם נשבעת היא דכן הוא, אז לא צריך יוסף לישבע. ומעתה שאמרה רוזלן לא צוותה, ומעתה רצתה לתבוע כל החוב מן הגוי, ויוסף אמר שיקווה לשורת הדין שלא תתבעי האי זהב, שלא תגרום לו היזק שיחזור הגוי עליו לתבוע ממנו אותו זהב. יש לכלול תוך שבועת רוזלן בחומרא שבועה שלא שלחה יוסף ליקח הזהב, וכן שלא נתן לה יוסף הזהב או הטבעות ולא בא לרשותה, הן ע"י תיקון הטבעת וכה"ג, או ליד כלתה או בתה בציוויה בלתי עו"מ. אז יש לה רשות לתבוע כל החוב מן הגוי. אך אם דעתה לתבוע הגוי גם כן אותו הזהב, אז לא יעשה פערלן שבועת', עד שגמר דינה עם הגוי, כ"א נתחייב הגוי לפרוע אותו זהב, אז פטור' הן משבועת'.

(לא) מחמת יד' החוב פלר' שהיו שותפים יחד בכתב ד' זהו', ואמרה רוזלן שיוסף הודה שקיבל י' זהו' מן הגוי ותובעת חלקה, ויוסף השיב שלא הודה לה כי לא קיבל חלקה, כי הגוי תבע

ס ע י פ י מ

(יד) שותפים שיש להם חוב על גוי לא יכול אחד מהם לקבל חלקו, רק מה שקיבל הוא לשניהם.

48 = ערמה ומזימה. וצווי אותו לפדות את המשכונות.

49 = את המפתחות כו', קחי ותני אותם לדודי

ממנו הרבה על הטובה שעשה לו. וז"ל⁵⁰, ער בראכט העכטיג בריב הער און דיא עצה גרוש אונ' ויל דו איך אים זונדרהייט שולדיג ווער דו ער מיך האט פון אולמא הער אויף דים וושר גיתירת עכ"ל. עד שצריך לפשר עמו עבור חלקי כו', אבל חלקה לא פישר. אומר אני כיון שהיו שותפים, א"כ מה שקיבל הוא של שניהם, ולא מצי למימר פיזרתי עבור חלקי כו', לאו כל כמיניה לדחותה על הגוי אשר פיהם דבר וכו'. כדאיתא פרק המקבל בתשובת מהר"ם⁵¹ ע"ש. ולפי אשר כתב יוסף עצמו שהחוב היה בטוח וז"ל⁵², אונ' דו בון דעש בעשטן וועגן גטאן אונ' פון דיינן וועגן אויך שפראך ער מערטיגן גידענק דוא ביקענשט מיר וואל דו פון אים איין גלייך טעדונג עכ"ל. ש"מ דהחוב היה בטוח, א"כ מה שמחל וויתר להגוי זהו⁵²* משום תביעות הגוי, לכך לאו כל כמיניה של יוסף לקבל חלקו מן החוב, ולדחות על הגוי. גם לא מצי יוסף למימר הט' זהו שקיבל מן הגוי, יחלוק לפי ערכו, כיון שיש לו על הגוי חוב של ט"ו זהו, לכך ג' חלקים יהיה שלו, וב' חלקים של שניהם. הא ליתא, דאפי' אם הגוי מעליל עליו שלא כדיון, מ"מ לאו כל כמיניה לסלק עלילות הגוי מעליו, ולפטור את עצמו בממון חברו, מכ"ש הכא דאפש' עם הגוי הדין דחייב לו מדינה, א"כ מה שמחל על הגוי הוא ממונו, דהיינו החוב של הט"ו זהו, והט' זהו שקיבל הוא היינו של שניה, ואם נחתי לעומקא דדינא, אפשר שהיה חייב לה ה' זהו משלם כי מה שווה ה' זהו⁵³ ולא קבל רק ט' זהו מחמת עלילתו, מ"מ לא מלאנו לבי לפסוק שיתן מכיסו החצי זהב, כי אפשר דחייבת לו ליתן שכרו על גביי החוב ושמא הוא בערך אותו חצי זהב, ודומ' להא דאית' בפ' הגוזל בתרא⁵⁴ בתשרי מהר"ם, דראובן טו) ושמעון הללו על משכון וביד ראובן היה המשכון, ותפסו השר של ראובן ולקח גם אותו משכון, ושוב ראובן נתפסר עם השר המעות להחזיר לו ג"כ המשכון כו', ושמעון לא רצה לסייע בפדיונו, כי אמר השר שלו תקיף על שר של ראובן, ואם לא מיהר לפשר היה שר שלו כופה לשר של ראובן ליתן לו המשכנות חנם, ופסק מהר"ם דאין לראובן על שמעון אלא שכרו כו' ע"ש. ש"מ דשכרו מיהא נוטל, אע"ג דלא דומה כ"כ, דהתם צריך ליתן שכרו שר של ראובן ליתן המשכון לידו, וצריך השתדלות להוציא, אבל הכא הכתב ביד רוזלן, מכל מקום כיון דהגוי תקיף איפשר צריך גם כן הוצאות והשתדלות לכופ אותו לשלם.

(לב) ומחמת המשכונות של פרוזין וישרי"ן, שהניחה בחדרה ואמרה רוזלין שסבורה שרצתה לברר ע"פ מר' שונלין שיוסף נתן המשכונות לפדות, ויוסף השיב שלא ידע מזה מאומה. אומר אני, נשאל פי מרת שונלין להחמיץ הדין ולהטיל שבועה בחומר על יוסף, אם אמרה

ס ע י פ י ם

טו) ראובן ושמעון הי' להם משכון בשותפות ושר של ראובן היה לוקח המשכון מראובן וצריך ראובן להוציא ע"ז שיחזר לו — אין לראובן על שמעון אלא שכרו.

50 = הוא הביא היום מכתב לכאן אל המועצה הגדולה וטוען שאני חייב לו בנפרד על שהוביל אותו מאולם עד כאן על המים.	אמר למערטין, זכור אתה ודאי מודה לי, שהיה ממנו חלוקה ישרה.
51 ב"מ סי' שצ"ב.	*52 אולי צ"ל זהו'.
52 = ועשה זאת למען הטוב ביותר ולמענך, גם	53 אולי צ"ל הזהו'.
	54 במדרכי ב"ק סי' קס"ו. ובד"פ סי' רכ"ו.

שונלין כן, וזוהר שנודע לי הברירה משונלין ארצה לתקן השבועה. ואם שונלין אינה יודעת מזה אז יש לכלול תוך שאר השבועות שלא נתן לפדות המשכנות, שהמשכנות ג"כ אינם ברשותו, גם יש לכלול בשבועות פערלין, מה שיודעת מזה.

(לג) וכן מחמת משכנות של נוסלין קצב, שהניחה בחדרה וסבורה רוזלן שבאו לרשות יוסף, כי הוא יצא ונכנס, והשיב יוסף שלא ידע מזה מאומה. גם זה יש לכלול תוך שבועתו, שלא ידע מזה דבר ולא באו לרשותו, וכן גם לשאול אשתו פערלין. ואם גם היא אמרה שאינה יודעת, אז יש ג"כ לכלול תוך שבועת פערלין.

(לד) וכן גם שאר ענינים (שהיא) [שהיו] בחדר, יש לכלול תוך שבועת יוסף שלא בא לרשותו, וכן גם על פערלין, כי מסתמא גם היא יצאה ונכנסה. וכן נמצא כמה פעמים שכתב בכתבי רוזלן להן לשמו' כל אשר לה. גם שמואל כתב בפירוש שיוסף יכנס להחדר ויתן משכנות לפדות, כדאיתא בכתב בסי' י"ט וכאשר אבאר לקמן.

(לה) ומחמת המטלטלי' שהניח רוזלן לפני הסרסרית, אמרה רוזלן שיוסף או פערלין לקחו ממנה, והשיב יוסף להד"ם, אבל יוסף רוצה לשאול את אשתו, והיא השיבה ג"כ להד"ם. אך בתו ז"ל נתעסקה עם אות' המשכנות בציווי של שמואל. גם זה יש לכלול תוך שבועתו של יוסף ואשתו שהם לא לקחו מאומה מן הסרסרית, וגם שאין אות' משכנות ברשותה בלי עו"מ. ועתה אמרה רוזלן שרצתה לתבוע המשכנות מן הסרסרית, ויוסף אמר אם בתו לקחה המטלטלים אז עשתה בציווי של שמואל, וכדין עשתה בתו, ולכך יצפה לשורת הדין שלא תתבעי עוד כדי לגרום ההיזק. הדין עם יוסף, כי נמצא כתוב שמואל בסי' י"ט אשר כתב לבת יוסף וז"ל⁵⁵, אונ' לוש מיך ווישין אוב דיר די לופלערין דיו דינו ליכט הוט געבן עכ"ל. ומעתה שמא הסרסר' חזרה המשכנות לבת יוסף, א"כ לאו כל כמיניה של רוזלן לתבוע המשכנות ע"י ספק הסרסרית ולהוציא המשכנות הן או דמיהן מידה דאז וודאי חזרה הסרסרית ע"י יוסף. אך ג"כ שמא המשכנות עדיין ביד הסרסרית, ולא נתנה לבת יוסף, לכן יכולה רוזלן לתבוע הסרסרית לדין, לאמור המשכנות עדיין בידה ולהכריחה לעשות שבועה, שנתנה לבת יוסף, ומתי שנשבעת הסרסר' אז אינה רשאי רוזלן לתבוע ממנו המשכון לאמור מי התיר לך לתת לבת יוסף כדפרישי'.

(לו) ומחמ' הכלי בית אש' תובעת רוזלן אשר הניח בבית, ולקחו יוסף או אשתו, ופערלין השיבה מה שהן בידה דבר מועט, ולקחה להציל כשנתיישבו גוים בבית. וכאשר באתה רוזלן אליה ורצת' להחזיר לה היה בעיניה כמצחק כלומר יהי שלך. אם אינו יותר מאילו אשר פירשה פערלין, אז אומדנא דמוכח דהדין עם פערלין שנתנו לה כאשר היו באהבה בעת ההיא וטרח קמיה. אך אם רוזלן אמרה ע"פ אמיתותו (שהוא) [שהיו] יותר כלי בית בבית ממה שהודיתה פערלין, או אם אמרה רוזלן אותו כלי בית שמודה פערלין הוא דבר חשוב שאין דרך ליתן בחנם, אז יש לכלול תוך שבועות פערלין שלא בא אות' דבר ברשותה, או שרוזלן נתנה לה.

(לז) מחמת הקוט בל"א, שהיה משכון שלה, והלביש אותו יוסף ואמרה רוזלן שרצת' לברר

על ידי שונלין, ופערלין אמר' להד"ם, מתי שאשמע הברור אתקן השבועה, ואם אינה יודעת שונלין מזה אז יש לכלול תוך שאר שבועות.

(לח) ומחמת הביביר של שוויגרן, אמרה רוזלן שיוסף או בני ביתו נתנו לפדות, ויוסף לא ידע מזה, ושאל את אשתו ואמרה ששמואל נתן בעצמו לפדו, זה יש לכלול ג"כ תוך שאר שבועות פערלין שכן הוא וכן שאינה ברשותה.

(לט) ומחמת הכת' של קונץ שוסטר ואחיו אשר הכתב ביד רוזלן, ורצתה לתבוע החוב, ואמרה שהגוי אמר שנתן ה' זהו' ליוסף, ויוסף השיב ששמואל קיבל הה' זהו', כאשר מבואר בכתב ששלח לו יוסף נורלינגן בעלה של רוזלן, העתק' מכתיבת יד שמואל אשר הודה שקיבל הה' זהו', וז"ל⁵⁶ איך הון איין גינומן ה' זהו' פון קונץ שוסטר עכ"ל. ואמר יוסף שנעשה ערב של שמואל, שלא תתבעי עוד אמו רוזלן, הגוי. אמרה רוזלן ע"ז דהודאותו של שמואל לא יזיק לה, חדא דהוא משומד, ועוד שמא חוב אחר היה קונץ שוסטר. אומר אני אע"ג דדברי שמואל והודאתו לאו כלום הוא, מ"מ ראייה גדולה ומוכח מילתא דיוסף לא קיבל הה' זהובים, ולא כמו שאמר הגוי שנתן אותו ליוסף, דמה לו לשמואל לצרה לומר שהוא קיבל, אם אינו אמת הול"ל יוסף קיבל, דאי עשה להציל כמו שאמר' רוזלן דעל דרך זה שקיבל חלקו כדי שיהא הוא מסולק ויהא הנכסים של יורשיו, לא הגיד האמת, וגם יוסף טען ברי (למה) ששמואל קיבל, ורוזלן טוענת שמא חוב אחר. לכן לא תתבעי רוזלן אילו הה' זהובים. גם צריך לדקדק בש"ח ולקרותו, אולי ימצא מתוך הכתב שהוא אותו קונץ שוסטר, או נמצא וודאי איפכא, וכבאי לוירד"א אי"ה אשמע הדברי', ולקרר' הכתב אולי יש למיקם על מילתא הן מתוך השטר, הן מראיות אחרות, ואם אי אפשר למיקם עליה, אז לא תתבעי רוזלן אילו ה' זהובים וצריך ר' יוסף לישבע שבועה חמורה בכללות שאר שבועות, ששמואל קיבל הה' זהובים ולא הוא.

(מ) והשני זהו' וחצי שהודה יוסף שקיבל מעוץ שוסטר⁵⁷, ואמר אם הוא גם בהחוב זה אז נתקבל בזה החוב ז' זהו' וחצי אז נעשה ערב כי עוץ או מוקלין שם אחד הוא. אבל אם הוא חוב אחר לא נעשה ערב, גם זה צריך דרישה וחקירה אם יכול לבוא על תמצית הדבר, כי לפי הגרסה שמכפר אחד (מ)הן, ויש קצת רגלי' לדבר דהיינו הך. ויתר דרישות אשר (אני) [איני] רוצה לבאר עתה מטעם אשר עמד. ואם יודע שבחוב זה שקיבל גם כן ב' זהו' וחצי ויכולה רוזלן לתבוע כל החוב מן הגוי גם אלו ב' זהו' וחצי או בטל מיגו שלו באילו ב' זהו' וחצי כדפ"ל, ואם חוב אחר יש לו בו אז מיגו שלו אם אינ' יכולה לתבוע אותה החוב⁵⁸.

(מא) ומחמת החובות יור"ג ויט"ר וכן קושן פנעצי"ג וכן אולרי"ך טולהוכ"ר, אמ' יוסף שלא קיבל מהם מאומ', זה יקבל עליו יוסף ויכלול תוך שבועתו, ויכולה היא לתובעם כאשר נתן לה יוסף עצמו רשות לתובען.

(מב) ומחמת החוב של האופים שהוא כ"א זהו', ואמרו (ש)הגוים שנתנו כ' זהו' בפירעון

56 = „אני לקחתי ב' זהו' מקונץ שוסטר”.
57 בסוף הסימן מופיע קונץ שוסטר במקום עוץ בהירות.
שוסטר ואולי ט"ס באחד מהמקומות.

החוב ואותו שעה כבר עומד החוב בערך ז' שנים שעלה הרבה רבית על החוב, ובקשה רוזלן את יוסף שיגיד לה אם קיבל (הב') [הכ'] זהו, כי רצתה לתבוע החוב משלם, ויוסף השיב אותה (ב') [כ'] זהו קבל שמואל לפרוע המס, כי צריך המעות וגם החוב לא היה כ"כ בטוח, לכך פישר שמואל עם הגוים לפטרם עבור (הב') [הכ'] זהו, ומעת' החוב לגמרי פרוע, והוא נעשה ערב להאופים שלא יתבעם חוב זה עוד, כי רוזלן בקשה על כך להיות ערב על כל בעלי חובות שיגבה שמואל, וכן אמרה לו דבר זה בפני ערונים. ורוזלן אמרה להד"ם, מעולם לא בקשה להיות ערב, לא על חוב זה ולא על חוב אחר, וכן מעולם לא הלכה לפני שום עירון לומר לפני דבר זה. והאריכו מאוד בדברים. גם ראיתי כתיבת יד רוזלן שכתבה שבקשה יוסף לסייע לבנה לכופ' האופים לפרוע, אומר אני, מאחר דרוזלן כופרת שמעולם לא בקשה וגם לא הלכה לפני שום עירון, צריכה רוזלן לישיבע זה שבועה חמור' ע"י כללות שאר שבועו, שלא בקשה יוסף להיות ערב שלה, על מה שיגבה שמואל, שלא תתבעם עוד, לא ע"י חוב זה ולא ע"י חוב אחר, גם צריכ' לישיבע שבוע' חמור' שלא יודעת שנפרע החוב ונפטר ומחול, או שלא יודעת שגבה שמואל מן החוב (ב') [כ'] זהו. ואם היתה רוזלן בוירד"א, אז צריכה רוזלן לישיבע לפני אותן עירונים, להכחיש דברי יוסף אשר אמר שבקשה להיות ערב בפניהם, והם גונדוליין בונערה קעלר מיישטר, אבל מעתה שאינה שמה, א"צ לילך שמה עבור זה. אכן אחר שנשבעת יכול יוסף למימר לאותה עירונים הנ"ל, איך שנשבעת רוזלן לפני דבר זה, גם ברירה ביד יוסף להמשיך שבועתה לנסות אם יכול להשתדל שיבואו אותם עירונים הנה אולמא, כולם או מקצתם, או לנסות אם בלאו הכי יש להם עסקים פה, אז צריכה רוזלן לישיבע בפניה' כדפרישי'. ומה שהביא' רוזלן ראייה לדבריה מאישטו"מינט דהודה שמואל דהחוב עדיין עומד, אינה ראייה כמו שטענו הם עצמם ויתר טעמים. וכן מה שהביא' ראייה ששמואל כתב לה בתשוב' שהחוב עומד עדיין, גם אינו כ"כ ראייה כי שמא לכך כתב לה הכי, כדי למעט ההפסד ממון אשר עשה לנכסיה, כדי שלא יקשה בעיניה לשלוח לו פיזור וכה"ג יתר טעמי'. ומ"ש יוסף, דאאת"ל שהוא כדבריה שלא בקשו להיות ערב, מ"מ היה שם שמואל המוציא והמכניס כל ענייניה על פי שמואל ובבקשתו נעשה ערב, ולולי זה לא היה יכול להוציא החוב מן האופים כדברים אלו אין בהם ממש וכאין נחשבו הא שמואל ליתא קמן, מאן לימא לן דכן הוא, אפש' מעולם לא אמר שמואל דבר מזה החוב מכ"ש וק"ו ששמואל מכחישו תרי זימנין, (ו) באישטרמ"ענט ובכתב שכתב לאמו בתשובתו. ועוד דאין להאמין ליוסף בדבר זה לומר שהוא ערב לגרוע כחה, דשמא הוא עצמו קיבל אילו (ב') [כ'] זהו, כאשר גבה שאר חובותיה ולכך אמר שהוא ערב עבור שמואל שקבלם לטובתו ולהנאתו להחזיק בשלה, ולא כל כמיניה כו' וק"ל. ומחמת זה הא דהטלתי השבועה על רוזלן, לישיבע לפני הגוים שלא בקשו להיות ערב כדלעיל, העיקר הטלת השבועה מחמת חובות אחרים, אשר אמ' יוסף שנעשה גם ערב מחמת אות' בקשה וגם לאמת הדבר שלא תתן פתחון פה לבעל הלשון לדב', כי אאת"ל שבקשו להיות ערב מה שגבה שמואל מ"מ אין בשביל זה נאמן לו' שהחוב זה פרוע, כי אין שום ראייה וגילוי כ"א ע"פ דיבורו, לכן אין להאמינו כי שמא הוא עצמן קיבל הדמים כדפרי'. וכ"ש עתה דשמואל מכחישו, מ"מ צרי' דרישה וחקירה על אילו (ב"ז) [כ"ז] כי שמא באו לפריעת המס,

כאשר אמר יוסף, לכן בבאי שמה אי"ה אדרוש אתה הדבר כפי כוחי, להעמיד הדבר על בוריו לפי התואר. ומה שהביא יוסף ראייה שהחוב פרוע מכתבי רוזלן שכתבה לו כמה פעמים לתבוע האופים כדי לפרוע המס, אין זה ראייה כי כמה חובות הבטוחים לפעמים צריך נגישה גדולה, וצריך להתעסק בו כמה ימים עד שימצא שעת הכשר, ובפרט היכא שהחייב נמלט וערק ואזל לעלמא כאשר הוא החוב הזה, אז כל עלילות ותואנות ודחיות מבקשים הערבים כדי להשטט את עצמו מלפרוע בשביל אחרים. ועוד במה שכתבה רוזלן ליוסף לנגוש האופים, ז"א ראייה שנפרע החוב, כי כמו כן כתבה נמי לנגוש שאר בעלי חובים, אשר עדיין לא פרועים לפי הנרא' לפי הטענות והתשובות, כאשר איתא בכתב רוזלן בסי' י' וז"ל⁵⁹ ליבר אונקל וועה"ר יוזפ קומט זא הילף אין דו מיין חובות ביצאלט ווערדן פון דים גו"טיאר אונ' פון דין בעקן זיא זאלטן עש דורך לנג ביצאלט הון עכ"ל. וכן איתא בכתב רוזלן בסי' י"ח וז"ל⁶⁰ ליבר אונקיל אכט דו די ביקן בצאלן בוראלן דינגן אונ' דער אלכסנדר עכ"ל. וכן איתא נמי בכתב בסי' ו' וז"ל⁶¹ וויש ליבר אונקיל לאז מיך ווישן וויא עש איין גישטלט האט מיט דעם בעקן אונ' מיט דעם גויטיאר אונ' המירטלר כו' עכ"ל. ומה שאמר יוסף, שהעירונים גוערי' ברוזלן כאשר תובעת חוב זה (אמר) [אחר] שידוע לרוב העיצה ששמואל פטר ומחל על האופי, ורוזלן אמרה שלא גערו בה, וכן אמרה שלא ידוע להעיצה שנפרע החוב, ורצה לתבוע את שלה, על זה חילוקי הדברי' א"צ להשיב וק"ל. גם דבריהם מכחישים זה את זה, יוסף אמר שהגוי בורשטר בא אליו ואמר לו ראה מה נעשה לנו, ואתה יודע שחוב זה פטור ומחול לגמרי ואתה נעשה ערב וכו'. ומורשה של רוזלן אומר, איך שהגוי בורשטר אמר בעצמו שלא נפרע כל החוב רק אמר שהחוב היה כ"א זהו' קרן. וע"ז נתנו כ' זהובי' בפרעון החוב. אם כן לפי דברי הגוי עצמו אינו פרוע לגמרי. וכן אמר שיוסף מעיד להם יותר ממה שהגוי אמר. וכן בזה הוי נמי כשני כתובים המכחישים זה את זה, יוסף אמר רוזלן ומורשה שלה יודעים שנפרע כ' זהו', וראייה המורשה לא תבע מן האופים רק זהב קרן למלאות הכ"א זהו' וריבית, והמורשה שלה אומר שאינה כן, רק תבע הפסק דין מן העיצה בסתם. ויוסף אמר שרוצה לברר ע"י יוקופ' ווישנא, שיקותיאל מורשה וממונ' שלה, אמר בפ' שלא תבע רק זהו' וריבית, ומורשה שלה אומר שרוצ' לברר ע"י יוקופ' ווישנא' שהתרה בו בפניו וכו'. אם היה יוקופ' ווישנא לפני אשאל אותו כדי לברר וללבן הדין בלי חימוץ, אע"ג דאם אמר כדברי אחד מהן, אין לסתור ע"י אותו עדות. הנה אח"כ שאלתי הנ' יקוב ווישנהורן⁶² בת"ע להגיד לי כל הידוע לו, ואמר כדברי יקותיאל שהערב לא אמר רק שנותן בפירעון החוב כ' זהו', גם לא אמר שיוסף ערב בו רק החייב אמר כן וכן שאר הדברים אשר הגיד ע"ש בסוף העדות בסוף הפסק. אף על גב דיש כח ורשות לרוזלן לתבוע החוב כדפרישית, מכל מקום אם הגוים אז מטרידים יוסף ואומר לו אתה ערב שלנו, ותובעי' ממנו לפצות' ולסלק' מן ההיזק שנעש' ערב כו', אם לא יוכל יוסף

59 = דוד יקר, כשיבוא יוזפ, עזור לו שחובותי. והאלכסנדר.

61 = דוד יקר, הודע לי איך הסתדר ענין האופה ויפרעו מן הגוטיאר' ומן האופים, הם היו צריכים לשלם לך מזמן. והגייטאר והמירטלר.

60 = דוד יקר, הקפד שהאופים ישלמו קודם כל. 63 בד"ש — מהנ' יוקופ ווישנא. בד"ל — ווק"ל.

להשמט מהן כדין, יעשה יוסף כמו שטעון ויודה האמת, שלא יכפור כאשר טען שלא רצה לשקר כו', אע"ג דע"כ יגרע כח של רוזלן ויגרום לה הפסד, מ"מ לפי דבריו שאמר שנעשה ערב חייב לומר האמת מטעם דיהיב יוסף למילתיה ויתר טעמים. אך מה שקפץ יוסף והודה לגוים, שהחוב פרוע בלי כפייה והכרע, כשאמר לו הבורש"טר אתה יודע שכבר פטור ומחול החוב זה, ואתה נעשה ערב. ואמר יוסף וז"ל אני מודה לך שאני ערב ואני רוצה לסלקך מכל היזיקות עכ"ל. עכ"ג שומר פיו ולשונו, וכן היה לו לומר כשאבא לדין, או הוכרעתי ע"י העיצה להגיד, אז אגיד האמת ואל תפחד שאכתוד דבר או אשנה וכה"ג הל"ל, וכן הוא נמי בדיניהם שאין שום אדם יגיד עדות עד שיוכרע ע"י הכרע דיניה, לכן מושבע ועומד עוד היום על יוסף שלא יעשה שום דיבור או מעשה לא הוא ולא אחרים מתמתו, כ"א ע"י הכרעה.

(מג) ומה שתובעת רוזלין מיוסף מחמת שהוציא מידו נכסי יוזפא רומהילט שהיה לה תביעות על אותו ממון, ונתעכב אותו ממון בידו ע"י השמש בחרם ר"ג כו'⁶⁴, ואמרה שרצתה לברר שיוסף כתב לה שלא יוציא הנכסים מידו כו', והשיב יוסף מה שכתב לה זה היה כאשר מירלין בת רוזיל, אשת יוזיפ, עדיין בחיים, אבל לאחר מיתה, לא נעשה ש"ד או עיכוב, כי כל העולם אומר הבעל יורש את אשתו כו'. אומר אני אם תביא רוזלן ראייה שעשתה שום עיכוב בדינה מחמת היתומים, הן בחיות' של מירל או לאחר מותה אז אדון ע"ז לפי הראייתה, אם אין לה ראייה אז יכלול תוך שבועתו שעשה כדינה עם הנכסים.

(מד) ומחמת ז"ז) הספר גלחות שאמרה רוזלן שהלווה שמואל לצורף והוא כולה שלה, ויוסף אמר שהוא של שניהם בשותפות, ורוזלן אמרה שרצתה לתבוע הספר מן הגוי, ויוסף מתרה בה שלא תתבעי אא"כ תעשה בטחון ליתן לו חלקו. אומר אני אם היה שניהם אוחזין בה אז הוי דינה כמתניתין⁶⁵, דקתני זה דאמר ח"ש כו', זה נוטל ג' חלקים וזה נוטל רביע. כי רוזל' אמרה כ"ש וז"ל ח"ש. וכן אם היה הצורף מודה שהוא בידו מחמת שניהם, אמרינן נמי מה שהנפקר תופס' בחזקת שניהם⁶⁶ הוי כאלו הם עצמם מוחזקי' בו והיכא דאינם מוחזקי' בו הוי דינא כל דאליה גבר כהוא ארב' כו', אבל הכא עובדא דידן אין הצורף מחזיק בו בחזקת שניהם, כי רוזלן אמרה ששמואל נתן מחמתו. וכ"ת נשאל גוי מי הפקיד בידו, ז"א, תאמר הגוי אינו נאמן ע"ז מכמה טעמים. ומ"מ הטוב לשאול אותו לאמת הדין. לכך אני אומר דהוי האי כמו שנים אוחזים, ומדינה הוי כל דאליה גבר⁶⁷. אך יש לחוש מאחר שהוא ביד גוי, בקל יש לקלקל שיהא נאבד משניה. לכן אומר אני שטוב הדבר ששניה' יסייעו זה לזה באמונה להוציא ספר הגלחות מן הגוי, ואז רוזלין תטלי ג' חלקים, ויוסף רביע, ושניהם נשבעים שאין לו בו פחות כו', היא תשבע שאין לה בו פחות מג' חלקים, והוא ישבע שאין לו בה פחות מרביע, והיא תטול ג' חלקים והוא רביע.

ס ע י פ י ם

(זו) שנים פליגי במלית, חילוק יש בין אוחזין ולא אוחזין, או אם המלית ביד נפקר.

64 עיי"ש בתוד"ה ויחלוקו.

67 ב"ב לד, ב.

64 עיין לקמן סי' קב.

65 ב"מ ב, א.

(מה) כאשר תובעת רוזלן את יוסף, שגרה לה היוק שהיתה צריכה ליתן מס שנה יותר, מחמת שלא ביטל העירונ' שלו ולא נתן הכתב להעיצ' מזוירד"א שכתב להם העיצה מאולמ"א, והיוק זה תובעת מיוסף. ויוסף השיב מה שעיקב הכתב (מידו) [בידו], זהו משום טובתה כאשר כתבה לו שיעשה לפי חכמתו כטוב בעיניו. וכן גם אמר שנכנס שנה רביעית והיא אומר' שלא נכנס שנה רביעית ויתר טעמים דיהיב למילתייהו. אמת משמע כן בכתב רוזלן בסי' י"ח, שכתבה שיעשה כפי חכמתו משמע קצת כדבריו, אבל לא איתא באותו כתב בפי' שיעכב כתב עיצה בידו, ויכול להיות שהיה כוונתה דמ"מ היה טוב ליתן הכתב להעיצה, ולא היה כוונתה רק לילך עמהם להתייעץ להם איך ידברו להעיצה לבטל העירונ'. וכן איתא בכתב בסי' ג' שמתרעמת על יוסף על זה שלא נתן הכתב כאשר אבאר אי"ה בתביעת יוסף, ז"ל הכתב בסי' י"ח⁶⁸, אונ' גנג מיט אים בור איין עיצה אודר וויא דייך גוט דוכט דו דו מיין עירונ' אויף זאגשט אונ' הר יחיפ', אונ' מיין זון שמואל אין איין מס ברינגן עכ"ל. אכן מזה לא משמע כלל שיעכב הכתב, אבל מ"מ הוא אמר, מאחר שתולה הדב' בו להביאם למס אחר לא היה נראה לו טובת' ליתן הכתב וכה"ג יכול למתרץ הדבר אומר אני דיוסף פטור מתביעה זו, דקשה להוציא ממון כ"א בראייה גמור', והוא אומר שכוונתו היה לטובה, ואפי' אם פשע יוסף או היה מזיד לגרום לה היוק היה פטור, דלא הוי אלא גרמא בעלמא שעיקב הכתב בידו, וגרמא בגזקין פטור. אע"ג דיש גרמות דחייבים, מ"מ הכא לא דומה להנהו דחייב, עי' בתשובה בריש הגזול קמא⁶⁹ ומחלק שם בין גרמא לגרמי. וכן לא דומה להא דאמרינן בפ' הרבית⁷⁰, האי מאן דיהיב זוזי לחבריה למיזבן ליה חמרא ופשע ולא זבין דמשלם ליה, דהתם מיירי שקבל עליו בפי' אם לא אקנה לך אשלם ממיטב כו' ע"ש⁷¹ דמחלק הרבה וא"צ להביא, כי הכא לא טען רוזלן שקיבל עליו גם לא פשע לפי דבריו, כי אמר שעשה לטובתה.

(מו) כאשר תובעת רוזלן מיוסף, איך שהי' פורעת המס משלם של ד' שני' להעירונ', ומ"מ קיבל יוסף מס משנה מיוזפ רומה"ילט, ותובעת ממנו להחזי' לה אותו המס. ויוסף השיב להד"ם, ואמרה רוזלן שרצת' לברר ע"י יוזפא רומה"ילט. אומר אני, אם תביא ראיה מן העד, אז צריך לברר ולדרוש אם היה העד תחלתו וסופו בכשרות, אע"ג דעתה נתרחק דאין הוא עתה חתנה של רוזלן, מ"מ אם היה חתנה בשעה שנתן לו המס, אז היה פסול לה, כי כל העדות צריך להיות תחלתו וסופו בכשרות⁷², אך מ"מ מחמץ הדין. לכן אחר שאשמע דברי העד שאמר כדברי רוזלן, אז אתקן אותו שבוע' לפי הענין, אם הוא שבועה דאורייתא אם לאו. אבל אם רוזלן לא תביא ראיה מן העד, אז יש גם לכלול תוך שבועת יוסף שלא בא לידי שום מס מיוזפ רומה"ילט.

(מז) מחמת הכסף ט"ו לוט אשר תובע' רוזלן מיוסף חלקה, כי אמרה שהללו לגוי בשותפות, ויוסף פישר עם הגוי מחמת אותו כסף עם שאר תביעות שהיה לו ליוסף על הגוי, ותובעת

68 = ולך אתו לפני המועצה, או לפני מי שנראה
לך טוב, שתבטל את עירונותי [אזרחותי] בעיר,
ויוסף ובני שמואל יביאו להם מס.
69 מרדכי ב"ק סי' קיד עד סי' קיט.
70 ב"מ עג, ב.
71 במרדכי שם סי' קטו.
72 ב"ב קכח, א. שו"ע חו"מ סי' ל"ג סעיף ג.

רוזלן חלקה. גם אמרה רוזלן, דאאת"ל שימצא בדין שאינו חייב לה מחמ' תביעה זו, אז רצת' לתבוע מן הגוי חלקה, ויוסף השיב שלא קיבל פרוטה מתמת הכסף, כי הגוי קפץ ונשבע שנתנו לו דרך מזיגה, ומאחר דהיה שותף וטרח בשביל שניהם וירד ברשות, דלא נראה לו נכון לתבוע הגוי שנית להבאיש ריחו, ורוזלן אמרה שלא ירד ברשות, וראיה באותה שעה לא היתה שוה עמו כו'. ואמר יוסף מ"מ מאחר דהוא שותף, הוי כאילו ירד ברשות, וגם המורשה שלה היה במעמד ולא מיחה בידו. אומר אני שיוסף ישבע שלא קבל פרוטה מתמת זה, ואע"ג דהדין נותן שיכולה רוזלן לתבוע חלקה מן הגוי ודברי יוסף לא יזיק לה, אך מ"מ מפני תקון העולם לא ג"ל נכון לתבוע חלקה מן הכסף, פן יכשל לעתיד שאין שום עירון יקבל מזיגה משום יודי, משום מעשה שהיה באותו גוגלווי"ן. אך יכול' לומר לגוי שלא רצתה לתבוע ממנו הכסף משום כבודו שלא לפגמו וכה"ג, כדי שיחזיק לה הגוי טובת הנאה. גם יוסף הפריז על המידה מתחילה שתבע ממנו הכסף ואף השיאה, ושנאתו שהיה לו על העירון גרמה לו לקלקל השורה.

(מח) כאשר תובעת רוזלן את יוסף שגרם לה היזק מאתים זהר, כשנגמר הפסק דין בגורלינגן כו', אין אני רוצה להאריך בזה, כי ג"ל דברי רירו' הוא זה, ואין בו ממש או נדנוד תביעה. אך היא כתבה שרצתה לברר. אומר אני אם תביא ראיה או בירור, אז אדקדק גם בדבר זה לפי ראיות ולפסו' גם לפי מיעוט שכלי.

(מט) כאשר תובעה רוזלן פערלן שחייבת לה עבור שעות זהר' עוד י"ב גדו' כו', וכן ד"ג השיבה פערלן שאינה יודעת מחיוב' זו מאומה, אומר אני צריכ' פערלן לקבל(ת) עליה את זה ולכלול תוך שבועתה הנ"ל, שאינה יודעת מכל הני חיובת הנ"ל בלי עו"מ.

(נ) כאשר תובעת רוזלן מיוסף חצי זהר, שמצאה בפנקס בעלה קויפמן שהלוה לו עבור המס, ויוסף השיב שאינו יודע מזה דבר, ואאת"ל דכן הוא מסתמא כבר נפרע. אומר אני, זה יכלול נמי תוך שבועתו של יוסף שאינו יודע מזה דבר.

(נא) כאשר תובע' רוזלן, מאחר דגם פערלן יוצאה ונכנסה בחדרה, להטיל ג"כ שבוע' עליה מחמ' מטלטלין שלה מהחדר שלה, ויוסף השיב שאין להשבע חנם על ספק, ורוזלן אמרה שרצתה לברר על ידי שונלין שפערלין לקח' ב' שריוני' מן החדר ומכרה אותם. ואמר יוסף את"ל שדינה הוא להטיל שבועה על אשתו פערלן, אז דינא ונכון להטיל שבועה וחרם על רוזלן, שלא להשביע חנם אלא שברור לה שאבדה מקצת מטלטלין. אומר אני דינא הוא שצריך לכלול תוך שבועת פערלין, שלא לקחה מאומה מחדרה מכל של רוזלן ויתומיה, כי מסתמ' גם היא יצאה ונכנסה כאשר ביארתי לעיל בתביע' משכנו' של נוסלין קצב, אך רוזלן יקבלת עליה מקודם לכן בחרם שנראה לה שאבדה מקצת מטלטלי'. ומ"מ אשמע דברי שונלין מה שידעת מן הב' שריוני' אי"ה.

(נב) זאת המטלטלי' הודתה פערלין, ב' מטות, מילך העלטר⁷³ שוה ו' גדולים, שולחן שוה ו' גדולים, וזה לא מיאנה פערלן מעולם מלהחזי' לרוזלן. תמו תביעות רוזלן על יוסף.

סימן עד ב

ועתה אדון על תביעות של יוסף על רוזלן בטוב גדא.

(נג) כאשר תבע יוסף את רוזלן, איך שנעשה ערב שלה נגד העיצה מחמת מס שלה, כי כשרצת' לעקור ולעשות נשואיה פה או"למא, חשש' שהעיצה יעלילו עליה ועל נכסיה' שהלכה לדרכה בלי רשות ובלי פריעת המס, לכך לקחה יוסף עמה והלכה להעירוניהם, ואמרה שרצת' לילך לדרכה ודעתה לחזור, ויוסף יהיה ערב שלה עבור המס, ואירע הדבר שעקרו היא ובנה וחתנה לגמרי, ועל ידי כן נתגלגלו שתפסו הערונים את יוסף מחמת ערבות, וכשבא לתפיסה נתגלגלו עליו לפרוע מס שלו, וכבר נתן משכנות להם כדי לדון עמו על מס שלו לפני הפקיד, עיי"כ צריך למחול על אותו דין, וצריך ליתן מס שלו, גם מכרו משכנות שלו בזול. גם צריך להוציא שחדים בתפיסה. גם צריך לעשות שבועה שלא לנקום תפיסתו שקורין אורבריי"ד⁷⁴, ולמחול על תביעותיו שהיו לו על העירוניה, והוא עדיין כמו תפוס, שאין לו רשות לתבעם כ"א לפנייהם. כל זה תבע יוסף מרוזלן, ולשלם לו ההיז' ולסלק מעליו הנד' ⁷⁵ דהוי כמו אורוד"ר. ואמר יוסף שרוצה לברר שרוזלן בקשו להיות ערב על ידי עירונים, וגם עם העירונים שאמרו לשר שלא תפסו אותו מחמת עצמו, רק מחמת ערבת רוזלן. ורוזלן השיבה להד"ם, מעולם לא בקשה יוסף להיות ערב שלה, גם לא נתפס אלא מחמת שהרחיב פיו לדבר גדולות נגד העיצה, איך שהם לא קיימו הקיומים שלו, ולא נתפס מחמת. ומה שהביא יוסף ראייה שנתפס מחמתה, שהרי העירוניה אמרו לשר של יוסף שתפסו אותו מחמת ערבות של רוזלן, אמרה רוזלן דאאת"ל דאמרו העירונים כן, זהו משו' ישוב שלא רצו להתקוטט ולהתווכח עם השר זהו עיקר דבריהם. אך האריכו מאוד כל אחד ואחד לתת טעם לדבריה' לאמץ ולחזק דיבורו ודינו, עיי"כ א"צ להאריך ולבאר. אומר אני יז) אפי' את"ל שהוא כדברי יוסף, מ"מ היה צריך להביא ראייה בכמה גוונים, בעדו' בענין המועיל. מכ"ש עתה מאחר דרוזלן טענ' להד"ם על כל דבריו, ואפרשנו כל החלוק אי"ה.

ומעתה אתחיל ואומר, כיון דכופרת שלא נעשה ערב שלה, מעתה, אאת"ל דברור כשמש שנתפס בעבורה לבד, ולא בעבורו, מ"מ אינה חייבת לו כלום, דמה יש לו עסק עמה, אם העיצה עושה לו נגד שורת הדין, דהא אמרי' פרק הגזול בתרא⁷⁶, אמר רב, האי מאן דאשתכח בבי דרי, היו ד' שותפי' בגורן, והביאו הג' חלקם לביתם והרביעי נמצא בגורן, פרע מנת מלכא בשביל כול', וכשיבאו חביריו אין יכולי' לומר לו שלך היו ולא שלנו כו', אבל אריסה לא, דאין לו חלק בגוף הקרקע, ואין לו עליו לפרוע חלק של ב"ה. (וגדל) [וגזל] הוא מה שנטל מן האריס עכ"ל. ש"מ, דזה מיירי דווקא בשותפי', ואפילו אם נטל מן האריס חלקו אין לו על בעל הבית לסלק, אע"ג דהיו שותפים בפירות ובהתבואה, כיון דאין שותפי' בגוף הקרקע.

ס ע י פ י ם

יז) ראובן שנתפס על שמעון חבירו וצריך ליתן פדיון נפשו, אין לו על שמעון כלום, אלא אי"כ הם שותפים.

74 אולי: אחווה יסודית, כלומר השלמה הדדית 76 ב"ק קיג, ב, ולפנינו — רבא. ורבינו משלב למרות כל מה שהיה.
דברי רש"י בתוך דברי הגמ'. ותקנתי לפי דברי רש"י שם.
75 בד"ש — ההיזק.

וכן איירי נמי בכה"ג ז', בר מתא אבר מתא מעביט, דהיו שותפים. וכן איתא ז', בירושלמי דפירקי, ובריש שני דייני גזירו, אריב"ל אין אדם נתפ' על חברו וחייב ליתן לו כלום, אם ראובן חייב למלוה של גוי או ישראל, והלך אותו מלוה ותפס שמעון בן עירו וממשכנו בעבור ראובן, והלך שמעון ונתפסר עם זה המלוה ונתן לו כסף או משכון, אין ראובן חייב לשמעון כלום, כי (מ)מלוה זה שלא כדין תפסו לשמעון כו'. ע"ש, כדאיתא שם, אבל אם תפסו בשביל גולגלת שהיה ראובן חייב לגבאי המלך, ופרע ישראל בעבורו חייב ראובן לפרוע עכ"ל. מסתמא זה מיירי נמי בשותפי' כדפ"ל ז', א"כ ש"מ אפי' מה שחייב ראובן מדינא לשלם, כגון שיש לו עליו חוב גמור ונתפס שמעון עליו, ופרע בעבורו, אין ראובן חייב ליתן לו כלום. מכ"ש הכא כשרוזלן אומרת שאינה חייבת המס כל כך הרבה להעירונים, והם העלילו שלא כדין על יוסף, אפילו אם יוסף פרע המס בעבורה, אינה חייב' לשלם לו כיון דאינה ערב שלה לפי דבריה, וגם שלא כדין העלילו עליו. מכ"ש וק"ו הכא עובדא דידן, שרוזלן פרעה המס שחייב' להעיצה לפי דברי העיצה, שאין לו ליוסף עליה לא דין ולא דברים עבור זה שהעיצה העלילו עליו, ובא לידי היזק לפי דברי יוסף. ואפילו שותפים במס כה"ג אינה חייבת לשלם רק מנתה ידיה, דחייב מדינה חלקו של מס כדאי' לעיל, האי מאן דאישתכח בבי דרי ופרע המס בשביל כולם, חייבים הג' לשלם חלקם, אבל אם העליל ע"ז דאישתכח בבי דרי שלא כדין שצריך ליתן יותר מהמס השייך להשלשה, זה לא קאמר דחייבים לשלם. מכ"ש עתה שרוזלן אומרת שלא נתפס בעבורה, רק מחמת עצמו שהגדיל לשונו כדלעיל.

ואפי' אם היה עובדא דידן יח) שרוזלן מודה לו שהיה ערב שלה, ואיתא בתשו' מהר"ם ז', פ' הגוזל בתרא, וז"ל מי שמעמיד חברו לגוי ערב מה הדין, והשיב נ"ל דעלה ידי' רמיא לסלוקי, ואפי' אם הגוי מעליל עליו שלא כדין כו' עכ"ל. ע"ש. מ"מ איתא נמי באות' תשובה, וז"ל מיהו נ"ל שאינו נאמן לו' כך וכך הוצרכתי ליתן לגוי לפשר עמו ואפי' בשבועה לא יטול כו'. ואם נתפס ראובן עם הגוי וסלקו ולא העמיד עליו עדים, איהו דאפסיד אנפשיה שהיה לו להתפשר בעדים כו' עכ"ל ע"ש. ש"מ אפי' מי שהוא ודאי ערב חברו והעליל הגוי עליו, צריך עדות ולא נאמן על פיו אפי' בשבועה ליטול, כ"ש וק"ו הכא עובדא דידן, דרוזלן אומרת להד"ם, דלא נעשה ערב שלה, וגם נתפס עבור עצמו, גם אמר' אין ליוסף ראייה בעדים שבא לידי היזק, אשר טען שהוציא שחדים ע"ז, או מה שאמר שמכרו העירונים המשכנות שלו בזול, לאו כל כמיניה להתגולל על רוזלן היזק כאשר טען בלא עדות וראיה, ומה שהביא ראיה מזה שהעירונים אמרו להשר שלו שתפסו יוסף עבור ערבות של רוזלן אינה ראייה כלל וק"ל. אכן אם יש ליוסף ראייה המספיק, והביא לפניו אותו ראייה מה שהוא, אע"ג דלא טען

ס ע י פ י ם

יח) מי שנעשה ערב לחבירו נגד הגוי והעליל הגוי עליו שלא כדין חייב לסלקו, אך צריך לשלם לו העלילה ע"י עדים.

77 שם. בהגה"ט אות ט"ז, ובהגב"י אות ה'. עיי"ש.

78 דברי המרדכי שם סי' קנז. שהראשונים לא ס"ל כמותו.

78* דעת רבינו זו הובאה בכנה"ג חו"מ סי' קכ"ח 79 במרדכי ב"ק סי' קט.

שיש לו ראייה או עדות, או לפי הראיות אדון ג"כ בעת ההיא, אבל עתה אין לו על רוולן מדינה מהמת תביעה זו לא דין ולא דברים. ומה שאמר יוסף, שמקצת עירונים אומר, אם לא היה נתפס יוסף והיה דן עם העיצ' עבור המשכנות שלו שהגניח עבור המס, ודאי היה מנצח, זה דברי רוח ופטומי מילי הוא, כי קשה להוציא מידם מה שבא לרשות' דהוי כתוא מכמר, ומי יכול לדון עם מי שתקיף ממנו ובפרט שהם גם שרים שלו. גם אמרה רוולין, כל זכות שהיה ליוסף על העיצה יש לה ג"כ, גם ידוע שזכות' עדיף טפי מאחר שעיקרה דירה מההוא אתרא ומקום מושבה אלים טפי וידו גבר על ווירד"א, והכתב אשר כתבה רוולין ליוסף, אשר הביא יוסף ראייה לדבריו בסי' ג', אשר כתוב בו (שדן אותה) [שדנה אותו] לכף זכות שעשה לטובתה מה שלא נתן הכתב להעיצה, וז"ל⁸⁰, דעם זיין וויא אים זיין דוא הושט אים בעשטן גטאן אונ' גילאשן עכ"ל, מוכח מתוך אותו כתב לפי דברי רוולן שלא נעשה בתחילה ערב שלה, רק בתפיסה מכריחים אותו להיות ערב, וז"ל⁸¹ וויא דוא דרום בישט תפוס גיווארן אונ' אויף דו זעלביג מיין ערב בישט גיווארן דאז איז מיר גאר לייד כו' עכ"ל. מדכתב⁸¹ דוא בישט ערב גיווארן ש"מ דלכתחילה לא היה ערב שלה, רק עתה בתפיסה ע"י הכרחת העירונים, וכ"כ וז"ל⁸² איך קום יוא דיינר תפיסה צו שאדין עכ"ל. וזהו משמע נמי נתפס בעבור עלילות עצמו וכ"כ⁸³, דו צו ביזארגן אישט אז פיל אז דוא געבן הושט דו איך אויך אזו פיל מוז געבן עכ"ל, משמע מזה שהיא תלייה הפסד שלה בגרמתו, וכן כתבה אח"כ מה שנשמע' לו והלכה אחר עצתו שלא ליתן הכת' להעיצה שלו זהו בשבילו וטובתו, וז"ל⁸⁴ דו איך דיר ניט גיפאלגט האב דו דוא ניט הושט גשפראכן כו' עכ"ל משמע מזה שעיקב' כתיבת הכתב לטובתו עיין בכתב ותמצא כל טובת משמעתו וז"ל⁸⁵ נון וויש ליבר אונקיל אז דוא מיר שרייבשט אז פון דר מסים וועגן וויא דוא דרום תפוס בישט גיווארן אונ' אויף דו זעלב מיין ערב בישט גיווארן דו איז מיר גר לייד אונ' דוא הושט עז דיר זעלברט גטאן דו דו ניט מיינן בריב הושט געבן אז בלד זא היט איכש מיט אירם ווילן גטאן אדר העט עז מיט דעם מרשלק איין ענד גימאכט. נון אישט וואל פר זיהנדליך האשטו דיין מסים געבין דו דוא מיר ניט שרייבשט וויא פיל אדר וואז דוא געבן הושט אונ' אוב דיר דיא עירונים האבן ביצואנגן

מיסי] שאינך כותב לי כמה שלמת או מה נתת, גם אם העירונים הכריחו אותך להיות ערב גם עבור המס שלי, אינך צריך לתת להם מה שצוית אותו [אולי : מה שהבטחת להם] אני מוכנה לתת להם, זה אתה יודע יפה, בין שנעשה לי צדק או לא, בין שאני חייבת בזה או לא, אני מגיעה לידי נזק ע"י מאסרך, כי יש לחשוש שכמה שאתה נתת להם גם אני צריכה לתת, זה לא היה קורה אילו מסרת את המכתב למועצה של ווירד"א, אז היה ודאי יותר טוב, ועכ"פ לא היה יותר גרוע, יהיה כפי שיהיה, פעלת וחדלת בכוונה טובה ביותר, העובדה שלא ענית למכתבי מזיקה לשנינו. ...שצייתתי לך שלא דברת כאילו הפסדתי לך את המס שלו [אולי שלך] ...

80 = זה יהיה כפי שיהיה, אתה עשית וחדלת בכוונה הטובה ביותר.

81 = שנאסרת על זה ונעשית על כך ערב עבורי, זה מצער אותי מאוד.

*81 = נעשית ערב.

82 = אני סובלת היוק ע"י תפיסתך.

83 = שצריך לחשוש, שכמה שאתה נתת, גם אני מוכרחת לתת.

84 = שלא צייתתי לך בזה שלא דברת.

85 = ובכן דע, דוד יקר, מה שאתה כותב לי בענין המיסים שנאסרת בגללם ועל ידי זה נעשית ערב גם עבורי, זה מצער אותי מאוד, גרמת לך זאת בעצמך שלא מסרת את מכתבי בזמנו, כי אז הייתי עושה זאת ברצונם או הייתי שם קץ לענין מרשלק, כנראה שגגה היא, שלמת מסיך [אולי

דו דוא פר מיין מס ביסט אויך ערב גיווארדן מרשטו עז גיט געבן וואו דוא אין גיהיישן הושט זול איכש געבן דו ווייטשט וואל אוב מיר רעכט גישיכט אודר גיט אוב איכש שולדיק בין אודר גיט איך קום יא דיינר תפיסה צו שאדן דו צו ביזארגן אישט אז פיל דו אין געבין הושט דו מוז איך אין אור געבן דו ווער גיט גישעהן הושט דען בריף געבן היין פון דר עיצה צו ווירד"א זא מיכט עז וואל בעשר זיין גיווארדן בוזר מעכט עש גיט גיווארדן זיין זיין וויא זיין דוא הושט עש אים בישטן גילושן דו דו מיין בריב גיט גיענטפרט הושט דו קומט אונש ביידן צו שאדן זא הון אינש פון דיין וועגין לושן אזו טון דו איך דיר גיפאלגט האב דו דוא גיט העשט גישפרוכן איך הוט דך אום זיין מס גיברוכט ווען אין נון אלז אישט מאכן די עירונג' אן קלאג בערבאר פענדין און אוד' גווינט עז פון מיין חובות איין רייכט' אויז אז פיל דוא געבן הושט איך בורכט עז ווער מיר גיט בעש' עכ"ל. ומכל הני טעמים, לפי המובן הדין נותן שאין ליוסף על רוזלן אפי' קיבל שבוע', כיון שפרע המס שלה ויתר טעמי' הנ"ל. מ"מ כיון דבלאו הכי יש חיוב שבוע' עליה, יש לכלול גם זה תוך אותה שבועות, שלא בקשו להיות ערב שלה, ולא נעשה ערב שלה כשהלכה מן העיר, ויש לי טעמים על הטלת קבלה זה וק"ל.

(גד) ומה שתבע יוסף את רוזלן, ומתרה בה שלא תתבעי שום פרעו שהוא נעשה ערב על אותה חובות, שלא לתובעו עוד שלא לגרום לו היזק, וגם מה שגבתה כבר מן החובות תעשה לו בטחון, אם יבא לו מזה היזק לסלקו כו', גם ביקש ממנה להתיר לו להעיד להגוים שנפרע החוב במקום שנעשה ערב. ורוזלן אמרה שמעולם לא בקשה אותו להיות ערב שלה, רק הוא אומר כן משום שלקח ממצות לידו נדר לגוים לסלקם כדי שישארו המצות בידו, ולכך אמר שנעשה ערב, ע"ז לא צריכנא לפסוק כי כבר פסקנו לעיל בתביעת רוזלן כל זה באר היטב.

(נה) אשר תבע יוסף מרוזלן פיזור אשר פיזר שרכב ו' פעמים עבורה לגורלינ' גן לדון שמה לפני העיצה, מחמת העיכוב שלה שנעש' על נכסיה, וכן רכב הנה אולמא אל רוזלן בציוויה ב"פ, ואמר שעולה הפיזור בערך מ' זהו' עם שאר יציאות, כי בערך ב' זהו' הוציא לשחדים, ובערך ח' זהו' צריך לפדות הכתב גלחות הפסק דין, ובכל רכיבה אשר רכב עליה פיזורו בערך ד' זהו', כי בכל פעם לקח תייר עמו בהליכה ובחזיר', שכר תייר ומכס ופיזורו ופיזור התיירן, ולפעמים שהחזיק התיירן אצלו ג' או ד' ימים כשהיה דעתו להחזיר מיד, כדי למעט הפיזור, וכן פעם אחת י"ד ימים נתעכב בגורלינ' גן אשר בו בפעם פיזור הרבה. והשיבה רוזלן שלא ידעה שרכב לגורלינ' גן רק ד"פ, גם דבר תימא לומר שפיזור כ"כ, כי אותה ד"פ שהיה שם היא היה אצלו בעיקר המשפט וכל הוצא' שעלתה ע"ז מחמת המשפט משלמת היא מכיסה, ואידך ב"פ לא נתעכב שם כי נדחה המשפט שלא היה צריך להשהות שמה, ולא היה צריך שום יציאה. ומ"ש יוסף שרכב הנה ב"פ, השיבה רוזלן שלא ידעה רק בפעם אחת, וגם באותו פעם לא שלחה אחריו, רק כשעשתה הזיווג פה שלחו אליו ציר מיוחד ושאל' ממנו עיצה כי כן אמרה לו שלא לעשות שום זיווג בלתי ידיעתו וכתבה אליו שהיה רצונה שיהיה אצלה, אבל לא שלחה אחריו. ואמר אני מה שאמרה רוזלן שלא שלחה אחריו כשרצתה לגמור החיתון, בזה טעות ושגגה בידה ושכחה ופליאה היה לשכת מעשה בכה"ג, ועז"נ ויראת מאלהיך, הלא

קיבלה עליה שלא לטעון שקר(ז) [ו]רמאות, וכן איתא בכתב' שלה בסי' ה' וז"ל⁸⁶ ווייש ליבר אונקיל דז איך דיר דיין ענקיל הון גשיקט דז דוא גיט לושט אונ' קומשט הער ווען מיין אונקיל מהר"ר ברוך היט מיך היא ביהלטן איך וואלט מיט דים עניקל היים זיין אז איך דיר בור גשריבן האב פון יוסף נורלינגן וועגן אונ' פון מיין וועגן זוא הוט מירש מהר"ב וישט גיריטן דאך הון איכש גיט וועלין ביגעבן כ' עכ"ל. הרי גם מוכח מכאן ששלחה אחריו בזה הפעם, עוד איתא בסי' ט' שבקשו לבא ואם לא בחינם אז רצתה ליתן לו שכר כדי לסייע לה במחלוקת (בתו) [בתה] עם בעלה, וז"ל⁸⁷ דרום ליבר אונקיל וואלט איך דיר גערן ביטן דז דוא מיט מירל הער קעממט ווען עז דיר גוט דוכט זיין הער צו קומן דז דוא מיט אים קעממט זו וואלט איך מהר"י מרגלית צו דיר נעמן ווילשטו עש גיט אום זונשט טון זא וויל איך דיר געבן וזו גלייך אונ' ביליך אישט כו' עכ"ל ש"מ דגם בזה הפעם שלחה אחריו, אבל נעלם ממני אם בא באותו פעם. ואומר אני מחמת הפיזור שאמר יוסף שפיזר בכל פעם ד"ז לנורלינגן או הנה אולמא, ע"ז לא אוכל להעמיד הדבר על בוריו לידע כמה יצאה ע"ז לפי הסברא, כי נכרי אני במדינה, לכן אמר אני יוסף ורוזלן יבררו שני אנשים בנורלינגן, כל אחד יברר אחד ואותו שנים יעריכו לפי אומדנא הדעת כמה יצאה יעלה ע"ז לפי הענין, ולפי אשר היה אחר החירות בעת ההוא, ויעריכו הדבר בריות ולא בצמצום, כל זה יקח יוסף כל רכיבה עד ד' זהו, ויכלול תוך שאר שבועות שלא פיזר פחות מאותו סך, וגם יעמידו הדבר על בוריו לדרוש ולחקור אם (אי) אפשר להוודע כמה פעמים רכב שמ' או מה שפיזר שמה בעיר, ומה שיעריכו אותו שנים כן יקום ויקח יוסף דמי אותה פיזור מן המעות אשר בידו שהם של רוזלן, או של יתום אשר הודה. ומה שאי אפשר יט' כגון שהוא אומר שרכב ו"פ לנורלינגן והיא אומר ד"פ, אומר אני מאחר שיש בידו משלהן הוא נאמן בשבוע' ע"י מיגו דאיבעי החזרתי לך, וע"ז א"צ להאריך ולבאר בראיו' כאש' איתא במרדכי בריש ב"מ⁸⁸, בשמעתתא דתקפה וז"ל אבל תקפה בלא עדים נאמן לישיבע כך וכך אתה חייב לי במיגו דאיבעי אומר לא תקפתי, וכן פי' המימו' וכן רבנן רעגנשפורק כאשר כתב ר' יואל בן נראה לנו והלכ' כוותי' בישראל כל מי שבידו נאמן לטעון עד כדי דמיהן ל"ש פקדון ול"ש מלח' עכ"ל. וכן כאשר אמר יוסף שרכב הנה אולמ"א לרוזלן בציווה ב"פ, יעריכו האנשים בכאן אולמא לפי אומדנ' הדעת כמה יצאה יעלה ע"ז לפי העת ההיא, וישבע גם יוסף שרכב אליה בציוויה ב"פ ויקח מאותם מעות אשר בידו ונאמן הוא במיגו כדפ"ל, אם המעות אשר ביד יוסף אם הם של רוזלן. אבל אם הם של יתומים אבאר הדין לקמן אי"ה. ובכלל אותה שבועה יכלול

ס ע י פ י ם

(יט) מי שיש בידו ממון חבירו נאמן במיגו דהחזרתי לך, לטעון אתה חייב לי כך וכך.

לכאן עם מירל, אם זה נראה טוב בעיניך לבוא הנה, שתבוא אתו רציתי לצרף אליך את מוהר"י מרגלית, אם אינך מסכים לעשות זאת בחינם, אתן לך לפי הצדק והיושר.
88 סי' רכו.

86 = דע, דוד יקר, ששלחתי לך את נכדך, כדי שלא תבוא לכאן לשוא, כאשר דודי מוהר"ר ברוך עיכב אותי שם רציתי לשוב הביתה עם הנכד כפי שכתבתי לך מקודם בענין יוסף נורלינגן ועניני, כך יעץ לי מוהר"ב, אך לא רציתי לבקש זאת כו'.
87 = לכן, דוד יקר, רציתי לבקש אותך, שתבוא

שהוציא (כ"ז) [ב"ז] לשחדים לצורך המשפט לטובתה כי מובן לכל שצריך יציאת שחדים על כה"ג.

(נו) ועתה כ) תבע יוסף שכר מרוזלן ושאל מכל רכיב עשר זהובים, כי אמר פעם אחת רכב מחמת יוסף רומהילט, ונתן לו י' זהר לשכר לבד פיזורו ורוזלן השיבה שכמה פעמי אמר לה יוסף פא"פ וגם ע"י אחרי שרוצה לעמוד אצלה בצרתה ועסקיה ואינו מבקש ממנה כי היא בת אחיו, גם נדר לבעלה להטיב עמה ועם בניו וגם הוא עשה לו טובות בכמה גוונים. אומר אני כיון דיוסף לא התנה מתחילה ליתן לו שכר כאשר היה באהבה עמה, ועתה נתרחקו הדיעות ועלתה חלודה בנייהו מתחרט על הטובה אשר גמלה למפרע, ואפשר בעת ההיא לא עלה בדעתו לשאל שכר, ועתה לבשו רוח אחרת ושאל שכר, אע"ג דרוזלן כתבה לו בקטט (בתו) [בתה] מירלן שיבא אליה ולסייע לה, ולהיו מורשה עם מהר"י מרגלית, ואם לא רצה לעשות בחינם שרצתה ליתן לו שכר, כדאיתא בסי' ט' דלעיל, זהו משר' דצריך לגרום שנאה מי שהוא מורשה, ובפרט הכא דהוי נגד הנר' משה גרשון והמצורפים אליו, לכך חששה רוזלן שימאן יוסף וק"ל. וגם אם היה בדעתו שלא לעשות בחנם עלי' דידי' רמיא לאתנווי, ודברים שבלב אינן דברים, וק"ו שיש בכמה כתבים של יוסף שכתב לרוזלן ולבעלה משמעות שלא עשה רק בשביל אהבה, ולא ע"מ לקבל פרס.

ואם עובדא דידן כא) לא ברי היזיקא, או יש לדמות להא דפ' הכונס⁸⁹, דתנן נפל לגינה ונהנית משלם מה שנהני' ומפ' בגמ' ⁹⁰ לא מיבעיא אכל' דמשלם מה שנהני' כו', אבל שנחבטת ליה הוי כמברית ארי מנכסי חברו ומה שנהני' נמי לא משלם קמ"ל, ופרי' ואימ' ה"נ, אמרי' מברית ארי מדעתו והאי שלא מדעתו, אי נמי מ"א לית ליה פסידא והאי אית ליה פסידא. ר"י מקשה ⁹¹ מ"ש מפרע חוב של חברו וחשבינן מברית ארי אף על גב דאית ליה פסידא, ומתרץ דה"פ דמ"א מדעתו וכיון דהוי מדעתו אפי' אית ליה פסידא כמו פרע חובו. א"נ מ"א אפי' לא מדעתו, אלא חברו מכריעתו להברית ולית ליה פסידא, וכאן תרתי שלא מדעתו ואית ליה פסידא וכו', אבל מדעתו אפי' דאית ליה פסיד' או שלא מדעתו אפי' דלית ליה פסידא חשיב מ"א ואין נותן לו אפי' שכרו ע"ש בתר' אלפס⁹². א"כ הכא עובדא דידן דלית ליה פסיד' דהא יהבינה ליה כל יציאותיו חשיב מ"א. אך התר' מקשה מ"ש מהא דאמרי' בפ' הפועלים⁹³ ש"ח שקידם ברועים ובמקלות חוזר ונוטל שכרו מבעל הבית, וכן גבי ⁹⁴ שוטף נהר חמורו וחמור חברו והניח שלו והציל את חברו דנוטל שכרו מב"ה. וכן כל ⁹⁵ מחזיר אביד' דנוטל שכרו כפועל בטל אמאי נוטל שכרו כל הני, נימא דהוי כמו מברית ארי, ומתרץ

ס ע י פ י ם

כ) מי שיעשה טורח או שירות לחבירו ולא גילה בדעתו שצריך לשלם לו טרחו ואח"כ נחלק לבכמ ושואל אז שכר, שאינו צריך לשלם לו שכר טורח.

כא) מברית ארי, חילוק בין מדעתו ללא מדעתו. ובין אית ליה פסידא ולית ליה פסידא, ובין כרי היזיקא ללא כרי היזיקא.

93 ב"מ צג, ב.

92 לא מצאתי.

89 ב"ק נה, ב.

94 ב"ק קטו, ב.

90 שם נח, א.

95 ב"מ לא, ב.

91 שם בתוס' ד"ה א"נ בשינויים.

ר"י דלא חשיב מ"א אלא כשאין הדבר ברור (כ) שיבא לידי היזק, כגון שהארי רחוק ויכול להיות שלא בא, אבל היכא שכבר בא הארי אז נוטל שכרו משלם. וכן כל היכא דברי היזק כגון שטף נהר חמורו וכה"ג לא חשיב מברית ארי. לכן אמינא הכא עובדא דידן איפשר לא חשיב ברי היזיקא אע"ג דנעשה העיכוב ע"י גוים, מ"מ לא היה ברי היזיקא כאשר הוכיח סופו על תחילתו וחשיב מ"א. ואאת"ל דחשיב הכא ברי היזיקא, מ"מ כיון דפרע לו כל יציאותיו ולית ליה פסידא, סברא הוא דתו לא שקיל יותר דאין ליוסף מלאכה מיוחדת דמצי למימר דביטל מלאכתו וליתן לו כפועל בטל. וכן איתא בפ' אלו מציאות⁹⁶ דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפניהם. ואיתא שם בתו' ⁹⁵ וז"ל ואם יש שם ב"ד יתנה בפניהם, שישלם לו כל מה שישתכר במלאכה שהוא עושה, ואם אין שם ב"ד לא ישיב, כיון שאם ישיב לא יהיה לו כ"א כפועל בטל, אבל אם אינו עושה במלאכה ישיב לו בחנם עכ"ל. ש"מ היכא דאין לו מלאכה מיוחדת, דצריך להשיב חנם ולא משלם ליה שכר טרחו, אף על גב דלא דמיא, דהתם מצוה רמיא עליה לקיים השב תשיבם, לכך ישיב התם בחינם, אבל בעלמא לא אמינא. לא באתי לדמות עובדא דידן להשבת אבידה ללמוד משם דלא יהבינן שכרו, אלא באתי להביא ראיה דיש חילוק בין בעל הבית שיש לו מלאכה מיוחדת, לשאין מלאכה מיוחדת. אבל זה ראיתי כיון שניתן ליוסף כל יציאותיו ולית ליה פסידא כי אין לו מלאכה מיוחדת, לא מצינו שירווח וישתכר, דההיא פרק הפועלים⁹⁸ ש"ת שקידם ברועים ובמקלות בשכר עד כדי דמיהן וחזור ונוטל מב"ה, ונ"מ לכשור' דחיותא או לטירחא יתירתא, התם נמי לא משלם לו שכר טרחו על מה שהוציא, אלא מה שהוציא לבד ה"ג ל"ש. ול"ל שאני התם דמוטל עליה להציל כיון ששומר הוא, דש"ת אינו חייב כ"א בחנם, ולא בשכר. אכן מ"מ יש לחלק. וכן הא דתנן⁹⁴ שטף נהר חמורו וחמור חברו שלו יפה מנה ושל חברו יפה מאתים וכו', והציל של חברו אין לו אלא שכרו⁹⁶. אע"ג דמפסיד חמור שלו דעדיף מן השכר לכך נטל זה שכר, כיון שהניח את שלו להלוך לאבדו, והציל של חברו לכך נותן לו שכרו, דהוי כמו מלאכה מיוחדת שהיה יכול להציל את שלו, ושם הל"ל זיל בתר אומדנא דזודאי כשירד להציל של חברו היה דעתו שחברו ישלם לו, דלאו בשופטני עסקינן להניח שלו לילך לאיבוד ולהציל של חברו. ומ"מ כיון דלא אתניה, הפסיד, מכל שכן הכא עובדא דידן דאין ליוסף הפסד דה"ל להתנות. וכן יש ראייה מסיפא דקתני ואם אמר לו ⁹⁷ אציל את שלך, ואתה נותן לי דמי שלי, חייב ליתן לו. ואם היה דינא שיכול להתנות ולהרויח וליתן לו הפסידו וגם שכר, אמאי לא קתני סיפא רבوتא אם אמר לו ⁹⁷ אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שכר טרחי חייב ליתן לו, אך מ"ל דהתם לא שייך לשלם לו שכר טרחו דהא בלאו הכי יטריח עבור חמור שלו, מ"מ מי לא עסיקנ' גמי כגון דחמור שלו א"צ טורח גדול כמו חמור חברו, וצריך ליתן לו גמי שכר כגון דסמוך לנמל טפי וכה"ג מ"ת, התנא רוצה לאשמועי' רבوتא לאידך גיסא דמיירי שהחמור של חברו סמוך לנמיל טפי וא"צ כ"כ טורח גדול כמו בשל, וא"ה משלם כל חמורו משלם, כיון דאתני וא"צ לנכות לו מה שניקל טירחא בשל חברו, ז"א כל כך רבوتא דסברא פשוטה אין אדם מקפיד על טירחא יתירתא מה שעשה בשל לו אין כ"כ חידוש שאין לנכות

⁹⁶ ס' רס"ד בהגה"ט אות ה'.

⁹⁶ ב"מ ל, ב.

⁹⁷ בד"ק (בטעות) — לא. ⁹⁸ חידושו של רבינו הובא בכנה"ג חו"מ מהדו"ב

לו מה שמקיל טירחא בשל אחרים ומפסיד את שלו גם שלו היה לו ניה טפי כדאמרי' משום כשורי' דחיות' וק"ל, לכך האידך צד הוי רבותא טפי. ועוד יש קצת ראייה דהתו' מקשי' שם ⁹⁷ מ"ש הכא במחזיר אבידה שמשלם לו כל שכרו כפועל בטל, וכן בסוף הפועלים ש"ש או ש"ח שקידם בשכ' חוזר ונוטל מב"ה הכל ואין לו הפסד, ופרק הגוזל תנן שטף נהר חמורו כו' והציל את של חברו אין לו אלא שכרו ואין משלם לו דמי חמורו שטבע ואית ליה הפסד, ומתרצי' התם יכול הבעלים להציל ע"י הדחק, ועי"ל כיון שבעל החמור היה שם, יכול לו' הייתי שוכר פועלים להציל ע"י ולכך אית ליה הפסד. ה"ב, אם לא היה נתרצה יוסף יכולה היא עצמה להציל על ידי עצמה או ע"י שליח. וכן סברא פשוטה דיוסף איש אמיד והיה צריך פיזור הרבה ולקח בכל פעם תייר חזק וכן רכב, ואם הגיד לה יוסף שלא רוצה לעשות בחינם אז היתה היציא' עם השכר הרבה יותר מדאי על זה, ולכך אם היתה רוזלן יודעת שעלה בדעתו של יוסף לשאל שכר על היציאה היתה מהדרת אחר איש אחד דאינו אמיד וגם משתדלן, כגון הנ' דוד אייזלינגן שהיה הוא בלאו הכי עסקן שלה לפעמים, והוא אינו למוד לרכוב או ליקח תייר חזק כ"כ או דכוותיה והוי מקמצת הרבה. כי איפשר לפי הנראה, הפיזור ושכרו של דוד (ג.)[א]ייזלינגן אינו עולה לפיזורו של יוסף. גם מה שמחלק שם ⁹⁷, דפרע חובות לא חשיב מטעם דמפרש בירושלמי בכתובות ונדריים דהוי מפייס ליה עד דמחיל ליה ויתר חילוקים דמחלק שם א"צ לפרש ולהביא כי אין מקומו לנ"ל דא"צ ליתן ליוסף שום שכר רק פיזור' כדלעיל.

(נו) ואשר אמר יוסף שבכלל המ' זהו, הוי ח' זהו' שהוציא לפדות הכתב גלחות הפסק דין שקורי' אור בריבא ⁹⁸, מן הסופר עיצה. ורוזלן השיבה ע"ז שרצתה לברר שאינה חייב' לו, כי היא עשתה השתדלות עם העיצה מנורלינגן שיכריחו הסופר שלהם שלא יזמין או יטריד יוסף לשו' משפט נכרי, ויוסף אמר כאשר שאל סופר העיר שכרו והוא דוחה אותו על רוזלן, והודיע לרוזלן לסלקו, ומ"מ מתעצלת היא ביותר מב' שנים, ובתוך כך בא לו אזהרה מן מליץ אחד במשפט הקיסר, איך שהסופר רוצ' להזמין, והעיצה מנורלינגן כתבו קשות להעיצה מווירד"א להכריח יוסף לשלם וכו', ורוזלן אמרה אחר כל זה כת' לה יוסף לסלקו והיא מודעת לו איך שהרב' עירו' השתדל עם הסופר, שלא יטריד יוסף כי היא רצתה להיות צ"ד ⁹⁹ במקום יוסף לפני העיצה מנורלינגן, ונתרצה יוסף לזה, ומ"מ הלך ופישר עם הגוי בעבורו לבד, ולא צירף אותה להיות פטורה מן הגוי, ויוסף אמר שאינו אמת הוא פישר סתם וגם אין לגוי שום תביעה עליה רק לפדות הכתב, וכיון שנפדה הכתב בטל תביעתו, וכן האריכו מאוד ע"ז בנתינת טעם. הגה מאחר דיוסף היה מורשה של רוזלן לפני העיצה, ויש להסופר דין ודברים על ר' יוסף כמו על רוזלן כאשר הודה רוזלן עצמה בטענותיה שהגוי תובע' שכרו משניהם, אם כן אומר אני שהאי דינא דומה להא דאיתא בתשו' מהר"ם שהבאתי לעיל ¹⁰⁰, מי שמעמיד חברו ערב לגוי, שהשיב מהר"ם דעליה דידי' רמיא לסלוקי, אפי' אם הגוי העליל עליו שלא כדיון. ואשר כתבה רוזלן דיוסף נתרצה כו', מסתמא עמ"כ נתרצה שהגוי ימחול עליו, וכאשר לא נעשה זה חשש יוסף שיבא לידי היוק עז"כ ¹⁰⁰ אשרי איש מפחד

⁹⁷ ב"מ לא, ב ד"ה אם. 98 = מסמך, תעודה. 100 במדכי ב"ק סי' קט.

99 = ציית דינא. 100 משלי כת, יד : אשרי אדם.

תמי', בפרט כאשר ראיתי בכתב רוזלן דלא לישתמט בשום מקום שהוא עלה בדע' אם יבא יוסף לידי היוזק שרצתה לסלקו, רק יש משמעות איפכא, גם לא נמצא בהן שנתרצ' הגוי להגיה גיוזמים רק כשאמר בעלה יוסף לוי להעירון פלברעגר שרוצה להיות צ"ד¹⁰⁰ להגוי לפני העיצה, אז השיב העירון וז"ל¹⁰¹ דא בישטונדן מיר וואל ביא אונ' מושט אונש דר ביא בלייבן לדשן, עכ"ל, מאן לימא לן דיש כח בדברי העירון, דשמא הגוי לא משגח ביה, כי בקל יש להבהיל יודי ולגרום לו היוזק, לכן ישבע יוסף שעשה הטוב בכל יכלתו עד שבאו לו גיוזמים ואזהרות שלא יוכל עוד להשמט, ועשה בזה עניין כאלו נוגע הדבר בעצמו, וגם פישר סתם עבור הכתב, ולא כאשר טענה שפיש' בפ' בעבורו ל(ש)הוציא' מן הכלל הפשרה, ויקח אותו ממון מן המער' אשר בידו, אע"ג דא' בתשו' מהר"ם דלעיל¹⁰⁰ דצריך להתפשר בעדים ואם לא פיש' בעדים איהו הוא דאפסי' אנפשי' כו', הכא שאני דידוע כה"ג דפסק דין שלהם צריך לפדו' בדמי' יקרים, וכתב זה גדול מאד באריכו' דברים, ושכרו הרבה מאוד. גם כתבה רוזלן עצמה ששאל בתחילה ה' זהו', וכן ע"ז אמרה רוזלן שרצתה להעמיד עירון, גם כשנמשך הדבר הפליג הגוי כאשר כתבה רוזלן איך שכתב ענולין שנתרצה ליתן לו י' זהו', ולכך קשה לפחות, אע"ג דרוזלן כתבה דלא ידעה מזה ולא נתנה רשות לשום אדם לפשר, מ"מ אם נעשה הדבר כפי תיקון ענולין קשה לפחות, לכן ישבע יוסף כדלעיל, וא"צ עדות ע"ז, ולקמן אי"ה אתקן השבועה, דהוא בנקיטת חפץ ואיך יהוא הסדר. ואותו כתב גלחו' יתן יוסף לרשות רוזלן.

(נח) ואשר תבע יוסף מרוזלן, איך שנדרה לו רוזלן שלא ליקח שום בעל בלי רשותו וידיעתו ועצתו, וכן הוא התחיל השידוך בינה ובין בעלה, ואמר שרוצה להשתדל לה חיתון דרך כבוד, עם זה יוסף גורלינג, וכן נגמר החיתון על ידו, ונדרה לו להתפשר עמו לפי רצונה, וז"ל¹⁰² אונ' זיא וואלט זיך גיטלך מיט אים איינן. וכן אמר שהיה שדכן בין בתה ובין יוזפא רומהיילט, לכן שאל ממנה נ' זהו', כי מאחר דאין לה רשות ליקח איש בלתי עצתו צריכ' לעשר רצונו, לתת לו ממון דבר חשוב, ורוזלן השיבה להד"ם על הכל, ואמרה שהוא לא היה שדכן לא שלי ולא של בתי, גם מה שאמר שנדרי' לו שלא לעשו' חיתון בלי ידיעתו ועצתו, אומר' אינו כן, רק כך היה כשהלכה מווירד"א אמר לה יוסף לרוזלן, ראה לפניך כי כמה חיתונים יבואו לפניך ראה והמלך במתון, והתחכם שלא תעשה לך חיתון שאינו הגון לך, והשיבה שרצתה לעשות, וכן אמרה שאמרה לו שלא לגמור שום חיתון אא"כ שאלה ממנו עצתה, וכן עשתה קודם גמר הזיווג, יחדה אליו ואל¹⁰²* בני הציר מיוחד, ושאלה מהם עצתם. והאריכו בנתיני' טעם, כל אחד להחזיק דברו, וכן כל אחד אמר שרוצה לברר, אבל לא ראיתי ראיות ברורות כ"כ, רק ע"י כתב שכתבו זה לזו וזו לזה. מעתה אומר אני כאשר אמר יוסף שרוזלן נדרה לו שלא תקחו לאיש בלי עצתו, האמת כן איתא בכתב רוזלן בסי' ה' וז"ל¹⁰³,

101 על זה אנו מקפידים וצריך להשאיר אותנו בזה.
102 = והיא רוצה להגיע אתו להסכם [להתפשר] בטוב.
102* אולי — ואל בניה ציר.
103 = דע, דוד יקר כו', דודי מהר"ב עכב אותי שם וכו'. בגלל יוסף גורלינג ובגללי, לכן לא רציתי להתקשר בלעדיך כפי שהבטחתי לך, וגם לולא הבטחתי לא הייתי עושה זאת, ולא הייתי עושה בלי עצתך כפי שזה ישר.

וויש ליבר אונקל כ' מיין אונקל מהר"ב הוט מיך היא ביהלטן וכ' בין יוסף גורלינגן וועגן אונ' פון מיינע וועגן דרום הון איך מיך ניט וועלן ביגעבן אן דיר אז איך דיר וואר היישן הון, אונ' העט איך דיר ניט פר היישן זו וואלט איכש דענוכט טון איך וואלט ניט און דיין רוט גיטון אז בילד ווער כ', מ"מ אינה תביעה כלל להוציא ממון ממנה על ידי אותו הנדר, דהא קיימא הנדר לפי דברי יוסף עצמו, שאמר שהוא שדכן ואמר לה שרוצה לדבר עמה חיתון שהוא לה דרך כבוד, א"כ הוי עצתו שתעשה זה החיתון, ואם יוסף שלא ברצונו ובעצתו יהיה אלא א"כ תתני לו ממון חשוב ועמ"כ הוי עצתו, או ע"מ שיהיה הוא שדכן שלה כדי שיהנה ממנה, ו"א טעם כי זה לא התנה בפירוש, כי דברים שבלב אינן דברים. וכן אני רוצה לדון אותו לכף זכות, מה שמייצע לה בתחילה או שנדרה לו לפי דבריו היה כוונתו לש"ש ועמ"כ נדרה לו לכתחילה, אע"ג דעתה אינה טען כך, מ"מ אין אדם משי' עצמו רמאי, ואאת"ל דאמר בפ' בשעת התנאי כשנדרה לו שעשה לשם כך שיהנה ממנה, או גם את"ל דלא קיימא נדרה ח"ו, מ"מ בשביל זה אינה חייבת לו כלום, רק שחטאה לשמים שעברה על נדרה, ויתר חילוקים. ואיתא כב) במרדכי פ"ק דב"מ¹⁰⁴, על מילי דממון דמי שאומר לחברו נדרת לי כך, והוא אומר לא נדרתי דא"צ שבועה ע"ש, רק שצריך להזהירו על שבועה ראשונה, וז"ל על שטען ראובן שתקע לו שמעון אמונתו אם יש שטר או עדים כו', על הב"ד מוטל לצוות לו ולקיים כו', אבל אם אין עדים ושמעון אומר לא תקעתי כפי אלא בתנאי כן נאמן אם הזהירה ב"ד על שבועה ראשונה שכך נשבע, ולא מחויב תו שבוע' אחרת שלא תקע לו כפו עכ"ל. כל זה כתבתי לרווחא דמילתא, כי כבר כתבתי שקיימה נדרה.

ומה שא' יוסף שהיה שדכן בחיתון שלה, והוציא כתיבת ידיה בסי' ו' איך שהודה רוזן שהוא היה שדכן, ורצתה להתפשר עמו, האמת כן יש משמעות בכתב שלה, וז"ל¹⁰⁵ אז דוא שרייבסט דוא מיינשט איך וויל די ברכה היימל פר דיר מכן דוא טושט מיר צו קורץ ווען ווי וואלט איך זיא היימלך מאכין ווען דיין זון היא שט אונ' אז דו הושט גשריבן איך פארכט דוא וערשט מיך פר ביטן ווארום וואלט איך דאז זארגן איך ווייש וואל ווער עז נאך מער ווען אום איין שדכנות דו מיר וואל טרוישט דו איך דיר בצאלט וויא ווער איך אזו גר איין נערן דו איכו קינט פר העלן פיר דיר ווען דו וואל ווענט דו מיר וואל טרוישט דו איך דיר גלייך היט אויש גריכט אז פאר עכ"ל. הרי משמע שהוא שדכן, אך היא מיישבת שכתבה לו פיטומי מילין כדי שלא יקלקל עניניה. גם לא נכתב בפ' שחייב' לו, רק כתבה

ס ע י פ י ם

כב) ראובן שתובע את שמעון, נשבעת לי לעשות לי כך, ושמעון אמר להר"ם, אין עוד שבועה על שמעון, רק להזהירו על שבועה ראשונה.

104 = סי' רנב. עלי, מדוע אחשוש לזה? אני יודעת היטב שאפילו ידובר על יותר מאשר שדכנות, שאתה מאמין לי שאשלם לך. ואיך אהיה טפשה עד כדי כך שאסתיר מפניך, כשאני יודעת היטב שאתה בוטח בי שאני מחשיבה אותך כראוי כמו מקודם.

105 = כשאתה כותב שאתה חושש שאני רוצה לערוך את הברכה [נישואין] בהסתיר מפניך, אתה מצער אותי, שהרי כיצד הייתי יכולה להסתיר אם בנך נמצא כאן. ומה שכתבת שאני פוחד שתאסור

באת"ל שחייב לו מה שהוא גדול משכר שדכנות משלמת וכה"ג, האי שינויא דחיקה ולשורות רמאות לא קאמינא. אך מ"מ בכתב של רוזלן בסי' ה' משמ' דיוסף לא התחיל השדכנו', רק רוזלן כתבה לו הדבר ושאלה דרך עיצה, וז"ל¹⁰⁶ ווען מיינ אונקל מהר"ב הוט מיך בהלטן כו' אז איך פאר גשריבן הון פון יוסף נורלינגן אונ' פון מיינט וועגן כו' עכ"ל כאשר העתקתי לעיל. מדכתב רוזלן¹⁰⁷ דז איך דיר פאר גשריבן הון. ולא כתבה¹⁰⁸ אז דוא מיר גירעט הושט. ש"מ דיוסף לא ידע בתחלה החיתון עד דכתבה לו רוזלן, וכן משמע קצת בכתב יוסף אשר כתב לרוזלן שהוא אינה שדכן כ"כ, רק מחמת שיבטל הזיווג ולא יכלו להשוותן עד שגמר הדבר, ולקח כח של רוזלן בלי ידיעתו, וז"ל¹⁰⁹ זיין מון יוסף שרייבט מיר אים י' זהר' זיין איך אים שולדיג כו' אבר ליבה רוזלן אלז איך איצונד איין שדכנות מיט אין הון גימכט דז ווישטו אר' אידרמון וואל דז איך פאר אונ' נאך דער רעכט שדכן בין גיוועזן, אונ' אלז ווען איך מיך דיין מעכטיג אין דיין ווילן אונ' דז דיא זאך ריכטיג וואר כו' אונ' דז ער ר' יעקב מרגלית אונ' אייזק כהן שדכנות וואלט געבן דא שפראך איך גיב וועם דוא ווילט איך וויל יא דיא משכונות האבן כו' אבר איך וויל עז ביי דיר בלייבן עכ"ל. מדכתב אונ' אלז אוב איך מיך דיין מעכטיג ש"מ דהוא זכותו שהוא עיקר שדכן, וכ"כ דר רעכט שדכן משמע שיש נמי שדכנים אחרים, לכן יש לשנו' מתוך הכתב שאינ' מחזורי' לי, כי לפי האמת, מעש' בכל יום שקרובים מכניסי' עצמם בתוך הענין ומוותר' בע"כ של בעל דבר כדי לגמרו, מ"מ משום הכי לא הו' שדכני'.

גם מה שאמר יוסף שהי' שדכון חתנה עם בתה, ואמר שכן כתבה רוזלן בסי' י"ד וז"ל¹¹⁰ ליבה מירלן אז דוא מיר גשריבן הושט פון דיין וועגן דז האב איך ביי דיין אונקיל גשריבן דז ער טו אז איין פריינט אונ' זיך דיינר און נעם ער האב דין דאך צו יוזפא רומהילט גיהולפן כו' עכ"ל. גם זה אינו ראיה כלל, שמא ג"כ באותו חיתון היה בעובי הקורה, מ"מ משום הכי לא היה שדכן.

מעשה אומר אני כנ) האי דינא דשדכנות איתא בהדיא במרדכי, ובשאר דוכתי היכא שהתנ' השדכן בפ' ליתן לו הרב' שכר, מ"מ יש דעות דאין לו אלא שכר, והיכא דזה אומר אני שדכן וזה אומר להד"ם, אז אפי' שבועה לא בעי, דלא חשי' דררא דממונא, וז"ל המרדכי פ' הגוזל בתרא¹¹¹, טול דינר והעבירני אין לו אלא שכר, אמר מהר"ם וה"ה לשדכנות

ס ע י פ י ם

כנ) שכר שדכנות דאפי' התנה הרבה אין לו אלא שכר. ואם אמר להר"ם אפי' שבועה לא בעי.

- 106 = כאשר דודי (?) מהר"ב עיכב אותי כו', כפי שכתבתי לך מקודם בענין יוסף נורלינגן וענייני.
 107 = מדכתבה רוזלן, כפי שכתבתי לך קודם לכן.
 108 = ולא כתבה, כפי שיעצת לי".
 109 = בעל[ך] (י) יוסף כתב לי על י' וזרובים שאני כאילו חייב לו. אבל, רוזלן היקרה, כאשר עשיתי כעת שדכנות אתו, את יודעת כמו כל אדם שאני לפי המשפט הייתי השדכן האמיתי, ואני נציגך
- לפי רצונך, היה נכון, וכשהוא רצה לתת שדכנות לר' יעקב מרגלית ולאייזק כהן, אז אמרתי תן כרצונך. אני רוצה לקבל את המשכונות כו', אבל אני רוצה שישאר אצלך. מדכתב שאני נציגך ש"מ... וכ"כ השדכן האמיתי משמע...
 110 = מירלן היקרה, מה שכתבת על עניינך, כתבתי לדודך שיפעל כידיד ויעזור לך, הרי גם קרב אותך ליוזפא רומהילט.
 111 ב"ק סי' קעב.

דאין לו אלא שכר טרחו, אמנם בספר א"ז ראיתי שפסק שם רבי' שמחה, שחייב ליתן לשדכן כל מה שהתנה כו', ואם הוא כפר ואמר מעולם לא שכרתיך נאמן בלא שבועה, דליכא דררא דממונא כו', שמודה השכי' שלא בא ממנו ליד השוכר, דגרע ממנה יש לי בידך והלה אמר אין לך כלום עכ"ל. ואמינא אי לאו הכתבי' שהעתקתי לעיל, הית' רוזלן פטור בלא שבועה, אך מאחר די'ש הני לישני דלעיל מגמגמים, יש לכלול תוך שבועת רוזלן שהוא כדבריה, שלא היה יוסף שדכן באילו הב' שדכנות. מ"מ לפי תואר הענין נכון להטיל (פרט) [פשר] ביניהם, ליתן לו מטרו'ן שווה ב' זהו', כדרך שראוי ליתן לקרובים בכה"ג מחמת שדכנות שלה. ועתה דכבר עבר תתני רוזלן ליוסף ב' זהו'.

(נט) ואשר תבע יוסף את רוזלן, איך שבעלה קויפמן חייב לאביו לעמלין ג' מאות ויותר, ויש ע"ז שטרו', ורוזלן יודעת שבעלה פישר עם אחיו של יוסף הג' אברהם עבור נ' זהו', והיא עצמה פישר' עם מהר"ב אחרי מות בעלה, וכן עם גיסו ר' ברוך. לכן שאל הוא גם חלקו, ואמר יוסף אע"ג דאין השטרו' בידו, כיון שפישר' עם מהר"ב אחר מות בעלה, מסתמא חייבת, דאל"כ למה פישרה. גם ידוע שהיו השטרות ביד מהר"ב. לכן אמר יוסף אע"ג דאין בידו השטרות, מ"מ חייבת לו חלקו דגם הוא בן לעמלין ז"ל. והשיבה שא"צ להשיב, כי אין בידו לא שטר ולא עדות ולא ראיי' להוצי' מן היתום נכסיו, מתי שיבא ראייה או רצתה להשיב, וכן כפלו ושלשו דבריהם, עד שתבע יוסף לשאל רוזלן עצמה, ע"פ החרם מה שידוע לה מזה, וכן שאלנו אותה ע"פ החרם, ואמרה ששמעה מבעלה קויפמן ז"ל, איך שפעם אחת תבע הג' ברוך ח' ¹¹² לעמלין את קויפמן לדין, מחמת אותן שטרות ליתן לו חלקו השייך לו באותו שטרות, דהוא כחצי חלק זכר, והשטרות היו ביד מהר"ב, ונתגלגל הדבר שנשאל מן הר"ב, שיגיד בת"ע באיזה ענין השטרות בידו, או מה שידע שחייב קויפמן. והעיד מהר"ב בת"ע, שהכל פרועים, ולא נשאר חייב על אותה שטרות, כ"א נ' זהו', צריך ליתן לאברהם בן לעמלין, זה אמרה רוזלן, שכך שמעה מבעלה הנ"ל, וכן אמרה רוזלן שיוסף עצמו ידע שנפרעים השטרות רק אותה נ' זהו'. גם נתגלגל ששאלנו מהר"י מרגלית בת"ע שידוע לו, איך שהיו לחמיו ה"ג ברוך עסק ריב וקטט עם מהר"ב, ובא עמו לדין ותבע תביעותיו עם מהר"ב, ותבע גם ממנו להוציא ממנו שטרי שיש בידו שהם של קויפמן, איך שהי' חייב ללעמלין חמיו (ד') [ג'] מאות יש לו חלק בו באותו שטרות, והשיב מהר"ב שלא רצה ליתן השטרות, כי ידוע לו באיזה אופן בא לידו. ומשמע מתוך דבריו שהשטרות פרועים ומחוללי. כל זה הגיד מהר"י ז"ל ¹¹² בת"ע, אחר שמת קויפמן, אז נקט חמיו בדעתו לתבוע חלקו מרוזלן שיש לו באותו שטרות, ולא בא לידי קטט, כי נתפשר שרוזלן נתנה לחמיו מעות, אבל אינו יודע בוודאי כמה, אלא כמדומ' לו שהוא עשרה זהו', ואמר יוסף שהנכסים שלה ושל יתום מעורבים, ויש לו תביעה על הנכסים, אע"ג דאין לו עדות או אין השטרות בידו, מסתמא גם חייבים לו, לכן יועיל תפיסתן אשר תפס הנכסים, ויהא הוא נאמן במיגו על מה שבידו. ורוזלן אמרת מאחר דירד שלא ברשות, יהא כמו חוטף ולא יהא נאמן, זהו עיקר התביעה. אומר אני לית דין צריך פנים, ותביע' של הבל הוא, כי אין ליוסף, לא שטרות ולא

עדות ולא ראייה, גם הראה לו רוזלן שטרות קרועים בקרע ב"ד, ואמרה שהן הן אותם שטרות אשר הם עומדים אותה חייבות שהיה קויפמן חייב ללעמלין, וכן שהיה חייב אחיו ולעקלין ללעמלין, ואמרה רוזלן שזהו השטרות שהיו ביד מהר"ב, וכאשר נתפשרה עם מהר"ב לאחר מות בעלה, נתן לה מהר"ב השטרות לקרעם, וכן עדיין אותה שטרות בידי קרועים, אשר הראת' לי ונתנו לידי ועדיין הם בידי, א"כ מה תביעות יש לו עוד ליוסף על רוזלן מחמת אותה חיוב, הלא מוכח מילתא דזהו אותה שטרות, וגם עדות של מהר"ב ומהר"י מוכח שהם פרועי, א"כ אומדנא דמוכח וברור דבטל מעיקרא תביעתו. אך אם יש ליוסף עוד שטרות צריך להביא וכל זמן שלא הביא, לאו כל כמיניה למיתבע. ומה שאמר שפישר' עם מהר"ב, ועם ר' ברוך, מסתמא גם חייב לו מדינה, דאל"כ למה פישר', ו"א טענה, דעביד אינש דזבין דינה כדאי' בריש חזקת הבתים¹¹³, בפרט נשים דלאו בנו' טענות הם וקל להבהילם. וכן נמי מאחר דהשטרות ביד מהר"ב היתה מוכרחת לפשר וק"ל. וגם אמרה רוזלן שלא פישרה עם הגר' ברוך לבד, רק הגר' ברוך היה תובע חלקו, ועי"כ צריכה ג"כ לפשר עם מהר"ב (ו"ל) [וק"ל]. גם קצת מוכח מתוך הכתב אשר כתב קויפמן ליוסף, שהחייב' לא היה רק הג' זהר' של הג' אברהם, ואותו כתב הוציא יוסף בס"י כ"ד, ו"ל את ב"ה הוותי' הח"ר יוסף שי', נא אחי דע שאחיק אברהם, תבע ממני המעות שחייבתי לו מחמת דודי הצדי' ו"ל, ויש פתחון פה עלי שיצטרך לפרוע לכבודך עם אותן מעות כי נתנה לו חובות ומשכנות בוורד"א ויש לו חסרון כיס ושאין ידו מגעת לשלם הכל, ומחמת זה תבע ממני הג' זהר' שאני חייב לו, וידע שאין הקומץ משביע הארי, ועוד יש קרוב לוודאי שמונחים לו מעות בטלים יותר מכהנה וכהנה רק שמקנא ליה שאינו נהנה מעט ממנו, ומ"מ מחויב אני לפרוע לו מתי שירצה, רק בקשתי שיתן לי עוד זמן קצר עד שאקבל המעות של גיסי מאיר דהמותרים הוא חייב לי, וברצון אפרע אותם מהם. נאם קויפמן איש אוישפרק כו' עכ"ל.

(ס) ומ"ש בד' יוסף מאחר שהוא תופס בידו מעות רוזלן והיתור' בערבובי', יועיל תפיסתו שיהא הוא נאמן, בזה טעה יוסף בפרט בתביעה זו, דגם ספק לו, אם כן הוי תפיסה בספק, וע"ז אמר' אי תקפה מוציאים מידו כדאי' בריש ב"מ¹¹⁴ בשמעתת' דאי תקפה כהן מוציאים מידו ע"ש בתו' ¹¹⁵ דפסקו כן, ומקשי' מהא דפ' השואל ופ' בית כור גבי שוכר מרחץ מוקי שמואל הא דיחלוקו, דבא באמצע החדש אבל בסוף החדש כולה לשוכר, ומקשי' אמאי כולה לשוכר, הא מסקי' הכ' דאי תקפה כהן מוציאים, ומתריצי' שאני התם דנכנס בהתר, אבל הכא דלאו בהיתר תפס כ"א בספק, ולכך מוציאי', והמרדכי פ"ב דכתו' ¹¹⁶ ותוס' פ' השואל ¹¹⁷ מתריצי' שאני גבי בכור, דהכהן עצמו תפס מספק דלא ידע אם הוא בכור. ה"נ עובדא דידן, והתם תפס גוף הדבר שגולד בו הספק, מ"מ מוציאים, מכ"ש הכא שאין מועיל תפיסת ספק

ס ע י פ י ם

(כד) מי שיש לו תביעה על חבירו ותפס את שלו דמוציאין מידו מה שתפס ואפילו יש לו מינו אין מועיל כמו תקפה כהן.

116 סי' קמד.
117 ב"מ קב, ב ד"ה הוה.

113 ב"ב ל, ב.
114 ו, ב.
115 ד"ה פוטר.

בממון שלהם מחמת תביעות ספק וק"ל. וכל זה מיירי אפי' איכא מיגו, כגון דליכא עדים דתפס, דאל"כ אפי' תפס וטען ברי, מוציא' לאו כל החוטפים נאמנים, כדאיתא גבי נסכא דר' אבהו פ' חזקת הבתים¹¹⁸ ובשבועות פ' שבועות העדות¹¹⁹ ומה שמפרשי' גבי שנים החתומים על השטר כו' הא דאמר רב נחמן אוקי תרי להדי תרי ואוקי ממונא בחזקת מריה¹²⁰, ופרשי' י¹²¹ ואין נאמני' דקאמר לא [ד]מגבינ' בשטרא, אלא דלא מקרעינ' ליה, ואי תפס לא מפקינא מיניה, ומקשי' התו' ¹²² באלפס מ"ש מתקפה כהן דמוציאים, ומתרץ ר"י שאני התם גבי הבכור שהכהן עצמו תפס מספק כי אינו יודע אם הוא בכור אבל הכא גבי רב נחמן טען ברי מהני תפיסה, א"נ התם גבי רב נחמן מיירי שתפס קודם שבא הספק כלו' קודם שבאו העדים לפסול השטר וכן מתרצי' התו' בפ"ק בב"מ¹²³. ולפי כל הני שינויי', הכא בעובדא דידן, לא מהני תפיסה, וכה"ג טוב' איכא דתפיסה מספיקא לא מהני, בפ' עשרה יוחסין¹²⁴, גבי שתוקי דאי תפס מנכסי אביו מפקינן מיניה, משום דבשעת תפיסה היה ספק ושלא כדין תפס.

כל זה כתבתי כה) להוציא מלבו של יוסף לומר דטעה את"ל שהוא שלא לצורך, כגון אפי' אם יזכה יוסף בלא תביע' זו להחזיק בכל מה שהיה בידו על יד מיגו ממקום אחר. (וגם ספק זה אינה דומה לכל הני ספיקות דלעיל, וגרע טפי מטעם דפרישית וק"ל), מ"מ מוטל על כל דיין להדרי' הבעלי(ם) דינים, כדאי' בפ' מציאת האשה¹²⁵ גבי ההיא איתתא דאתא לקמיה דאמימר ותבעה עישור נכסי כו' ואמרו אחי אי הוי לי זווי הוינ' מסלקי' ליה בזווי ושתיק אמימר כו' ומוכת שם מדשתיק ש"מ דהדר ביה כו' ואיתא ע"ז¹²⁶, מכאן היה רגיל ר"ת כשהיה יושב בדין ואחד מבעלי דינים היה אומר לחבירו כך וכך אתה מתחייב לי כו' היה אומר ר"ת שקר אתה דובר שאם אין על הדיין לומר כך איך היה מוכיח כאן, דהדר ביה מדשתיק אמימר.

(סא) ומ"ש יוסף את רוזלן שהלוה לה לצורכה מעות ולצורך בנה שמואל בפרוטרוט בערך כ"ו זהר' ומעלה, וכן הן הסדר: ב"ז וחצי הלווה לה ליתן לגוי שווארץ בארט, והשיבה רוזלן אמת הדבר, שפערלין הלוה לה, אבל פערלין אמרה שרצת' לעכב בידה משל רוזלן עבור אות' מעו' טבעת אחת ויתר משכנות עבור (ב"ז) אות' ב"ז וחצי א"כ נפרע. אומר אני נשאל פי פערלין, אם הודה לדברי רוזלן מוטב, ואם לאו תשבע פערלין שלא נפרע לה אותה ב"ז וחצי, ולא לקחה משכנות כאשר טענה רוזלן, ויחזיק יוסף מן המעות אשר בידו ב"ז וחצי, בע"מ אם תפיסת יוסף אינ' מזיק ליתום, אבל אם מזיק תפיסתו ליתום, אז אין מועיל תפיסת יוסף בנכסי יתום מחמת תביעות שיש לו על רוזלן, כאשר אבאר לקמן. ואז אם יכולה רוזלן

סעיפים

כה) אם אחד מבעלי דינין טען שקר או חיובה שלא כדנא, מוטל על הדיין להדריכו ולומר לו אתה משקר, או אין הדין עמך.

118 ב"ב לג, ב. ולפנינו: ר' אבא.	122 שם ד"ה ואוקי. ועל תוס' אלפס ראה במפתח.
119 לב, ב.	123 ו, ב. 124 קידושין עה, א.
120 כתובות כ, א.	125 כתובות סט, א.
121 בד"ה ואוקי.	126 בתוס' שם ד"ה ואישתיק.

לישבע שנפרע לפערלין בודאי אותה ב"ז וחצי בטבעת ובשאר עניינים, ורצתה לישבע הרשות בידה, ואם אינה רוצה לישבע¹²⁶*, אינה צריכה פערלין לישבע שלא נפרע לה אותה ב"ז וחצי, אז חייב רוזלן לשלם אותן ב"ז וחצי.

(סב) יוסף אמר שרוזלן כתבה לו שיתן לשונלן ה' זהובים שהיא חייבת לו, והוא עשה שליחות והלווה לה אותה (ד') [ה'] זהו' (וחצי) ונתן אותה לשונלן. ורוזלן השיבה, האמת כתבה ליוסף שיקח משלה ה"ו, ויפרע לשונלן אבל אח' כך כתבה לי שונלן שיוסף ממאן מליתן לה, לכן היא עצמה נתנה לשונלן. אומר אני אם אמרה רוזלן שכתבה ליוסף שילווה לה ה"ו, ויוסף אמר שעשה שליחות' אע"ג דאמרה שונלן שלא נתן לה יוסף, מ"מ חייבת רוזלן לשלם, והוי דומה לחנווני על פנקסו החנווני אמר נתתי והפועל אומר לא לקחתי שניהם נשבעים ונוטלים מב"ה¹²⁷. אבל עתה שכתבה רוזלן ליוסף ליקח ה"ו משלה, ומעולם לא הוי דעתה שילווה לה הה"ו שיתן לשונלן, לכך אאת"ל שהו' כדברי יוסף שנתן לשונלן ה"ו, זה עשה שלא בציוויה ולא שליח דידה הוא, ואיהו דאפסיד אנפשיה, ובדין טענה רוזלן וכן הוא נמי תביע' יוסף מתחלה, ונכת' כן התביעה מפיו וז"ל ה"ו כתב' לו רוזלן ליקח משלה וליתן למ' שונלן כו' עכ"ל. א"כ מעצמו עשה מה שנתן (לרוזלן) [לשונלן], בזה לא יזיק לרוזלן, אע"ג דיוסף חוזר וטוען ואמר דל' הכתב שכתבה רוזלן לו, מוכח מתוך לשון הכתב שהו' ילווה לה הה' זהו' (משלה) [משלו], הא ליתא כדאית' בתשובת יוסף עצמו אשר השיב לרוזלן. וכן בכתב שונלן שכתבה לרוזלן מחמת הה' זהו', כאשר אבאר לקמן בא"ה, בתביעת יוסף שתבע שהלווה ל' זהו' לשמואל בפרעון המס ע"ש ותמצא באר הטיב, מ"מ צריך לשאל שונלן אם אמת שרוזלן נתנה לה הה' זהו', ואם שונלן מודה לה קם דינא כדפרי', (אף) [אך] אם שונלן אמרה שרוזלן לא נתב' לה הה' זהו', צריכה רוזלן לישבע שנתנ' לה.

(סג) יוסף אמר שאכל עמו שמואל ופיזר אצלו ג"ז, ורוזלן השיבה אין בידה נכסי שמואל, כי הוא מאבד הונו ויותר הרבה מן אשר לו, עד אשר איבד גם משלה ושל יתום, כאשר ידוע לכך אין עליה לפרוע מה שחייב שמואל, ויוסף אמר שרוצה להחזיק במעות אשר בידו ג"ז, כי באותו מעות אשר גבה היה גם נכסי שמואל.

(סד) וכן אמר יוסף שהוציא ב"ז וחצי, לשליחות מחמתו ומחמת קויפמן בשותפות, מחמת הערבות של משה מולהויז"ן, ובא לחלק קויפמן זהו' ורבי', והאריכו מאד ע"ז וגלאתי בו, ואקצר האי תביעה. וכן כל דבר המבואר בטענות אשר אמר יוסף שהוציא בחיי קויפמן, יש לו חלק לעצמן, ואלו הן: ח"ו פיזור מחמת שניהם כשרכב לפפנ"הם, והוי חלקו ד' זהו'. ו' זהו' הוציא מחמת שלוחים ללנד"א אחר שרכב קויפמן חוץ למדינה, והוי חלקו ג"ז. וכן בסוף הטענו' טען יוסף איך שרכב לאינגל שט"ט מחמתו ומתמ' קויפמן ופיזר ו' זהו' ותבע ג"ז חלקו. עוד תבע שרכב הנה אולמא ב"פ מחמתו ומחמת קויפמן שהזמין אותו מה"רע ופיזר י"א זהובים, ותבע חלקו שהוא ה"ז וחצי. ורוזלן השיבה על כל מה שאמר שהוציא בחיי קויפמן, אינה מאמינו בלא עדות או ראיה, וגם מוכח מתוך אומדנא דמוכח, דכל מה שהוציאו בשותפות נתן קויפמן חלקו במילוי או יותר, וא"כ לאו כל כמיניה לתפוס בנכסי

¹²⁶ בסוף התשובה כתוב: „ואם לא רצתה 127 שבועות מה, א. לישבע אז תשבע פערלן שלא נפרע“.

יתום אשר היה קטן בעת ההיא, ולטעון מה שירצה. דין זה אבאר לקמן אי מהני תפיס' לאחר מיתה.

(סה) וכן כל דבר שאמר יוסף שהוציא בציווי' רוזלן יש לו חילוק ג"כ בפני עצמו, ואלו הן (ה)[ב] "ז וחצי הנ"ל מחמת שוורץ בארט הנ"ל. וכן ב"ז אמר יוסף שהלוה לבנותיה כשהלכו הנה מחמת בקשת רוזלן, ע"ז אמרו שניהם יוסף ורוזלן, שרצו לברר, יוסף רוצה לברר שהוא כדבריו, ורוזלן רצתה לברר שהוא כדבריה. אם אשמע ברור אדון לפי הבירור, ואם לאו הוו דינא כמו שפסקתי לעיל, על ב"ז וחצי של שווארץ בארט, דישיבע יוסף ויחזיק בידו אם אינו מזיק ליתום כדפרי' לעיל וכדבעי' לפרושי לקמן אי"ה, אבל אם מזיק ליתום ורוזלן אמרה להד"ם, ולא ידעה מזה, יכולה לישיבע דלהד"ם הוא ופטורה. ואם לא רצתה לישיבע, אז ישבע יוסף ^{החזיק} שעשה בציוויה, ואז חייבת רוזלן לשלם לו אותו מעות. וכן הדין על כלם שאמר יוסף או פערלן שהוציא מעות בציוויה והיא כופרת ודבר הלמד מעניינ' הוא, לכך א"צ לבאר זה על כל אחת בפני עצמה. אך צריך דרישה וחקירה, על אלו ב"ז אשר אמר יוסף שהלוה אותה לבנותיה כשהלכו הנה אולמא, כי לפי הנראה אילו ב"ז הלא הן הב"ז אשר אמרה פערלן שהלוה לבנותיה (יא) כי פערלן כתבה שהלוה להן ב"ז, וכן נכתב לעיל וז"ל ומאותן י"ט זהו' נתנה ב"ז לשפרינצל ולסערלין כשהלכו הנה. ועתה נכתב בתביעת יוסף וז"ל ב"ז הלוה לבנותיה כשהלכו הנה אחר בקשתה עכ"ל. קשה להבין ולומר פערלן הלוה ב"ז ויוסף ב"ז, הלא כיס אחד ליוסף ולאשתו למה לא הלוה א' מהם כל ד"ז, ולפי דעתי כשישמע יוסף זה יחזור בו ויודה שטעה. ועוד קצת הוכחה דטעה בו דאין צריכין ד"ז לפיזור על הדרך עד הנה לאולמא לפי הנראה.

(סו) וכן גם תבע יוסף איך שהוצי' בציוויה ב"ז וחצי, להוציא כתב עדות מן העיצה, אם אין שם שום ברור ישבע יוסף להחזיק, אך על אלו ב"ז וחצי לבי מגמגם מאוד על יוסף, כי לפי מכתבו מוכח שלא נדר עבור זה רק חצי זהו', כדאי' בס"י כ"ה ¹²⁸ ליבר וריינט איך האב דער רב עירונית ור היישן פון דים בריבש וועגן דען מאיר פון גונדלוו"ין גאב פר איין חצי זהו' איין מזיגה אונ' שיקטן אורז בייא דיזם שליה כו' עכ"ל. מ"מ אשאל פי יוסף אם מישב הדבר ככונן מוטב, ואם לאו לא כשר הדבר בעיני.

(סז) וכן גם דינא הכי בטענה שאמר שהוצי' ב"ז וחצי בקטט יוזפ רומהילט.

(סח) ובענין מסים אשר אמר יוסף שהוציא, אם אמר שהוציאה בציוויה של רוזלן גם כך הדין.

(סט) וכן אשר טען יוסף שהוציא זהו' וחצי על שמחאל ושאר עניינים אם הוא בצווי' של רוזלן כך הדין, אבל אם אינה בצווייה של רוזלן רק הלוה לשמואל, הניח מעותיו על קרן צבי, כי לא מוטל על רוזלן או על היתום לפרוע מה שבזכו ואיכד שמחאל לפי הגר', כי קיבל כל חלקו כדפרי' ומ"מ צ"ע כדלעיל.

(ע) עוד תבע יוסף את רוזלן שהוציא מחמת הבית שהיה של שניהם בשותפות ד"ז והוי חלקה ב"ז. ועוד הוציא זהוב הגר לבדו צינ"ז שהוא חלקה חצי זהב הגר, ורוזלן השיב' שלא

128 = ידיד יקר, הבטחתי לרב עירונית, בגלל ולשלוח על ידי שליח זה. המכתב שנתן מאיר מאת גונדלוו"ין חצי זהוב ומזיגה

ידעה מזה, אינה מבורר זה אם נעשה הצוואה זו בחיי קויפמן או לאחר מותו, לכן צריך אני לחקור מתי נעשה אם נעשה בחיי קופמן או הוא בכלל שאר תביעות דלעיל, אשר תבע יוסף שחייב לו קופמן ודין א' להם, ואם נעשה לאחר מיתת קויפמן אז הוי הבית ברשות רוזלן אם אינו מזיק ליתום כאשר אבאר לקמן, או צריך דרישה וחקיר' באיו' ענין הוציא, ע"י אנשי' היודעי' שדרך להוציא בכה"ג על כך וכך זהו' הגר, אזי אם דברי יוסף מכוונים, וכן לפי הנראה אז מאחר שהוא שותף והוי כיורד ברשות, וכל מה שהוציאו או התעסק מוטל על שניהם, וישבע יוסף שהוציא אותם מעות לטובות שניהם, ויחזיק יוסף בידו יציאה זו מן המעות אשר בידו, אך מאחר דשבועת שותפי' הוא צריך להתחמיר כדפ"ל, וכאשר אסדר השבועה אי"ה אם אותן יציאה מזיק ליתום, אז לאו כל כמיניה לומר שהוציא על נכסי יתומים בלי מינוי אפטרופוס לא מאבי יתומים ולא מפי ב"ד ובלי התרת וידיעת ב"ד או רבותי', מ"מ צריך דרישה וחקירה אם בא ליתום טובה מחמת הוצאה זו והציל את הבית שהוא ממון היתום, נכון שלא יפסיד לכן צריך לתת לבעל העניין להעמיד על בוריו.

(עא) ויוסף תבע את רוזלן איך שמכר' בית בגונצבערק עבור י"ח זהו', וקבלה המעות ואותן מעות היו של ברוך חרש והוא עם אחיו יורשיו של אותו ברוך ותבע מרוזלן חלקו והשיב רוזלן להד"ם, אומר אני זה יש לכלול תוך שבועות רוזלן דלהד"ם הוא.

(עב) ואשר תבע יוסף רוזלן שאכלה עמו י"ב שבער' ורוזלן השיב' גם הוא אכל עמה כמה זימנין גם עשתה סעוד' לנשואין בנו כו', אמר אני תביעה זו אינה כלום דבאות' שעה היו באהבה יחד והוא דוד שלה, ובעלה קויפמן עמו שני בשני, מסתמא לא היה בדעתו כלל ליקח שום תשלום.

(עג) ואשר תבע יוסף מרוזלן איך שקנה לבני ביתה בוירד"א בציווי' אווזות ובשר וכן מספא בערך ד"ז. וכן איתא בפי' בכתב של רוזלן שכתבה ליוסף בסי' ל"ג, וז"ל¹²⁹ ליבר אונקיל קויף מיר נוד י' גענו דיא מוז איך נוד הון מיך נעמט וואונדר הושטו ניט בשר בשטילט וואו זולטן וויר עשין אונ' בויך מיר אום איין קוא כו' אונ' ליש דייך ניט פר דרישן דו דוא מיר אינש הויז אכשט וואו אוך דרף כו' עכ"ל. ורוזלן השיב', אע"ג דכתבה הכי, איפשר בני ביתי נתנו לו המעות, או שמא לא קנה מעולם, וכן לא כתב', שילוח לה המעו', וכן לא שמעה מבני ביתה שקנה לה יוסף דבר. אומר אני, גם זה ישבע יוסף שקנה לה הדברים הנ"ל בערך ד"ז, ויחזיק בידו אותה מעות שהוציא, מן המעות אשר בידו כדלעיל, אם אינה מזיק ליתום, אבל אם מזיק ליתום, צריכה רוזלן לישבע שבועה חמורה ובאיום גדול, שלא שמעה מביתה מעולם שיוסף הלוח להם את זה, או לא ידעה או שלא אמר לה יוסף את זה קודם לכן בהיותם באהב' יחד.

(עד) ואשר תבע יוסף, איך שפעם אחת שאלו העירוני' הלואה סך המעות ממנו, וקויפמן נתרצה להעירוני' שיקחו המעות בריבית, והם רוצים לפרוע הריבית, וכן עלה הריבית כ"ד זהו', וכשרצתה רוזלן לעקור, עכבו אותה העירו' בעבור חלקה י"ב זהו', אז בקשה אותו רוזלן להיות ערב בעבורה כל מה שתהא חייבת להעירוני' בעבור זה שרצתה ליתן להם.

129 = דוד יקר, קנה לי עוד עשרה אוזים, אותם נאכל ? וחפש עבורי פרה אחת כו', ואל ירע אני צריכה לקחת איתי, ואם לא הזמנת בשר, מה בעיניך שאתה מעיין לביתי מה שאני צריכה.

ואמר יוסף שעתה תבעו העירו' ממנו הכד"ז, ותובע מרוולן לסלקו מן ההיא תביע' נגד העירוניים, ורוולן השיב' להד"ם, שמעולם לא בקשה יוסף להיות ערב שלה, אכן יקותיאל נעשה ערב שלה כאשר נצחה במשפט בנורלינגן והותרו כל העיכובים שנעשו על נכסיה בוירד"א, בו בפעם מיאנו העירוניים להתיר העיכוב, באמרם שמא היא חייבה עדיין למקום מסים או שאר חיובים, וע"ז נעשה יקותיאל ערב שלה, כל מה שימצא שהיא חייבת למקום שרוצה לשלם. וערבו' זה יעמוד שנה, וכאשר רצתה רוולן להוליך מטלטלים שלה מווירד"א, חדשו העירוני' העיכוב, וע"ז נעשה גם בפעם ההיא אשת יקותיאל ערבה כדלעיל, אבל יוסף לא נעשה ערב שלה מעולם. אומר אני, גם זה יש לכלול תוך שבועת רוולן באר היטב בלי עו"מ, כאשר ביארתי לעיל, גבי הא דתבע יוסף שנעשה ערב בעבורה נגד בעלי חובו' אשר גבה שמואל. אם היתה רוולן בוירד"א, אז היה צריכה רוולן ליšבע לפני אותה עירוני' כאשר אמר יוסף שבקשה להיות ערב שלה, הכל כמו שמבואר לעיל.

(סג) ואשר הוא מבואר לעיל, שיוסף תבע ג' זהובים שנתן האכילה לשמואל, דרשתי על אותה אכילה באיזה זמן היה, ונודע לי באותה שעה עדיין קויפמן במדינ' חי קיים, ושלת בנו שמואל ללמוד, ובתחילה היה הנער בבית גיסת' מרים, ונתגלגל הדבר שבא הנער לבית יוסף כי הוא דודו, ואמרה רוולן שלא היה אצלו כ"כ זמן רב, ולא עלה על דעת יוסף לשאל ש"ד, מחמת אותו אכילה כאשר היה ברית כרותה ביניהם. ועתה שאל למפרע אותו יציא'. הנה גם אשאל את פי יוסף א"כ הוא הדברים, שקויפמן היה קיים והיה במדינה, אז מסתמא כל פיזורו של בנו היה מוטל על קויפמן לפרוע, כי שלח בנו הנה ולא הי' דעתו להטיל אותו על הציבור או על קרוביו, לכך הו' תביעה זו כמו שאר תביעו' אשר תבע יוסף שהוציא מחמת קויפמן. ואם הוא לאחר מיתת קויפמן, אז אם אמר יוסף שהכניסו לביתו בציווי רוולן והאכילו, ורוולן מכחישו, אז ישבע יוסף שהוא כדבריו, ויתזיק בידו הג' זהו' ממועות אשר בידו אם אינה מזיק ליתום, אבל אם מזיק ליתום לא יועיל תפיסתו לגרוע כח היתום, ונשבעת רוולן כדלעיל.

ועתה כז) באתי למידן בהאי דינא דתפיסה לאחר מיתה אי מהני, כיון דכבר נפלו נכסי קמי יתמי. תנן בפ' הכותב¹³⁰, מי שמת, והניח אשה וב"ח ויורשים, והיה לו פקדון או מלוה ביד אחרים, ר' טרפון אומר יתננה לכושל שבהם, ופרש"י אף על גב דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לא לב"ח ולא לכתובה, הכא כיון דלאו ברשותיהו מנחי, ס"ל ר' טרפון דמוציאי מן הלוח או מן שהפקדון אצלן, ונותנין לכתובה ולב"ח שנשתעבד להו מחיים. ר' עקיבא אומר, אין מרחמים בדין אלא יתננו ליורשי', שכלם צריכים שבועות. ופרש"י, יתננו ליורשים ולא מהני תפיסה, שכלם צריכים שבועה דאין נפרעים מנכסי יתומים אלא בשבועה, וכל זמן שלא נשבעי' אין להם רשות בהם, דאין אנו יודעים אם יש עליו כלו', הלכך משמת האב, זכו בהן היורשים וברשות' הם. ואח"כ תנן¹³⁰, הניח פירות תלושים מן הקרקע, כל הקודם

ס ע י פ י ם

כז) כ"ח שתפס בנכסי יתומים לאחר מיתת אביהם ולא מהני וחילוקים ע"ז ותשובת רש"י.

130 כתובות פד, א. ועיי"ש ברש"י בשינויים קלים.

בהן זכה, זכתה אשה יתר על כתובה, וב"ח יתר על חובו, המותר ר' טרפון אומר יתנו
לכושל שבהן, ר' עקיב' אומר אין מרחמין בדין כו'. פרש"י כל הקודם בהם זכה, קדמו יורשים
זכה, ואין מוציאי' מידם דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לא לב"ח ולא לכתובה. ופריך
בגמרא¹³¹, ור' עקיבא תפיסה לא מהני כלל, אמר רבא א"ר נחמן כשתפס מחיים, אבל לאחר
מיתה לא. וכתב האלפס¹³², הלכה כר' עקיבא דק"ל הלכה כר' עקיבא מחבירו, ואמרי' נמי
דון דייני כר' טרפון ואהדרי' ר"ל לעובד' מנייהו. אך האלפס כתב זהו מ"ה¹³³, בימיהם
דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לב"ח, אבל האידנא דמטלטלי דיתמי משתעבדי, גבי ב"ח
מנייהו בין תפס בין לא תפס עכ"ל האלפס. ודין זה לא צריך פנים, ומיירי בכה"ג דמי שיש
לו חוב גמור על ידי שטר בעדים או כה"ג, דשמת' ומת בשמת' או מוציאים ממטלטלי
דיתמי, האידנא אפי' בלא תפס כמו קרקע בימיהם. וכן נמי פשיטא בימיהם דאע"ג דלא
משתעבדי מטלטלי דיתמי, מ"מ מי שיש בידו מטלטלי דיתמי, ואמ' מחיים תפיסנה נאמן ע"י
מיגו, דמצי אומר לקוחים הם בידי, כדאמרי' ¹³¹, גבי ההוא בקרא דתורא דתפס תורא דיתמי
מנייהו ב"ח, ובקרא אמר לאחר מיתה תפס, וב"ח אמר מחיים תפיסנה, אתו לקמיה דרב
נחמן, א"ל אית לך סהדי דלאחר מיתה¹³⁴, א"ל לא, א"ל מיגו דיכול לומר לקוחים הם בידו
יכול לומר מחיים תפיסנה. ויש ללמוד מזה, ה"ה מי שיש בידו נכסי יתומים, ולא ידעינא
אי מחיים תפס אי לאחר מיתה, ואמר דתפס מחיים בהחוב שחייב להם אביהם, אע"ג דאין
להם ראייה דאביהם חייב לו, נאמן בשבוע' במיגו דאי בעי אומר להד"ם או החזרתי ליתומי',
אי הוי מטלטלים ולא שוי' ראה, או אפי' ראה, ולא א"ל אל תחזירו אלא בעדים, נאמן במיגו
לומר דאיבעי אומר לקוחים הם בידו, כאשר איתא במרדכי משום ראבי"ה פ' הכותב¹³⁵,
אבל מי שתפס לאחר מית' נכסי יתומים, ואין לו עדות או ראייה שאבי היתומים חייב לו גם
לא מצי למיטען מחיים תפיסנה, אלא ברור דלאחר מיתה תפס, זה אינו נאמן לומר דאבי
היתומים חייב לו, במיגו דאיבעי אומר החזרתי ליתומים, דכיון דתפס לאחר מיתה, או מיד
כשמת אביה' קמו הנכסי' בחזקת היתומים בכל מקום שהן כדפרישית לעיל על ר' עקיבא,
א"כ הוי הני נכסי כמו יתומים שקנו נכסים או שירשו נכסים לאחר מיתת אביהן, דהם לא
משתעבדי לב"ח, דלא מהני בההוא נכסי תפיס' לומר אביכם חייב לי, דהם לגבי האי חיובא
דאביהם כמו נכרי. ה"נ עובדא דידן, דאין ליוסף עדות או ראייה דקויפמן חייב לו, ואדרבא
יש גילויים איפכא כדבעינא לפרושי לקמן אי"ה, דגלוי וידוע דמה שתפס יוסף הוא זמן רב
אחר מיתת קויפמן, דכבר קמו הנכסים בחזקת היתומים. כי מתחילה נתמנו לאפטרופסים
שמואל בנה של רוזלן, וחתנה יוזפא רומהילט, וכל הנכסים היו בידם, עד שנתקלקלו השורה,
זה היה קרוב ונתרחק, וזה המיר בעו"ה. וע"י זה נתגלגל שבאו הנכסים ליד יוסף, לכן אין
ליוסף שום זכות לטעון על הנהו נכסים, שאביהם חייב לו ורוצה להחזיק בהם ע"י מיגו

תו"מ חלק א' סי' ע"ד שדן באריכות בדברי רבינו

131 שם עמוד ב.

אלה.

132 שם פ"ט (מב, ב). ועיין באריכות במשל"מ

133 לפנינו ברי"ף — מיהו הנ"מ. וכצ"ל.

הלכות מלוה ולוה פכ"א ה"א דברי מהר"א בן

134 עיי"ש בתוד"ה אית לך.

שנג"י שהביא דברי רבינו והמשל"מ עצמו בד"ה

135 כתובות סי' ריו.

ועל דברי דחה דעת רבינו מכל וכל, ברם כתב

שספרו של רבינו אינו בידו. ועיין בחקרי לב

כדפרישית, כיון שהנכסים באים ליד יוסף זמן רב אחר מיתת אביהם, וכבר היו הנכסים בחזקת היתומים, איתא ב' אלמנה גיווגית בתשו' רש"י¹³⁶, דלא מהני תפיסה בנכסי יתומים ומוציאים מיד המחזיק וז"ל פסק רש"י בתשו', דכל הנכסים שהניח המת הן בחזקת היתום בכל מקום שהן, ואינם משועבדים לא לכתובה ולא לב"ח, ואם תפס לכתובה או ב"ח מפקינ' מיניה, ויחזרו ליורשיו בלא שום טענה, ואין לדון עליהם עד שיהו בידו וברשותו כו', כי לעולם קודם שבועה אין להם רשות בנכסים לא במקרקעי ולא במטלטלי דהבא ליפרע כו', וחזקת המחזיק בה אינה חזקה כו' עכ"ל. וזה מיירי אפי' כשיש להם חוב גמור אלמנה מחמת כתובה, או ב"ח מחמת חובו. ואיתא נמי בפ' ג"פ במרדכי¹³⁷, אפי' מי שיש לו חוב גמור ידיעין שהיה חייב לו טענינ' ליתמי דילמא פרע אבוהון ופטורים משבועה וכן איתא בפ' הניזקין¹³⁸, וז"ל רא"ם אם אדם תובע את היתומי, אביהם היה חייב לו והם משיבי' להד"ם, או אין אנן יודעין, שאין להשביע' שבועת היסט, אפי' יתומים גדולים כו', וכיון שאין לו שטר או עדים שהודה בשעת מיתתו, או ציוה להם לפרוע אין מצוה להם בכה"ג לפרוע חובות אביהם וכו', והא דתנן בפ' הנשבעין שצריכים היתומים לישיבע' שלא פיקדנו אבא כו', היינו יתומים מן היתומים, כשיש להם שטר ובאים ליטול, אז הם נשבעים שלא פקדנו כו', וגובים מה שכתוב בשטר שלהם, אבל לישיבע' ליפטר לא מצונו שנשבעים כו' עכ"ל. וכן איתא פ' המוכר את הבית¹³⁹, שטר כיס היוצא על היתומים דנשבע וגובה מחצה, ופרשב"ם¹⁴⁰, ואידך חצייה נשבעים שבועת יורשים ופר"י דאין נר' לו, דהא שבועה זו לא מצונו בתלמוד לישיבע' כדי לפטור כ"א לגבות. מכ"ש הכא דאין ליוסף לא עדות ולא ראייה, ואדרבה יש גילוי' איפכא כי קופמן בעלה של רוזלן כאשר רצה לפרש ממנה לילך בשייר', וכאשר לא חזר בעו"ה, הפקיד על ביתו וכתב בכתב' ידו מה שחייב לו אחרי' וכה"ג צוואה, וכתוב בו שיוסף חייב לו. ועתה יוסף מהפך הדבר ואמר שקויפמן חייב לו כאשר טען. ובר מן דין כזו) לא מהני תפיסת יוסף כלל לטעון שקויפמן חייב לו ולהחזיק בידו מה שתפס, כי רוזלן נשבעת על כתובת' זמן רב קודם שבאו הנכסי' ליד יוסף, לפני ה"ה מהר"ר¹⁴¹ ר"ע נשבעת, ויש בידה אותה השבעת כתוב' אשר מבואר בה שהחזיק רוזלן בהנכסים להיות בידה עד שגבתה כל כתובת', והמותר יהיה ליורשים היתומים, וז"ל לכן החזקנוה לגבות כתובתה ותוספת מנכסי בעלה בכל מקום שהם וכו' עכ"ל. א"כ בכח ב"ד כל הנכסים בחזקת רוזלן בתורת משכון לגבות כתובתה ע"י זה נתמנו שמואל ויוחפא לגבות הנכסים ולפרוע רוזלן והמותר יהא ליתומים, וכאשר אירע הקללה אשר ביארנו ונסתלקו האפטורפסים, אז אח"כ באו הנכסים ליד יוסף, כאשר טען יוסף שרוזלן בקשו לגבו' וירד ברשות, א"כ מחמת

סעיפים

(כו) אשה שנשבעת על כתובתה ומחזיקים ב"ר בידה נכסי בעלה ואח"כ תפס אחד באותם נכסים מחמת החוב שחייב לו בעלה שמציאין מידו.

- 136 במרדכי כתובות סי' רנב. ומקור זה נעלם
 מעיני מהדיר תשובות רש"י סי' רי"א עיי"ש.
 137 עיין במרדכי שבועות סי' תשעט.
 138 גיטין סי' שצג. ולפנינו — הר"מ.
 139 ב"ב ע"ב. 140 ד"ה אמר רבא (עא, א).
 141 = מהר"ר ענשכין המוזכר בראש התשובה.

רוזלן ירד ומה יש לה עוד עסק עם בעלה ז"ל [ש]חייב לו, אפי' היה לו ביד יוסף שטר גמור על קויפמן כיון דכבר יצאו הנכסים מיד קויפמן ובאו ליד רוזלן כדפרי'. ומעתה הי"ז זהו' שיש ביד פערלין עדיין, גם אותה י"ז זהו' אין לו כח ליוסף לטעון עליה' להחזיקן מכת אותו חיובות שאמר שחייב לו קויפמן, אע"ג דהנהו מעות כאלו מופקדים ביד יוסף, כי כל המפקיד על דעת אשתו ובניו כו'¹⁴², מכ"ש המפקיד לאשה ע"ד בעלה הוא מפקיד, ומ"מ לא מצי יוסף להחזיק אותו מעות בחיובו של קויפמן, כי אחר ששלח' פערלין בו יד, נעשה הלואה גבה, או אפי' לא שלחה בו יד הוי פקדון גבה, ולכך מיד כשמת קויפמן נפלו הנכסים קמי יתמי, וזכו בהן בכל מקום שהוא נכסי אביהם, ולא מצי יוסף לר' מחיים תפיסנה להיות בידי תורת משכון, ויהא נאמן לטעון עליהם במיגו, דהא יוסף טען על אותה י"ז זהו' שהם של שמואל, ורוזלן נתנה לשמואל כאשר מבואר בהטענו' והיה סובר שרצה לזכר' בהן מכת הפקר, הרי הודה בעצמו שלא תפס אותו להיות בידו תורת משכון, אבל אי היה חכם הוה מצי למיטען הכי על הני י"ז זהו' דתפס והוי טענתו טענה, כדאיתא¹⁴³ בההיא איתתא, דאפקידו גבה מלוגה דשטרא, אתו יורשים ותבעו לה מינה, אמרה מחיים תפיסנה פי' בתורת משכון, אתו לקמיה דרב נחמן א"ל (אי) אית לך סהדי דתבעי' מינך בחיי' ולא יהיבתינ' ניהלי' אמרה ליה לא, אם כן הוי תפיסה דלאחר מיתה ולא כלום היא וכו', ופרש"י וז"ל תפיסה לאחר מיתה שכל זמן שהיה חי היה פקדון בידך והוי הן כמי שמונחין ברשותו כו' עכ"ל. וכתב האלפס¹⁴⁴, וז"ל ומסתבר' לן דהא דמצרכא רב נחמן לאתויי סהדי דבחייה תפסה לה, במלוגא דשטרא בלחודיה הוא דדייני הכי, ולא גמרי' מינ' למידי אחרינ' משום דמלוגא דשטרא לא יכלה למימר לקוחים הם בידי, דאמרי' אחוי שטרך דק"ל אין אותיות נקנות במסירה, הלכך צריכנא עדים דתבעינהו מחיים ולא יהבינן ניהליה, אבל מידי אחרינ' יכול לומר לקוחים הן בידי, מהימן כי אמר מחיים תפיסנה עכ"ל. הרי ש"מ דמצי למיטען מחיים תפיסנא, אבל עתה מודה דלא תפסי מחיים תורת משכון, בטלה זכותו בזה שרוצה לתפסם לאחר מיתה משום חיובה של קויפמן.

ועתה באתי לפ' אי מהני תפיסת יוסף בהנהו נכסים מחמת תביעות שיש לו על רוזלן, באמרו שהוציא(ה) בציווי רוזלן או לצרכה ולצורך בני בית, אומר אני כאשר החזיקו הב"ד (בין) הנכסים ובחזקת רוזלן לגבות כתובתה מן הנכסי', והמותר יהיה בחזקת של היתומים (ועיין בדבר וצריך דרישה וחקירה), זה גלוי וידוע בשעת שהחזיקו הב"ד הנכסים בחזקת רוזלן להיות אפוטיקי שלה, באותה שעה היה לה מותר נכסים השייכים ליתומים, ואם נתמעטו הנכסים שלא נשאר בכל הנכסים רק כדי כתובתה ממה שגבתה ומה שעתיד לגבות אשר עומד עדיין, אז חזינן דכל הנכסים של רוזלן הם. ואין ליתומים חלק בהן, א"כ כל מה שתפס יוסף אחר שנסתלקו האפטרופסי', תפס בשל נכסי רוזלן ולכך מצי יוסף לטעון עד כדי דמיהם, שהוציא אותה מעות לצורך רוזלן ובציוויה, במיגו דהחזרתי לך כאשר בארתי, אבל אם כבר גבתה רוזלן כל כתובתה, או אפילו אם עדיין לא גבתה, רק יש שם מותר נכסים השייך ליתום, אז לא מועיל תפיסת יוסף לתפוס נכסי יתומים מחמת תביעות שיש לו על רוזלן,

142 ב"מ לו, א.

143 כתובות פה, א.

144 שם פ"ט (מג, א).

אלא יתבע רוזלן בדין, ויתן ליתום את שלו, ולא מצי יוסף לאמור מאחר דהנכסים הם אפותיקי של רוזלן, לכך מהני תפיסתו כאילו תפס בנכסי רוזלן, ולכך רוזלן יפחות אותה תפיסה מגביית כתובה, וינכה לה מכתובתה, ומעתה אינו מזיק ליתום תפיסתו. ז"א, דכיון שהנכסים בחזקת רוזלן לגבות כתובתה, מצי אמרה שרצתה לגבות כתובתה ממה שבידה וברשות' בכח ב"ד, ולא כל כמיני' דיוסף לו' שהיא חייב' לו ולתפוס כדי להוציא מידה מה שבחזקתה, ולכך לא מהני תפיסת יוסף להחזיק בידו מחמת תביעת רוזלן, וע"ז צ"ע איך יתברר ויתלבן אם רוזלן גבתה כל כתובתה, או אם יש מותר נכסים עדיין על כתובתה.

(עד) אך מ"מ מה שהוציא יוסף מחמת הנכסים להצילו כשנתעכבו ע"י הגלח, כגון יציאותיו אשר אמר אשר רכב שמה, ואשר הוציא שחדים בערך כ' זהו, וכן אשר צריך לפדות הכתוב פסק דין של משפט וכה"ג, אותה יציא' יחזיק בידו, באופן אשר ביארתי לעיל. ואם יהיה יותר יציאו' או חלוקים, שרוצה יוסף לומר שגם אותה יציא' נוגע בהאי ענין, ורוזלן אמרה אינה נוגעת בהאי ענין, אז כשיוודע לי הדבר אז אדון לפי הדברים אשר אשמע בעת ההיא אי"ה.

(עז) וכאשר תבע יוסף מחמת אשתו פערלין, איך שאמרה לרוזלן שלא רצת' להניח להוליד אותה מטלטלים שלה מוירד"א, אלא רצתה להחזיק' בוירד"א מחמת התביעות שיש לבעלה עליה, ואז השיבה רוזלן לפערלן שתניח להוליד את שלה מוירד"א, ויהיה לה בכל אותה נכסים בחזקת משכון כמו עתה, ורוזלן השיבה דדיבור זה להד"ם, אומר אני אע"ג דפטומי מילי הוא זה ולא כלום הוא, מ"מ יש לכלול בשבועת רוזלן דלהד"ם הוא, מטעם אשר עמדי. (עז) ואשר תבע יוסף מרוזלן, שהלוה לה ל' זהו למס ולא היה לו בידו ולא אשתו שום משכנות, רק אח"כ גובה אותה מעות מן החובות אשר עתה בידו, ורוצה להחזיק מחמת הל' זהו. ואמר כאשר עקר שמואל מוירד"א לנורלינג"ן, אמר שמואל שפרע כל המס להעירוני, וכאשר הלך לו שלחו העירוני' אחר יוסף ותבעו ממנו המס ל"ן, ואז הוא שלח אחר שמואל שיבא ויפרע המס וכאשר בא שמואל, לא היה לו מעות, לכן הלווה לו ל' זהו. ורוזלן השיבה שהיו בידו משכנות עבור הל' זהו, ואותה משכנו' נפדו, ותדע שכן הוא שהרי יוסף לא הזכיר אותה תביעה קדם לכן, והוא דבר חשוב, וכבר תבע דברי קלים, רק אח"כ בא ונמלך בתביעה זו וכו', וכן אמרה שהחזק כפרן, כי רצתה להראות בכתיבת ידו שהיה בידו משכנות. אומר אני האי דינא כח) צריך דרישה וחקירה, כדתנן ¹⁴⁵ פרק אחד דיני ממונות כו', בדרישה ובחקירה ופריך בגמרא עלה כו'. ומשני ¹⁴⁶ רב פפא כאן בדין מרומה כאן בדין שאינו מרומה. אע"ג דאיתא שם במרדכי ¹⁴⁷, דכתב מהר"ם וז"ל דוקא היכא דהנתבע טוען טענת רמאות אז צריך דרישה וחקירה, אבל היכא דהתובע טוען רמאות לא ישתדל הדיין בדין זה, וכן היה עושה מהר"ם הלכ' למעש'. מ"מ הכא שיש לכל א' תביעות על חברו, ורוצה להחזיק יוסף כל מה שבידו האי תובע נתבע הוא ¹⁴⁷, לכן צריך האי דינא דרישה וחקירה. וכמה תמהונות אית ליה על תביעה זו, חדא שטען וז"ל כשעקר שמואל מוירד' לנורלינגן אמר לו

סעיפים

כה) דין מרומה צריך דרישה וחקירה וחילוק בין תובע לנתבע.

147 שם סי' תש"י.

145 סנהדרין לב, א.

147* הובא בכנה"ג חו"מ סי' ט"ו בהגה"ס אות ט'.

146 שם עמוד ב.

שמואל שנפרעו כל המסים, ע"ז יש תמהון גדול שהאמין לשמואל, אפי' אם היה שמואל בו בפעם אדם כשר והגון היה לו לומר לשמואל, לך עמי לפני העירונים ואשמע דבר זה מהן כדי שימחלו עלי ויפטרוני מן המעות, או היה לו ליוסף לילך אצלם ולשואל את פיהם אם הוא פטור מערבותו, כי דרך עולם מי שהוא ערב בדבר אינה משגיח באחריו אם אמר לו פטור אתה, עד שישמע מפי המלוה, מכ"ש הכא שהיה לשמואל עסקיו רעים שלא היה ליה להאמינו. ועוד טען שלא היה לו משכנות מעולם, ונמצא בכתיבת יד יוסף בסי' ט', שהיה לו משכנות עבור ל' זהו' וז"ל¹⁴⁸ שפרינץ הוט לעכט פור ל' זהו' משכנות מיינר פלוגית געבן דא ריכט מאן לייכט איין מס מיט אויז כו' עכ"ל. ש"מ דהיה לו משכנות עבור ל' זהו', ולא כמו שטען, וקשה לומר דשכת, כי מעשה רב ולא שייך לשכוח בקל. וכן מוכח בתשובת רוזן ליוסף בסי' ח', שהוא שאל ממנה משכנות והתעסק בדבר הזה להכריח ליתן לו משכנו', לכן קשה לומר דשכת, וז"ל¹⁴⁹ ליבר אונקיל פון די מסים וועגן וויל מיינ זון שמואל שיר היים קומן מזו איד דען איד משכנות געבן זו מוז אוכש טון כו' עכ"ל. ואע"ג דמשמע מתוך לשון הכתב של יוסף בסי' ט' דאין לו משכנות די סיפוקו עם הגי משכנות עבור הל' זהו', מ"מ משמ' בכתב שמואל איפכא בסי' י' וז"ל¹⁵⁰, פון דער מסים וועגן, האט שפרינץ פערלין משכנות מוזן איין ליגן פיר וויא פיל די הוט אונ' מיינ אונקל ערב פר דיד גיווארדן אונ' דיא היישן ד' מסים אונ דענוכט זאלין זיא דיד פאר אן גירייפין די עירונ' אונ' וואז צו רינט דו זול פערלן געבן אזו איז ער ערב גיווארין עכ"ל. משמע מזה שלקחה משכנות די, אע"ג דדברי שמואל אינם מזיקים ליוסף, מ"מ הוכחה קצת הוא. וגם אם דברי שמואל אמיתים, אז צ"ל דהני משכנות היו מונחים ביד יוסף, עד שנפרע כל המסים, כי יוסף לא היה ערב רק מה שנפחת לעירונים מנכסי רוזן אז יוסף ערב למלאו הפחת. לכן קשה ליוסף ליישב הדבר לאמר דתחילת העניין שנתנה שפרינץ המשכנות ואותן המשכנות נפדו ונותן למס תחילה, ואח"כ הלוח עוד ל' זהו' בסוף לפריעת המס בלי משכנות, ואותה ל' זהו' תובע הוא עתה, כי אם דברי שמואל אמת, אז לא היה יוסף ערב רק מה שנפח' מנכסי רוזן, א"כ צ"ל דאלו משכנות היו מונחים עד סוף פי' פרעון המס, אם רצה לומר היה משכנות בידו מכל מקום אחר כך (האמור) [החזיר] להם ונתן להם המשכונ', זהו שינויי דחיק', מעיקר' מאי סבר ולבסוף מאי סבר. ועוד נמצ' כתוב בכתב רוזן ליוסף בסי' כ"ב אחר שהמי' שמואל ונתעכב הממון ע"י הגלח, והי' הממון הכל בספק, מ"מ אית' באות' כתב שכתבה לבת יוסף להנערה שורלין ליתן ה"ז לשונלין, ואותו כתב משמע ליתן משל רוזן, ומעתה אם היתה רוזן חייבת ליוסף עוד ל' זהו', והיה בידו מעות של רוזן או ביד בתו, למה לא לקח אותה מעות בפרעון הל' זהו', הלא כל הממון היה תלוי בספק ספיקא, וז"ל¹⁵¹ וויש ליבה שורלן

נעשה ערב עבורך והם תובעים המיסים ולפי זה העירונים יתפטו ממך תחלה, ומה שנפחת צריכה פערלן לתת.

151 = דעי שרלין היקרה, אם לא נתת לשונליין שום כסף בעבורי, אז תני לה עכשיו ה' זהובים עבורי.

148 = שפרינץ נתנה משכנות עבור ל' זהובים לאשתי, בזה קל להסדיר מס.

149 = דוד יקר, בגלל המיסים רוצה בני שמואל לבא בקרוב הביתה, אם גם אני צריכה לתת משכונות, אז אני צריכה לעשות זאת.

150 = בגלל המסים נאלצה שפרינץ למסור לפערלן משכונות בעד כמה שהיא שומרת ודודי

הושטו גר שונליין קיין געלט געבן פון מיינן וועגן זו גיב איר איצונט ה' זהו' פון מיינן וויגן עכ"ל, זה משמע שתקחי ממצעות שלה, מדכתבה לשון ציווי וז"ל *151 דא גיב איר כו', דאם לא היה לה מעות היה הלשון הזה טעות לגמרי, דמה שייך לצוואת לה ליתן, תאמר לא רצתה שורלין, או אין לה מעות, היה לה לרוזלן לכתוב *152 לייך מיר ה' זהו' או ה"ל למיכתב הייש מיר דיין עטי ליינען כו' וכה"ג אבל עתה לשון הכתב משמע ליתן לה משלה. וכן יוסף עצמו תבע ה"ה זהו' מחמת שרוזלן בקשו ליתן לשונלין משלה, וז"ל ה' זהו' כתבה לו רוזלן ליקח משלה וליתן למר' שונלן כו', ושמואל לקח כל מעות של רוזלן, והלוה לה יוסף עכ"ל. וא"כ כשהיא חייבת לו ל' זהו', אז כל מה שביד יוסף הם בשלו בפרעון הל' זהו', ולא היה ביד יוסף משלה מאומה, אע"ג דחזר וסתר דבריו הראשונים, וטען שלשון הכתב של רוזלן משמע שלווה לה משלו, וז"ל ויוסף אמר לפי משמעות הכתב שכתב לו רוזלן, מוכח שהוא ילוה לה משלו לפרוע לשונלין עכ"ל. ז"א, דמתשובת יוסף עצמו בכתב אשר השיב לרוזלן מוכח שהוא עצמו הבין הכתב של רוזלן שיתן לשונלן ה"ה זהו' משלה, והוא בסי' כ"ג וז"ל *153 פון דער ה' זהו' די איך שונלין זול געבן איך וואלט גערן אומדום רעכט טון שפרינץ שרייבט מיר עש זויא אלז איר וז"ל עכ"ל. וכן מוכח מכתב שונלין אשר כתבה לרוזלן בסי' כ"ד וז"ל *154 וויש ליבר רוזלן דז מיר יוסף, דיא ה' זהו' גיט געבן וויל ווען ער שפריכט ער בורכט ער טון אונ' רעכט דראן אבר ווען דוא אים פאר שפריכטשט וואז ער שאדין נעם פון דער ה' זהו' וועגן דז ואלשטו אויז ריכטן זו מיינע איך ער טוא עז עכ"ל. ש"מ דהל' זהו' פרוע ואדרב' היו בידו מעות השייכים לרוזלן, ואאת"ל שהוא כדברי יוסף, איהו דאפסי' אנפשיה שהאמין לשמואל, והניח לילך לדרכו עם גופו וממונו, ולא שאל ממנו משכונות כאשר עשה בתחילה. וגם אח"כ כתב שמואל לבת יוסף הג"ל, שרוצה לעשות חילוף מחמת המצות שבידו וז"ל *155 לרש מיך ווישן אוב די לעפלערין דז דינגליכט הוט געבן עכ"ל. זהו גם משמע שהיו מעות ביד שונליין. וגם המטלטלים שהיו לפני הסרסרות צוה לקח לפני הסרסרו' למה הוציא אותה מידו אם הלוה ל'ו לשמואל, אך יש לתרץ וק"ל. לכן כאשר פסקתי לעיל שלא מועיל תפיסת יוסף לתפוס בנכסי יתום מחמת תפיסות שיש לו על רוזלן אם יש שם מותר נכסי על פרעון כתובה כדפרישית, א"כ ה"נ דינא הכי אם יש שם מותר נכסים, אין תפיסתו מועיל נגד היתום כלום. אפי' אם היה תביעתו בדינא בלי הפגת טעם, ולית דין צריך פנים. אך אם אין שם מותר על כל כתובתה והתביעות מחזרת על רוזלן, אז צריך דרישה וחקירה מכל הגי טעמי' אדרוש ואחקור אחר הדבר להעמידו על בוריו ואמיתתו לברר וללבן הדבר כשמלה חדשה. אך פליאה נשגבה על יוסף, שטען בודאי שלא היה לו מעולם משכונות עבור המסים ונשבע על זה, ולשכות הדבר כזה ולא כשר הדבר בעיני, כי קבלו עליהם שלא לטעון רק אמת ולא שום רמאות, הגם אם יש לו שינויים דחיקים,

*151 = אז תני לה וכו'.

לי את ה' הזהובים, כי הוא אומר שבזה יעשה לה עוול, אבל אם תבטיחי לו, שתשלמי כל נזק שיגיע לו בגלל ה' הזהובים אלה, אז לדעתי יעשה זאת.

152 = הלויני ה' זהובים או הו"ל למיכתב אמרי לאביך להלוות לי.

155 = הודע לי, אם הסרסורית נתנה את המשכונות.

153 = בדבר ה' הזהובים שעלי לתת לשונלין, הייתי עושה עוול, שפרינץ כותבת לי שהכל שלה.

154 = דעי, רוזלן היקרה, שיוסף לא רוצה לתת

עז"נ ויראת כי הדבר מסור ללב הוא. גם מוטל על כל דיין לדקדק ולדון שיצא הדין בלי עיקול ועיכוב לפי התואר והענין, ומ"מ לא תנק' רוזן משבועה, וצריכה לישבע שאינה יודעת מאילו ל"ז, ושלא שמעה מעולם לא מבנה, ולא מיוסף או מאשתו בהיות' באהבה יחד שהלווה לה אלו ל"ז.

ומה שטענו זע"ז כפ' כמה פעמים, ואמר אחד מבעלי דינו על חבירו אות' שכנגדו הוא כפרן ואין להאמינו עוד, בזה יש כמה צדדים שא"צ להשיב על דבריה, כי בדבר קל כשאחד חוזר וטוען ומשנ' דיבורו, או אם ימצא קצת משמעות בכתב' שיש להם שהוא כנגד טענותו, מיד קפץ האחד ואמר על חבירו שהוא הוחזק כפרן ואין להאמינו עוד על שבועתו וכה"ג, אע"ג דהוי ליישב בכמה פעמים, לכן א"צ להתווכח על כל אותה דברים, וכן נמי בלאו הכי, כמה חילוקים יש בכפרן דאפילו אם אדם נעשה כפרן בתביעה אחת, משום הכי אינו כפרן שלא להאמינו על שאר דברים, כדאיתא בפ"ק דב"ב במרדכי¹⁵⁶ וז"ל, הוחזק כפרן ודוקא הוחזק כפרן בגוף התביעה, כי ההיא איצטליא דמילתא¹⁵⁷ כו' דרבי שבתאי בר' דרבי מרינוס כתב איצטליא דמלתא לכלת' בכתובה, וקבל עליה (וכתב בכתובתה) ואירכס כתובת', ואמר להד"ם, אתי לקמיה דר' חייא אתי סהדי ביה וכו', א"ל ר' חייא זיל הב לה, הדר אמר פרעתי א"ל ר' חייא הוחזק כפרן לאותו ממון זיל שלים, אבל הוחזק כפרן בשאר טענות, דומה לההוא דמס' שבועות¹⁵⁸ דכל מילי דכדי לא דכירי אינשי. אבל התו' פי' הוחזק כפרן, ולא מצי לתקן דבריו הראשונים ולומר מה שאמרתי אין לך בידי כלום לפי שפרעתי, דהא ק"ל¹⁵⁹ כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי, הלכך הוחזק כפרן לאותו ממון ואינו נאמן לשבע עוד על אותו ממון, ל"ש הוחזק כפרן קודם שבועה ל"ש הוחזק כפרן לאחר שבוע' ושכנגדו נשבע ונוטל עכ"ל. ומאחר דמירק בדינא כל האומר לא לויתי כו' אמינא הא דפסקתי לעיל אם נמצא שתפיס' יוסף הוא תפס בשל יתום ולא מועקל תפיסתו בנכסי יתום משום תביע' רוזן, כיון דיוסף תבע פיזורו שרכב אליה הנה אולמ"א מחמת בקשת', ורוזן השיבה שלא בקשו לבא רק פעם אחת וגם אותו פעם לא ידעה שבקשו לבא רק כתבה שיהא רצונה שהיה אצלה, א"כ דומה לזה דכל האומר לא לויתי כו', כי מאחר שאמרה שלא שלחה אחריו, א"כ לא פרע' לו פיזורו, ונמצא בכתביה ב"פ ששלחה בסי' ה' איתא וז"ל¹⁶⁰ ליבר אונקל דו דו ניט לושט אונ' קומשט הער ווען איך וויל ניכש אן דרך טון כו' עכ"ל. וכן איתא בסי' ט'¹⁶¹ דרום ליבר אונקל וויל איך דרך ביטן דו קומשט ווען עש דרך גוט דוכט זיין הער צו קומן דו דוא מיט אים קעמשט זו וויל איך מהר"י מרגלית צו דיר נעמן

סעיפים

(כט) מי שנעשה כפרן בטענתו אינו נאמן עוד על אותה תביעה.

- 156 לא מצאתי. והביאו בכנה"ג חו"מ סי' ע"ט
בהגה"ט אות כ"ה. ועיין במרדכי ב"מ סי' רמ"ט,
ובמהר"ם כתובות סי' רל"א ובתשוב' מב"ב ד"פ
סי' תרפ"ב.
157 ב"מ יז, א. 158 צ"ל : סנהדרין כט, ב.
159 רמב"ם פ"ו מטוען ונטען ה"ג.
160 = דוד יקר, שאינך מניח ובא הנה אם אינני
רוצה לעשות כלום בלעדך.
161 = לכן דוד יקר אני רוצה לבקש ממך
שתבוא, אם נראה לך טוב לבא לכאן שתבוא אתו
אצרי את ר"י מרגלית אליך, ואם אינך רוצה
לעשות זאת בחינם אתן לך כהוגן וכישר.

או ווילטו ע"ש גיט אום זונשט טון זו וויל איך דיר געבן וואו גלייך אונ' בילך אישט. ושמעתי מפיה שבא יוסף עם העגל איר עניקל. ואם מודה רוזלן שבא גם עם בתו מירלן או חייב' לשלם לו פיזורו אותה ב"פ, ויעשו כאשר בארתי לעיל שיקח כל אחד בעל בית בכאן אולמא, והם יעריכו כמה דמי פיזורו יעלה ע"ז לפי אומד הדע' במילוי לפי עת ההיא, ומסתמ' לא פליגי בזה אם בא יוסף עם מירלן אם לאו, כי מילתא דעדיין ידוע ועביד לגלויי, אכן אם אי אפשר ואמרה רוזלן שלא בא בו בפעם באותו ענין, אז צריכה לשבע ע"ז שלא בא אליה באותו ענין, ויש לכלול זה תוך שאר שבועות שצריכה לעשות. וכן פליאה גדולה על רוזלן שטוענת שלא ידעה אם שלחה אחריו, ולשכות הדבר כזה ולא כשר הדבר בעיני, כי קבלו עליה' שלא לטעון רק האמת, ולא שום רמאות, ועז"נ ויראת כו' כי הדבר מסור ללב הוא.

(עח) ואם בא הדבר לידי קטט, והתעסק יוסף באותו קטט ועמד בצידה, אז צריכה רוזלן לשלם לו שכר טורח לפי העניין כאשר כתבה, וז"ל ¹⁶² ווילטו עז גיט אום זונשט טון כו' עכ"ל והשכר יהיה לפי הענין והאריכות הקטט. ואם אמרה רוזלן, שלא בא לידי קטט ונתפשר קודם לכן, ויוסף אמר שבא לידי קטט וע"י זה שהוא עמד בצידה נתפשר וכה"ג, אז נשבעת רוזלן שהוא כדבריה ופטורה, ויש לכלול זה תוך שבועת(ו). ואם צריכה רוזלן ליתן לו שכר, יש לכלול תוך שבוע' יוסף שע"מ לקבל פרס עמד בצידה, כאשר כתבה לו רוזלן ולא היה בדעתו לעשות בחנם.

הנה בארתי כל דבר במקומו באריכו' ובראיות במקצת, ועתה אבא לבאר בכללות דרך קצרה כדי שירוץ בו הקורא, כללי ופרטי הכל יחד, וכן אסדר השבועות הצריכים לעשות כל א' וא', ועד היכא מגעת תפיסת יוסף להיות מוחזק ע"י מיגו להחזיק לזכות בו, וכן מהו חייבת לו רוזלן לשלם וכל היוצא מכל הא דלעיל.

וכן הוא, מאחר דמקצת תביעת רוזלן על יוסף מחמת שותפות כדלעיל, וצריך יוסף לישבע על אותה תביעת, לכן צריך לישבע שבוע' חמורה בנק"ח כעין של תורה, וכן יש שבועות שצריך לעשות מחמת שהוא תפוס במה שבידו, וע"י אותו תפיסה יהיה נאמן לטעון מה שטען להחזיק מה שבידו, ולולי התפיס' היה רוזלן נאמנות בשבועה וליפטר, ע"ז נמי צריך לעשות שבועה בנק"ח, כדין כל הנשבעין ונוטלין. ושאר ענייני שבוע' וקבלות שיש לו לעשות, יכללם תוך אילו שבוע' ויעשה אותה בב"ה ביום הכניסה בב' או בה' אחר קריאת התורה ¹⁶³.

ועתה אתחיל לבארם פסק בכללות, (א) מחמת החוב יורג לויפ', צריך יוסף לישבע הנ"ל בלי עז"מ ע"ד רבים, שעשה טובת רוזלן והיתר' בכל יכולתו, ולא קיבל מן החוב רק י"ג זהו' וחצי, גם ישאלו הגוי כמה מעות נתן ליוסף, וישביענו הגוי שיאמר האמת, ואם מודה הגוי לדברי יוסף הרי טוב, ואם לאו, צריך יוסף לומר לגוי שהוא משקר או שכח או טעה כו', הכל כמו שביארתי לעיל.

162 = ואם אינך רוצה לעשות זאת בחנם כו'. ברמ"א. ובתשובת רבינו לקמן סי' ע"ט. ועיין
163 עיין בטור חו"מ סי' א' (ב, א) ושם בחידושי בשו"ת מהרי"ו סי' קס"ז וסי' ל"ב. ובשו"ת מהרי"ל
הגהות אות ו'. ובשו"ע חו"מ סי' פ"ז סעיף י"ז החדשות סי' קעד (עמ' רנג).

(ב) ומחמת החוב מערטין מאיר¹⁶⁴ מוכח מתוך הכתבים שלא היה רצון רוזלן החשבון, ומ"מ אשמע תשובת יוסף ואפי' אם מתרץ הדבר ומ"מ יש ספק שמא קיבל יותר מ"ב זהו' מן הגוי, אז צריך יוסף לישיבע שעשה הטוב בכל יכלתו לטובת היתום ורוזלן, ולא קיבל רק י"ב זהו', ואם יכולה רוזלן להוציא אותם י"ב זהו' עדיין מן הגוי, אז בטל מיגו שלו, וצריך ליתן לה יב"ז מיד או היא תתבעי מן הגוי הי"ב זהו', ואפי' אם לא יכול לתרץ או לא יכול לישיב מ"מ א"צ לשלם מטעם דפרישי'.

(ג) ומה שאמרה רוזלן שרצת' לתבוע מות' הריבי' מן הגוי, אומר אני אם זה גורם היזק ליוסף אז נראה דצריכה לעשות לפנים משורת הדין.

(ד) ומ"ש יוסף שאין בידו כ"א י"א זהו' וחצי, ואיפשר החצי זהו' הוציא על החוב, זה צריך לישיבע יוסף שהוצי' החצי זהו' על החוב, או ישלם אותו ט"ו ג[דולים].

(ה) מחמת החוב לינהרט ואילק צריך יוסף לישיבע שלא קבל רק ו"ו, אך אם דברי הגוי מכחי' את יוסף ואמ' שנתן לו (זא"ז) [יא"ז], צריך נמי יוסף לומר בפני הגוי שהוא משקר כדפ"ל.

(ו) וכן מחמת החוב שטעפנט צריך לישיבע שלא קבל רק ו"ו ועשה טובתו בכל יכולתו, ואם הגוי מכחישו צ"ל לפני הגוי כו' כדפרישי'.

(ז) ומתמ' החוב וינשטלוד¹⁶⁵ צריך יוסף לישיבע שלא קיבל רק ב"ז והכל בלי עו"מ ע"ד רבים.

(ח) ומחמת הקוט משי ישיבע יוסף שהוציא ג"ז לצורך העניין, ושלא מכרו רק עבור ל"ב זהו'.

(י) ומחמת הה' שריוני' שהיו בבית אמר' רוזלן שרצתה לברר שהחד(א)ת פערלין שמכרה שנים, אשמע הברור. הגם אם ליכא ברור, צריך יוסף לישיבע שלא באו לידו, ולא נתן לו שמואל אותה שריוני' למכור בלי עו"מ.

(יא) ומחמת היט"ז שהם ביד פערלין, רוצה יוסף לזכות בו מטעם הפקר. אינה טענה, והמעות הם של רוזלן או היתום, אך מה שרוצ' להחזיק בו מחמת החיוב' שחייבת לו רוזלן, זה אבאר לקמן אי"ה.

(יב) ומחמת החוב ויטרין שהוא של שניהם בשותפות, צריך להוציא השטר חוב לחזקת שניהם, לתבוע החוב, אך הה' זהו' שגבה, אם אין כח ביד רוזלן להוציאה חלקה מן הגויה, היה בידו כשאר ממון אשר תפס ועל כל התפיסה אבאר לקמן מה דינו בקיצור, כאשר ביארתי לעיל באורך, וישיבע יוסף שבועת שותפו' שעשה הטוב בכל יכולתו בלי עו"מ ולא קבל [יותר מ]הה' זהו' וינכה לה מה שהוציא אם הוא דבר נכון ודרך להוציא כ"כ וישיבע מ"מ שהוציא מה שאמר.

(יג) ומחמת החוב גונדלוו"ין יש לרוזלן כתב מן הגוי שחייב לה המ' זהו' לפי דבריה, ולפי דברי יוסף לא חייב הגוי עוד רק ט"ז לשניה', ולפי דברי שניהם אין הגוי חייב כפל רק פעם אחת, ואין ליוסף בו כ"א רק ה"ז לכל היותר, ואם תבעו שניה' כל אחד כתב

שלו יש לחוש שיקלקלו החוב לגמרי, לכן יהא יוסף בשב ואל תעשה מלתבוע החוב של הט"ז, ויניח רוזלן לתבוע או מרויח חצי זהו, כ"א גבתה רוזלן החוב צריכה ליתן ה"ז ליוסף כאשר היא עצמה מודה שיש לו בו ה"ז, ואם יגבה יוסף החוב או אין לו כ"א ד' וחצי, כי הט"ז חצייה של רוזלן כאשר מודה יוסף. ובבאי שמה אי"ה אתיישב בדבר, איזה זמן אקבע שיהי' יוסף בשב ואל תעש', ואז אם יעבור הזמן שלא יכלה רוזלן ליגבה החוב, אז יש לה ברירה ליתן ליוסף חלקו שיש לו בהט' זהו, כדי שיהא לה הרווחת הזמן לתבוע חוב שלה, או להניח יוסף לתבוע הט"ז. ומ"ש יוסף שהמורשה שלה אמר איך שהגוי אמר לפני המשפט שפרע כל החוב ליוסף ג"כ חלק של קויפמן, ויוסף אומר דזה אינ' לכך צריך להתוכח עם הגוי ע"ז שלא קבל רק חלקו, הדין עם יוסף בזה אך לא ילך יחידי לגוי רק עם המורשה שלה, ויקח עמהן איש נאמן או שנים שילכו עמה שלא ידבר שפת יתר, רק מה שנראה לאותו נאמן שידבר, ולא ילך זה שלא בפני זה לגוי כלל לדבר מזה בחומר אשר קבלו עליהם ועל כל הנלוים אליהם, ויתר חילוקים שיש בזה העניין ביארתי לעיל ע"ש. וכתב חוב שיש לה מן הגוי תקרא לפני יוסף ב' או ג"פ, אם חפץ יוסף את זה, וכן אם גם יש ליוסף כתבים וחפץ מורשה שלה לקרותם לפניו יקראם גם לפניו ב' או ג"פ, ואם יבא יתר חילוקים ביניהם בזה העניין או בשאר עניינים יביאו לפני ואפרשנו אי"ה.

(יד) ומחמת המשכונות של (העירון) אלכסנדרי, י' ביבר ושאל, אשר ביד יוסף, רוצה יוסף להחזיק בידו מחמת תביעות שיש לו על רוזלן, אומר אני אם יכולה רוזלן להוצי' מן הגוי חלקה, אז בטל מיגו שלו כדפ"ל.

(טז) ומ"ש רוזלן שפערלין החזיר' המשכונות לגוי ועי"כ עיכב בידו הטוב ביבר שבהן, ותובעת היוק זה מפערלין, אינה תביעה כדפ"ל.

(טז) ומחמת הכתב חוב של העירון אלכסנדרי נ"ז קרן ונפרע עד י"ז, ואמרה רוזלן שהעירון אמר שנתן הי"ז ליוסף, וגם ריבית י' או יב"ז ליוסף, והשיב יוסף שלא קיבל הי"ז ושאל את אשתו אם היא קבלה והשיב' גם היא להד"ם, ומחמת הריב' רצה להכשיר הגוי מה שאמר שנתן לו רוצה להיות חייב לה חלקה, מדינה ה"ל ליוסף ולאשתו לישבע מיד שלא קבלו הי"ז, אך נימוקים עמי לדחות השבועה, אם רוצתה רוזלן לתבוע חלקה מן הגוי של הי"ז והעלה עליהם ואם גבתה אותה מן הגוי טוב ומטיב, ואם הגוי נשמט ממנה ע"י דיניה' או באיזה עניין שהוא, אז צריכים יוסף ואשתו לישבע שלא נתן להם הגוי י"ז, אך מחמת הריבית אשר אמרה רוזלן שהעיר' אומר שנתן ליוס' י' או יב"ז, אני רוצה למנות להם אחד נאמן או שנים שילכו עמהם להגוי להשביעו, ולשאל את פיו אם נתן הריב' הנ"ל ליוסף, אז מה שאמר שנתן ליוסף יב"ז חייב יוסף רוזלן חלקה, אך יהיה בידו כשאר ממון אשר תפס, ואם הגוי מודה שלא נתן לו שום ריבית, יכולה רוזלן לתבוע הריבית מן הגוי, ולא ילכו זה בלא זה להגוי כאשר קבלו עליהם כדלעיל, וצריך יוסף להוציא הכתב מידו ולהגיתו בחזקת שניהם.

(יז) וכן יש לכלול תוך שבועתו שלא בא לידו אותה חתיכה זהב מעולם בלי עו"מ. וכן שלא לקח מאומה מן השק ומן הקופה.

- (יח) ומחמת הכתב של מאייר שהוא שלהם בשותפות, כל אחד ישבע שאין בידו הכתב ולא קיבל מאומה מן החוב, אך אם אחד מודה שקיבל מאומה, הן של שניהם.
- (כ) ומחמת הסכין שקנה יוסף מקויפמן יש לכלול תוך שבועתו שפרע [דמי] הסכין לקויפמן.
- (כא) וכן מחמת התבואה יש לכלול שלא [ידע] [הד"מ].
- (כג) גם מאריך סכין שאמרה רוזלן שמצאה כתיבת יד קויפמן שחייב לו, ויוסף השיב עכ"ז שעשה חשבון עם קויפמן שהוא חייב לו, ע"כ צריך לדקדק מתי נעשה החשבון, כי אח"כ תבע יוסף שקויפמן חייב לו מה שפיזר עבור שניהם שרכב לאינגלשט"ט כדלעיל, שמא אותה פיזור הוי ג"כ בכלל, ולמה תבע ב"פ. אף על גב דפסקתי לעיל דא"צ לשלם לו מה שתבע יוסף מחמת חיובו של קויפמן, מ"מ לאמת הדבר להעמידו על בוריו צריך דרישה וחקירה.
- (כה) וכן יש לכלול תוך שבועתו שאין בידו הכתב שלה של (קלינג) [קלונגליק] שניידר ולא נתן אותו לפדות, וכן שלא קיבל מאותו חוב מאומה.
- וכן יש לכלול שלא קיבל היב"ז אשר אמרה רוזלן שהודה ולא קיבל רק מה שהודה.
- (כו) ומחמת החוב קריס"טל שאמרה רוזלן שלקה יוסף מן החדר, ושונלן יודעת את זה, יש לשאול פי שונלן אם העידה כך שלקה אותה יוסף, צריך לישבע שלא לקחו, ואם לאו, אז אין צריך לישבע, גם טוב לשאל פערלן מה שידעה מזה.
- (כז) וכן יש לכלול מחמת החוב של פרידיגר שהחזיק [י]ד"ז שהוא של שותפי' שאין בידו אותו כתב ולא גבה מאומה מן אותו חוב. ויש להחמיר על שבועה זו, כיון שהוא של שותפות.
- (כח) וכן יש לכלול תוך שבועתו שאין בידו הכתב של שווענקי"ן, ולא גבה מן אותו החוב מאומה.
- (כט) גם יש לכלול תוך שבועתו שאין בידו הכתב של אלברעכט אופה, העומדים ד"ן, וגם לא המעות הן כולו או מקצתה בלי עו"מ.
- (ל) וכן מחמת הזהב אונגר"יש, ג"כ יש לכלול תוך שבוע' שקבל אותה בשליחות רוזלן, לעשו' טבעת לבתו ועשה שליחו', וכן שהגיע הטבעת לבתה, אם אינ' יודע בודאי ואמר שאשתו יודעת בודאי, אז אם נשבעת אשתו פערלין דכן הוא, אז אין צריך יוסף לישבע. אכן אם רוזלן רצתה לתבוע אותה זהו' מן הגוי, אז א"צ לעשות זאת השבועה, עד שנגמר דינא עם הגוי, וכן צריכ' רוזלן לישבע קודם לכן שלא שלחה יוסף לקבל הזהב ושלא בא לרשותו כדלע"י.
- (לא) ומחמ' החוב של בורשטנמישטר הט"ז שקבל צריך לשלם החצי לרוזלן אך יהיה ברשותו כשאר ממון שתפס מחמת תביעתו.
- (לב) ומחמת (החוב) [המשכנות] של פרוי"זון וישר"ן ישבע יוסף שלא נתן אות' לפדור.
- (לג) וכן מחמת המשכנות של נוסלין קצב יש גם לכלול תוך השבועה, וישבע יוסף שלא בא לרשותו ולא נתן אותם לפדור.
- (לד) ואגב זה ישבע יוסף כל מה שהניח רוזלן בביתו שלא בא לרשותו ולא לקח ש"ד משלה.
- (לה) ומחמת המטלטלין שהיו לפני הסרסור' צריך יוסף לישבע שלא לקח מן הסרסרות, ואינה ברשותו לא הם ולא דמיהם, ורוזלן לא תתבעו הסרסרות לאמר מי התיר לך להוציא את

שלה, וליתן אותה לבת יוסף או ליוסף או לאשתו. אך אם יש לה רשות לתבוע הסרסרות ליתן שמא עדיין הם בידה להכריח' לישבע שאינה בידה ושנתנה לבת יוסף או כה"ג.

(לו) ומחמת הכלי בית אשר תובעת רוזלן שפערלן לקחה, אם אינה יותר כלי בית ממה שהודית פערלן, אז א"צ לישבע שרוזלן נתנה להם מסתמ' הוי מחילה לגבה, ואם אמרה רוזלן שהם יותר ממה שהודית בכלל שבועה הנ"ל. וכן יש לפרש כ"ד באר היטב בשעת השבועה.

11234567

(לז) וכן מחמת הקוט בל"א אשמע דברי שונלין ואם אינה יודע' מזה, אז הרי הוא גם בכלל שבוע' הנ"ל.

(לח) ומחמת הביבר של שוויגרן אם גשבעת פערלן ששמואל עצמו נתן אותו לפדות וקבל הדמים, אז נקי יוסף משבועה זו.

(לט) ומחמת החוב של קונץ שוסטר לא תתבעי רוזלן הה"ז אשר אמר יוסף ששמואל קבלם כאשר הודה שמואל בעצמו, אם יכול לבא מזה ליוסף שום היזק באמרו שהוא ערב. אך מ"מ צריך דרישה וחקירה דשמא האמת כן דהוא חוב קונץ שוסטר אחר שקבל שמואל ממנו הה"ז. והכתב אשר ביד רוזלן לא נפרע כלום. לכן צריך לדקדק אם אפשר למיקם אמילתא שהוא אותו חוב שקבל בו הה"ז.

(מ) והב"ז וחצי שהוד' יוסף שקבל מקונץ שוסטר גם בזה צריך דרישה וחקירה אם קבלה בחוב זה, או אם נעשה ערב שלא יתבעם עוד, אז לא תתבעי בחוב של קונץ שוסטר אותה הב"ז וחצי, ואם הוא ודאי איפכא אז לא נעשה ערב ואז תוכלי רוזלן לתבוע החוב של קונץ שוסטר הכל לבד הה"ז, ואם ימצא שהוא קבלם בהחוב זה ויכולה רוזלן לגבות החוב מן הגוי, אז בטל מיגו של יוסף באותה ב"ז וחצי, ואם בחוב אחר קבלם שלא תוכלי רוזלן לגבות, אז יש לו מיגו שלו גם באותה ב"ז וחצי.

(מב) ומחמת האופי' החוב של כ"א זהו' צריכה רוזלן לישבע שלא ביקשה מעולם להיות ערב שלה על מה שגבה שמואל שלא תתבעו עוד. ואם היתה בוירד"א אז היתה צריכה לישבע לפני אותה עירונים שאמר יוסף שבקשה לפניה' להיות ערב, אבל מאחר שאינה שמה תשבע(ת) במקומה. אכן מתי שנעשה השבועה יכול יוסף להגיד לאותה עירונים איך שנשבע רוזלן, אך יש ברירה ליוסף לדחות השבועה שמא ובאולי יבאו אותם עירוני' בלאו הכי הנה אולמא, אז צריכא רוזלן לישבע לפניהם.

(מג) ומ"ש רוזלן איך שיוסף הוציא מתחת ידו נכסי יוזפ רומהילט אע"ג שנתעכ' ע"י חרם ר"ג מ"ה ואמרה שרצתה להביא ראיה. ע"ז, אומר אני מתי שאשמע או אראה אני הראיה אדון לפי הראיה. ואם לא מיייתי ראיה יש לכלול תוך שבועת יוסף שעשה עם זה בדינ'.

(מד) ומחמת הספר גלחות שיש ביד הצורף יסייעו שניהם יחד להוציאו מן הגוי, ואיש את אחיו יעזורו, ואז תשבע(ת) רוזלן שאין לה בו פחות מג' חלקים והוא ישבע שאין לה בו פחות מרביע, והיא תטלי ג' חלקים והוא יטול רביע.

(מו) ומ"ש רוזלן איך שיוסף קבל מס משנה מיוזפ רומהילט, ואמרה שרצתה לברר, מתי שאשמע הברור אדון לפי הברור, ואם אין שם ברור יש לכלול תוך שבועת יוסף, שלא קבל שום מס מיוזפא רומהיל"ט.

(מו) ומחמת הט"ו לוט כסף שתובע' רוזלן מיוסף איך שקבלם מן הגוי, ותובעת חלקה יש לכלול תוך שבועות יוסף שלא קבל פרוטה מחמת זה כאשר טעון, ומפני תקון העולם לא נ"ל נכון שרוזלן תתבעי חלקה מן הגוי כדפרי'. אך מצי לאמור לגוי שמשום כבודו לא רצה לתבוע ממנו כדי שיחזיק לה טובה.

(מז) ומחמת הב' מאות זהו' אשר אמרה רוזלן שיוסף עשה לה היזק לפני השופט נורלינגן הנ"ל הכל דברי רירות. אך אם הביא ראיה אז אדון לפי הראיה.
(נ) ואשר אמרה רוזלן שמצא' בפנקס בעלה איך שהלוח חצי זהו' ליוסף עבור המס, גם זה יש לכלול תוך שבועת יוסף שאינו יודע מזה.

(נב) והמטלטלין אשר הודית פערלין שלקחה מן הבית, מבואר לעיל מה הן ע"ש, ועליה לא צריכה לישבע, כדלעיל.

אלו השבועות שצריכין פערלן לעשות, כאשר יש בידה מותר י"ט זהו' מן הנדוניא, ואמר' שנתנה ב"ז לשתי בנות רוזלן, ע"ז צריכה פערלן לישבע בנק"ח שכן ותחזק בידה הב"ז (יא). וכן יש לכלול תוך שבועה זו שלא קבלה ה' זהו' מן העירון אלכסנדר באופן אשר ביארתי לעיל (טז) על בעלה יוסף. וכן יש לכלול שלא לקחה מאומה מן השק ומן הקופה (יז). וכן יש לכלול תוך שבועת שלא ידעה שהיא או בעלה חייבים תבואה הנ"ל (כא) ולהד"ם הוא. גם יש לכלול תוך שבוע' שאין בידה משכנות של אלברייט אופה הן או דמיהן ולא נתנה אותם לפדות (כט). וכן מחמת הזהב אונגרש אם לא רצה יוסף לישבע כאשר בארתי לעיל, אז צריכ' היא לישבע דיוסף קבלו או היא בשליחות רוזלן לעשות טבעת לבתה, והגיע הטבעת לבתה (ל). וכן יש לכלול תוך שבועת שלא בא לרשותה השריונים (נא), אך אשאל פי שונלין אם אמרה שהודית פערלן שמכר ב' שריונים (י), וכופרת פערלן, אז יש להחמיר השבועה. וכן יש לכלול שאין בידה משכנות של פרוזן וישרן ולא נתנה אות' לפדות (לב). וכן מחמת המשכנות של נוסלין יש לכלול תוך שבועת שלא באו לידה ושלא נתנ' אותה לפדות (לג). וכן יש לכלול תוך שבועת' שאין בידה שום כלי בית או מטלטלין של רוזלן, הן כסף או שוה כסף שלה או משכנות או שטרי גלחות הכל בלי עו"מ (נא), מלבד אותה כלי בית אשר הודית פערלן המבואר' לעיל, על אותה כלי בית א"צ לישבע כדלעיל (נב). ומחמ' המטלטלים שהיו לפני הסרסרות יש לכלול תוך שבועת שלא לקחה אותה מן הסרסר' ואינה ברשותה, לא הן ולא דמיהן (לה). ומחמת הביב' של שוויגרן יש לכלול תוך שבועתה ששמואל נתן אותה לפדות והוא קבל הדמים (לח). ומחמת הב"ז וחצי שהלווה פערלין לרוזלן ונתנה לגוי שוורץ ברט צריכ' פערלן לישבע שלא לקחה טבעת ושאר מטלטלי' עבור אותה מעות כדלעיל (סא). וכן יש לכלול תוך שבועה זה שתובעת רוזלן שחייב זהו' עבור השעוה עוד י"ב גדולים כו' וכן ט"ג כו' וכן י"ב ג' כו' וכן כ"ב ליטרת בשר כו', כל זה צריך לכלול תוך שבועת פערלין שלא ידעה מחיוב זה כלום.

(נג) ועתה אבאר תביעת יוסף על רוזלן בקיצור, כאשר תבע יוסף איך שנעשה ערב של רוזלן בבקשת' מחמת המסים שהיא היתה חייבת להעיצ' ונתפס ע"י כן, ובא להיזק בכמה גוונים בהוצאת שחדים, וכן נמכרו משכנות שלו בזול כאשר מבואר הכל בטענות. ורוזלן השיב' להד"מ, שלא נעשה ערב שלה. גם אמרה שלא נתפס מחמת' רק מחמת עצמו. או' אני, מאחר דפרעה רוזלן המס שלה, אין ליוסף על רוזלן לא דין ולא דברים מחמת תביעת זו, ומ"מ

צריכה רוזלן לישבע שלא בקש' להיות ערב שלה ולכלול זה תוך שאר שבועה שצריכה לעשות, מטעם דפרישית לעיל. אך אם יש ליוסף שום ראייה ועדות בענין המועיל, אע"ג דלא טען, אשמע ואקבל ואדון אז גם לפי אותה ראייה.

(נד) מ"ש יוסף מרוזלן ומתרה בה שלא תתבעי שום חוב אשר נעשה הוא ערב עליו, שלא תתבעי עוד, והיא השיבה שלא בקש' מעולם להיות ערב, ורצתה לתבוע כל החובות שלה, התראה זו לאו כלום היא ובטל הוא כדפ"ל.

(נה) ומ"ש יוסף פיזורו שרכב ו"פ לנורלינגן, וב"פ הנה לאולמא, ואמר שפיזור בכל רכיבה בערך ד"ו. והשיב' רוזלן שלא ידעה כ"א ד"פ רכב לנורלינגן (לי) ופעם אחת לאולמ"א. אומר אני, אם אפשר למיקם אמילתא ולברר מניין הרכיבות טוב ומטיב, ואם לאו ישבע יוסף ממניין הרכיבות ויכלול גם זה תוך שבועות הנ"ל. ודמי פיזורו בנורלינגן, יבררו שני אנשים בנורלינגן והם יעריכו לפי אומדנא כמה יציאה יעלה ע"ז, לפי הענין לפי העת כאשר היה אחר החירום, ויעריכו בריוח ולא בצמצום וכאשר יעריכו עד ד"ו יקח יוסף מן המעות שבידו, אך יש לכלול תוך שבועתו שלא פיזור פחות מאותו הערכה, וכן יבררו שני אנשים פה אולמא, והם יעריכו לפי אומדנא כמה יציאה יעלה ע"ז הענין כדלעיל, וכאשר יעריכו עד ד"ו חייב' רוזלן לשל' ליוסף, ולא מצי' למימ' פרעתי כדפרישית לעיל, דכל האומר לא לויתי כו'. אך יש לכלול תוך שבועתו שלא פיזור פחות מאותו סך אשר העריכו.

(נו) ואשר תבע יוסף שכר מכל רכיבה שכר קצוב, אמינא כיון דמשלמא לו פיזורו לא צריכה תו ליתן לו שכר טרחו ועמלו מטעם דפרישית.

(נז) והת' זהר' אשר אמר יוסף שפדה הכתב פסק דין של משפט, יש לכלול תוך שאר שבועת יוסף שהוצי' אותה סך מחמת הכת' הנ"ל, ויקח אותה מעות מן המעות אשר בידו. (נח) ואשר תבע יוסף שכר שדכנות אשר עשה לה ולבתה ואמר שהוא היה שדכן, וכן שנדר' לו שלא תקח (י) איש בלתי רשותו, ורוזלן השיבה להד"ם על הכל, צריך לכלול תוך שבועת רוזלן, שהוא לא היה שדכן באלו ב' שדכנות הנ"ל. ומ"מ חייב' ליתן לו מתנה השוה ב"ז עבור שדכנו' שלה.

(עח) וכן אם עמד בצד בתה בקטט צריכה ליתן לו שכר לפי הענין, באופן אשר ביארתי לעיל.

(נט) ואשר תבע יוסף איך שבעלה קויפמן היה חייב ללעמלן אביו ז"ל ג' מאר' ויותר ע"י שטרות, ואמר שרוזלן יודעת הכל, וגם פישר' אחר מות בעלה עם מהר"ב ועם גיסו הר' ברוך עבור חלקו. ועתה הוא שואל גם חלקו שיש לו באותן שטרות. והשיבה רוזלן שאין צריך להשיב לו, כי אין לו עדו' ולא ראייה כו', כאשר האריכו בטענו'. אומר אני, האי תביע' בטילה מעיקרא ולא כלום היא, ומ"מ אם יביא יוסף ראייה וזכות המועיל, אז אדון גם לפי הראיות. (ס) ומה שא' יוסף, מאחר שהוא תפוס בהנכסי' והם בערבובי' של רוזלן ושל יתום, יועיל תפיסתו בהנכי נכסים. ממ"נ זה אינ' כדפי'.

(סא) ואשר תבע יוסף, איך שהלוה לה לצורכה ולצורך בנה שמואל בפרוטרוט בערך כ"ו זהר' (ל) [ו]מעלה ונכתב לעיל הפרטות כל אחד באר היטב, ב"ז וחצי הלזה ליתן להגוי שוורץ ברט, ורוזלן מודה את זה, ואמ' שפערלן אמרה שרצתה להחזיק משלה טבעת ויתר עניינים

עבור מעות אילו, אומר אני אם תפיסת יוסף אינו מזיק ליתום, תשבע פערלן שלא נפרע אותה ב"ז וחצי, ויחזיק יוסף מן המעות אשר בידו (יוסף) אות' ב"ז וחצי, ואם הוא מזיק ליתום, (אן) [אז] יש ברירה למרת רוזלן אם רצתה היא לישבע שבועה חמורה שנפרע בודאי, או פטורה, ואם לא רצתה לישבע או תשבע פערלן שלא נפרע, וחייב רוזלן לשלם אותם ב"ז וחצי.

(סב) יוסף תבע שהלזה ה"ז לרוזלן ונתנה אותם לשונלן, ורוזלן אמרה שלא בקשו להלו' רק ליקח משלה, ויוסף ממאן מליתן לשונלן, ע"כ נתנה היא לשונלן. אומ' אני, אלו זהו אין צריך לשלם ליוסף. ואם שונלן מודה שנתנה לה רוזלן טוב הדבר, ואם לאו אז צריכה רוזלן לישבע שנתנה לה, ואם היתה רוזלן אצל שונלן צריכ' לישבע לפני שונלן.

(סד) ועת' אבא' הפרטר במקצת. מה שתבע יוסף שהוציא בשותפות מחמתו ומחמת קויפמן בהיותו בחיותו, כל אותה תביעות ביארתי פרט לעיל, לכל אותה תביעות לא מועיל תפיסת יוסף כלום, כי מיד כשמת קויפמן (ו) נפלו הנכסים קמי יתמי ככל אשר בארתי.

(סג) ואשר תבע יוסף ששמאל בנה פיזר בביתו ג"ז אדרוש אחר הדברים, אם זה נעשה בחיי קויפמן ו"ל, אז הוא בתביעת יוסף דמבוטלין ומבוטלין מה שתבע שהוציא בחיי קויפמן, ואם הוא לאחר מיתת קויפמן, אז אם אמר יוסף שהכניסו בביתו בציווי של רוזלן, ורוזלן מכחישו. אז ישבע יוסף שהוא כדבריו, ויחזיק בידו אותה ג"ז ממעות אשר בידו, אם אינ' מזיק ליתום. אבל אם מזיק ליתום, לא מועיל תפיסתו, ותשבע רוזלן כדלעיל, שלא נדרה לו אותו פיזר ופטור'.

(סה) וכן כל מה שטען יוסף שהוציא אחר מיתת קויפמן בצווי רוזלן, כל אות' פרטו כך הדין.

(עא) ואשר תבע יוסף איך שמכחה רוזלן בית של ברוך תרש עבור י"ח זהו, ורוזלן אמר' להד"ם. צריכה ג"כ לישבע דלהד"ם הוא, ויכלול תוך שאר שבועות.

(עד) ומה שתבע יוסף איך שהעירונום שאלו בקשה ממנו ומקויפמן כו', כדלעיל, גם יש לכלול תוך שבועת רוזלן דלהד"ם הוא. ואם היתה רוזלן בויר"דא אז הית' צריכה לישבע לפני אותה עירוני' כו' כדלעיל.

(עז) ומה שאמר יוסף מחמת אשתו פערלן, איך שאמרה לרוזלן כשרצת' להוליך המטלטלי' שלה מוויר"דא, שאמר' פערלן שלא רצתה להניח ליקח המטלטלים מחמת תביעת בעלה שיש לו עליה, והשיבה רוזלן את פערלן תניחני ליקח ויהא בידך תורת משכון כמו עתה, והשיבה רוזלן להד"ם. גם זה יש לכלול תוך שבועת רוזלן דלהד"ם הוא.

(עז) ומחמת הל' זהו, אשר אמר יוסף שהלזה לשמאל לפרוע המס, ורוזלן השיבה שהיו משכון עבור ל' זהובים ואותם משכנות נפדו, לא נכון בעיני אותה תביעה, לכך אי לא מצי למיקם אמילתא, יש לכלול תוך שבוע' רוזלן שלא שמעה מעולם משום אדם, לא מבנה ולא מיוסף ואשתו בהיותם באהבה יחד, שהלזה לה אילו ל"ז. ושבועת רוזלן יהיה בנקיטת חפץ ובאיום גדול.

זה הכלל כל התביעות שתבע יוסף איך שקויפמן חייב לו ככל המבואר לעיל, לא מועיל

תפיסתו כלום להחלי' או לגרוע כח היתום מחמת תביעות שיש לו על רוזלן, אך מ"מ מה בידו משכון עבור ל' זהובים ראותם משכנות נפדו, לא נכון בעיני אותה תביעה, לכך אי לא מצי שהוציא יוסף בשעת העיכוב מחמת הנכסים להצילו (עה), כגון יציאותיו אשר רכב שמה (נה), או ב"ז שהוציא לשחדים (נג), או ח"ו שהוציא מחמת הפסק דין (גז) וכה"ג, יחזיק בידו מן המעות אשר בידו. ואם יהיה יותר יציאות כה"ג, או חלוקי' שרוצה יוסף לומר שגם אותה יציא' נוגע בהאי עניינים, ורוזלן אמר' שאינו נוגע בהאי ענין, אך כשאשמע הדבר או אדון לפי הדברים אשר באו לפני אי"ה. וכן נ"ל נכון, אם לא יחזיק בידו יוסף רק יציאה זו שהוציא ע"י משפט הג"ל, אין להחמיר כ"כ שברעתו, והיתה בב"ה ביום הכניסה, אך צריך איום גדול מ"מ על כולם. כי כל העולם נודעוץ כשנאמר לא תשא וגו' כו'.

הנה כאשר ביארתי לעיל, אם שכחתי מקצת הדברים לפרש כפי הצורך, או דלגתי לפסוק על מקצת הדברי' מה שהוא, אפרשנו כשיזכירני הבעלי דינים, או אם אזכיר אני מלבי, ולא יזיק לשום אחד מבעלי דינים, ולא יעשה שום אדם פירוש לפירושי, אלא מי שאין מחוור לו הדברים מקצתם או כלם, או אינו יודע לפרשם, ישאל ממני ואפרשנו אי"ה. ומכאן ואילך אין ליוסף שום תביעות על רחלן ולא על בנה האלק, או לרוזלן ובנה על יוסף, כל הנעשה ביניהם עד עולם עד היום הזה, יום ה' י"ז טבת רכ"ד. וכן קבלו משני צדדים עליהם, והותנו בתנאי כפרל, בענין המועיל, ובבטול כל מודעות, וכן קבלו עליהם בחרם חמור. לכן כל כתבים ושטרות שיש ביד האחד שהוא כנגד חברו, והיה אפשר שיבא מהן היוק לחבירו לאחר זמן, יוציאם מידו כתומר הנ"ל. וכן אם ימצא לאחד מהם לאחר זמן, כתבים או שטרות שהיה נגד חברו, ואיפשר שיזיקו לחבירו אחר זמן, ידון אותה בשריפ' כנותר וכחמץ בפסח, ולעבור עליו בכל יראה ובל ימצא. ורחמנא יצילנו משגיאות, וישים שלום עלינו ועל כל ישראל, ויזכינו לביאת גואל. כו' השואל ודורש טוב לעמו ישראל.

נאום משה טרוד משה לוי מינץ.

סימן עה

מודעת זאת לכל הארץ א), איך שבא לפני צעקת ה"ה ר"ג מה"ר אליה¹ שי', על מקצת אינשי דאפיקו קלא בישא של לעז ופגם על אשתו החשובה וההגונה מרת ריינ' שתי', איך שלפני שבע שנים נשבעת על הודאותה שלא היה לה יותר מק' זהו' לבד ספרים ומטלטלים ויתר עניינים שאין צריכים לכלול תוך הודאה. וכאשר נשאה עתה בקרוב ההיא מרת ריינ' לר"ג מהר"ר אליה, מסתמא כתב' לו לנדוניו כפליים בערך מאתיים זהו' או יותר, ומחמת זה הוציאו לישנא בישא על האשה הנ"ל, באמרם שלא נשבעת כדינא וכראוי בפעם ההי'. זה

סעיפים

א) אשה חשובה עשתה הודאה בשבועה שלא היה לה יותר מק' זהו', ועתה אחר ז' שנים, אפיקו עליה לישנא בישא, שנשבעת שקר, כי עתה יש לה יותר מק' זהובים לפי מעמדה עתה, — אין ממשות בההוא קלא ולשון הרע ההוא.

1 הרב אליה מפראג. ראה עליו במבוא ללקט יושר ובאוצר הגדולים ח"ב עמ' קעו אות תרמ"ג.